

TPLA131B180

5284
536

కుంతల

(సాంఘిక నవల)

చరితాని వసుమతి

ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమి

విజయవాడ..2

ఆదర్శ ప్రచురణ :

ప్రథమ ముద్రణ

డిశంబరు, 1965.

వెల : రు. 2.50

ముద్రణ :

శ్రీ గాయత్రీ ప్రెస్,

విజయవాడ-3.

“చిన్నారి చిరుగంతుల చిన్నారి,
 వివేక, విజ్ఞాన, విద్యావిజేతగా
 మారి, అందరినీ సంతోషపెట్టే
 ముద్దుతమ్ముడు—

“కలవారి ఆడబడుచు, నిరా
 డంబరత, సౌమ్యతాగంధాన్ని
 వెంటతెచ్చుకొని, సుఖాన్ని
 పంచబోయే చిన్నారిమరదలు—”

స త్య వ తీ మ ల్లి ఖా ర్జు ను ల కు

ఈ “కుంతలాకుసుమం” ఆశీర్వాదిస్తూ
 అంకితం

గమనిక

ఈ సవలయందు పాతలు ఎనరికి చెందినవీ కావు.
సంగీతంలా, సాహిత్యం అందరినీ తన్మయపరచి
నపుడే సార్థకం చెందుతుందని నా ఉద్దేశ్యం.

—రచయిత్రి.

3 పరిచయము

“కుంతల” శ్రీమతి వసుమతీ దేవి మొదటి నవల.

మొదటి నవల అనగానే కొండంత ఉత్సాహము కలిగినా నలుసంగ్గతైనా సందేహం రాకమానము. వాసనచూడనట్టి ప్రసవములోనూ సూచివిన్యాసమెరుగని రత్నంలోనూ ఉండేనన్యతను మనము మొదటి నవలలో చూడగలమనే ఆశ ఉత్సాహాన్ని కలిగిస్తుంది. కాని, ఆ ఉత్సాహాన్ని రచన వెనుకకులాగే సందేహాన్ని రచయిత్రి రచనానైపుణ్యాన్ని గురించి. ఏపని అయినా అనుభవముమీదటనే రాణిస్తుంది కదా, వీరికి అనుభవము తక్కువ అనేకారణంగా సాహిత్య రీత్యా ఈ రచన ఉత్తమ స్థాయి సందుకోలేదేమో అనేభీతి రాకమానము. కాని, ప్రస్తుత రచనను కొంత సానుభూతితో చదివే చదువరి విమర్శకుడూ కూడా కొన్ని పుటలు చదివే లోపుగానే అటువంటి భీతికి కారణము లేదని తెలుసుకుంటాడు. ఆ తరువాత ఉత్సాహమే వారిని క్రమ్మివేస్తుంది.

ఆ మధ్య ‘బ్రిటిష్ బాడ్ కాస్టింగ్’ సంస్థవారు కొందరు ప్రఖ్యాత రచయితలను ‘నేను ఎందుకు రచిస్తున్నాను?’ అనే ప్రశ్నకు సమాధానం చెపుతూ ప్రసంగించమన్నాడు. వారిలో ఒకరి ప్రసంగానికి చివరి మాటల అర్థం ఇలా ఉన్నది : “నేను ఎందుకు రచిస్తానా? చదువరి కోసం కాదు - నా కోసము, నా ఆత్మసంతోషంకోసము రచించుకుంటాను - నా రచన నానాటికీ మరింత రమ్యంగా అతిశయిల్లాలని ఆశిస్తూ, ప్రతిసారీ, అనుకొన్న అంతస్తును అందుకోలేకపోతూ ... నా రచనను ఎవ్వరూ చదువడములేదు అని తెలియవచ్చినా నేను రచిస్తానా? రచింపనేమో! కాని, అప్పటికీ నా మెదడులో రచన చాగుతూనే ఉంటుంది. ఆ వ్యాపకము నేను ఆపలేను” - అని.

శ్రీమతి వసుమతీదేవిన్నీ ఈ కోసకుచేందిన రచయిత్రి అని నా విశ్వాసము.

“సమకాలిక ప్రజాజీవనానికి అద్దమునంటిది నవల”—అని ఒక నిర్వచనం. ఆ దృష్టితో చూస్తే “కుంతల” నేటిమన సాంఘిక పరిస్థితులను చక్కగా ప్రతిబింబిస్తుంది అనవచ్చును. ఈ ప్రతిబింబించడములో కొందరు వ్యక్తుల విచిత్రప్రవర్తన ప్రస్ఫుటమవుతుంది. ఆ ప్రవర్తన లోకకళ్యాణానికి విరుద్ధంగా ఉన్నపుడు మన ఈరచనద్వారా అటునంటి విచిత్రప్రవర్తనను మాన్పగలమా? అనే ప్రశ్నను గురించి వేరువేరు అభిప్రాయాలకు ఎంతై నా అచకాశమున్నది.

ప్రఖ్యాత కళావిమర్శకుడు ఆస్కర్డ్స్ వెల్లు ఒక సందర్భంలో కళను గురించి అనినమాట సాహిత్యానికి వర్తిస్తుందేమో. ALL ART IS USELESS కళ పూర్తిగా నిష్ప్రయోజనమే అని. ఈమాట కొంత విభ్రాంతిని కలిగింపవచ్చును. కాని, ఆ నిర్వచన అంతరార్థ మేమిటంటే ఉత్తమ కళాకారుడు ఒకానొక స్పష్టమైన ప్రయోజనము నిమిత్తము కళారూపాలను సృష్టించడు అని. అతడు చేసేకృషి పూర్తిగా ఆత్మవికాసము కోసమూ ఆత్మ సంతృప్తి కోసమూను. ఆ కృషిలో నిజమైన విలువ ఉంటే సహృదయులకున్నూ ఆత్మవికాసము కలుగుతుంది. నేననుకోవడము సాహిత్యరంగములోనూ ఈ అభిప్రాయం వర్తిస్తుందని. ఈ నవలా రచన పూర్తిగా ఆత్మవికాసము కోసమే ఆత్మసంతృప్తి కోసమే సాగినదనుకోవడము నాకు ఇష్టము. నవలను ఆసక్తితో చదువగా చదువగా మనకున్నా ఎంతో కొంత ఆత్మవికాసము కలిగితే ఈరచనకు మరింత ధన్యత చేకూరుతుంది. ఇప్పటి నీరసపరిస్థితులలో ఇంతటి ఆసక్తిపూరితమైన రచన— అదీ మొదటి నవలగా—అవతరించడము మిక్కిలి ముదావహము.

—అచంట జానకిరామ్.

నా లు గు ము క్క లు

ఈ సవల వ్రాసిన ఆమె హృదయానికి, నా హృదయానికి బాంధవ్యం. ఆ బంధుత్వాన్ని పురస్కరించుకొని ఏవో నాలుగుముక్కులు హృదయంలోని స్నేహ మాధుర్యంతో రంగరించి వ్రాయమంది. “సరే” అని తలవొగ్గాను ఆ ప్రేమ శాసనానికి.

ఈ సవలలోని అనేక పాత్రలు వాస్తవజీవితంలోని వ్యక్తులకు ప్రతిబింబాలు. అలా అని ఇది వాస్తవానికి కేవలం అనుకరణ అంటే అదీకాదు. వాస్తవానికి కల్పన జతగూడింది. కళాసృష్టిచేసే సందర్భంలో కేవలం సృష్టిని అనుకరించడం ఆరంభిస్తే అది కళే అనిపించుకోదు. కేవలం సృష్టి అనుకరణ కళ యొక్క ధర్మం కాదు. కళాసృష్టి నిర్మాణక్రమంలో రసస్రవ్య తాను అనుభవించిన దానికి ప్రతిభా సమన్వితమైన సవ్యనూతనమైన ఒక వ్యాఖ్యానం ఇవ్వటం అవసరం అవుతుంది. వాస్తవిక విషయ పరిజ్ఞానం, కాల्పనిక ప్రతిభావిశేషం—ఈ రెంటినీ సౌందర్య పరిపూర్ణంగా మేళవించటమే కళ. ఈ సవలలో వాస్తవిక విషయాల క్రోడీకరణకాక రచయిత్రి తానిస్వదలచుకొన్న వ్యాఖ్యానాన్ని కూడా అంతస్సూత్రంగా ఇమిడ్చి రచన సాగించింది.

ఈ సవలలోని పాత్రలనేకం రచయిత్రి జీవిత చరిత్ర పుటలలో మసలుతూన్న వ్యక్తులే. ఇక్కడ మరొక్క విషయం ఉంది. వాస్తవిక స్పర్శ లేని కల్పన అంటూ లేనేలేదు. చివరకు ఉత్పేక్షా లంకారంలోకూడా వాస్తవిక గంధం అంతో ఇంతో ఉంటుంది. ‘కుంతల’ లోని కొన్ని పాత్రలు వాస్తవిక జీవితంలోని పాత్రలే అయినా క్రొత్తరూపాలను, క్రొత్త క్రొత్తలక్షణాలను గుంథ

రించుకొని మనకు దర్శనం ఇస్తాయి. ఇక్కడనే రచయిత్రీ
వైచిత్రీ రచనారంగంలో చిత్రీకరింపబడుతుంది. అంటే తను
అనుభవించిన విషయాలకు రచనారూపం ఇచ్చి విశ్వజనీనం
సార్వకాలికం చేసేందుకు ఈ ప్రక్రియ అవసరం అవుతుంది.
అలా రచయిత చేతులలో వాస్తవికవ్యక్తులు కొన్ని లక్షణాలు
పోగొట్టుకొని, కొన్ని క్రొత్తలక్షణాలు రాబట్టుకొని వినూత్న
గతిలో మలచబడతారు. అలాగే ఈ నవలలోను మలచబడి
పాత్రలు సజీవంగా కళ్ళముందు మెదులుతాయి.

“కుంతల” లోని పాత్రలను గురించి పేరుపేరునా ఇక్కడ
చర్చించవూనుకోటంలేదు. ఈ నవలలో కొన్ని పాత్రలు రూపా
యిలకన్నా హృదయాలకు ఎక్కువ ప్రాధాన్యతనిస్తాయి. మరి
కొన్ని పాత్రలు రూపాయిలతోనే మనుష్యుల విలువలను కట్టి
జీవితాలతో చెలగాటాలాడుకొంటాయి. ప్రేమభావంతో
స్నిగ్ధహృదయంతో సర్వార్పణంచేసికొనే వ్యక్తులూ ఉన్నారు.
ప్రేమ సరించి, ప్రేమకన్నా వాళ్ళకు విలువైన రూపాయిల
సంగతి వచ్చేటప్పటికి సన్నిహితమైన వ్యక్తులనే అగాధంలోనికి
త్రోసేసి దూరతీరాలలో అదృశ్యమైపోయేవ్యక్తులూ ఇందులో
కన్పిస్తారు. ‘కుంతల’ చదవడం ప్రారంభించండి. ఎవరు ఎవరో
పోల్చుకోండి. నాలుగుపేరాలుగా రూపొందిన నా హృద
యంలో స్పందించిన నాలుగుముక్కలూ ఇవే.

విశ్వావసు
కార్తీక పూణి
“మానవ విజ్ఞానమందిరం”
చైతన్యచాంద్.

చైతన్యచాంద్.

అక్షరాలను
అక్షరాలను
అక్షరాలను
అక్షరాలను
అక్షరాలను
అక్షరాలను
అక్షరాలను
అక్షరాలను
అక్షరాలను
అక్షరాలను

కుంతల

పచ్చటిపొలాలపై మంచుతెరల నీడలలోనుండి,
తొంగిచూచే ఉషోదయం గమనించేభాగ్యం పట్టణాలలో
లేదనే సత్యాన్ని నిరూపిస్తూ, ఎవరికివారే కొంపలుమునిగి
పోయేట్లు పరుగిడుతున్నారు. మహానగరవీధులలో, అల్పహృద
యునికోరికల్లా తారురోడ్డుపై భాగ్యవంతులవాహనాలు జారి
పోతున్నాయి చిందులేస్తూ.

హాస్పిటల్ పాలరాయి నూర్యోదయకిరణాలను అలంక
రించుకొని సోయగాలను చిమ్ముతోంది. “కుంతల” డిస్పెన్సరీ
దగ్గర కారుఆపిన డాక్టర్ సునీతను చూస్తూనే డాక్టర్ మల్లిక్,
డాక్టర్ సమత ఆనందంతో ఆహ్వానించారు.

“ఏమిటో సమతా ! అలవాటయిపోయింది. ఇక్కడకు
రాకుండా హాస్పిటల్ కు వెళ్ళినా మనస్సిక్కడే ఉండిపోతుంది.”
హాలులో ఎన్లార్జ్ చేయబడిన కుంతలఫోటోకు చేసిన అలం
కరణను చూస్తూ పరధ్యానంగా అంది సునీత.

“మనస్సిక్కడే ఉంటే పేషెంట్లు అక్కడ శరీరాన్ని
వదలి పారిపోతారు. సునీతా, జాగ్రత్త!” నవ్వుతూ అన్నాడు
మల్లిక్.

“అక్క ఆశీర్వాదముంటే మనకు ఈ జీవితంలో ఆ
లోపమెప్పుడూ ఉండదన్నా! అదీగాక నీ ప్రేమకు ప్రాతుల

మయినందున సమత, నేనూ అవృష్టవంతులం". మెరిసే కళ్ళతో మల్లిక్ ను చూస్తూ అంది సునీత.

నిష్కపటము, నిరాడంబరత, ఇట్లే అకర్షించే చిరునవ్వు, సజ్జనశీలిఅయిన మల్లిక్ ఎన్ని జన్మలకైనా అన్నగానే వుండాలని మరొకసారి ప్రార్థించుకుంది సునీత. అక్కలాగానే తననూ ప్రేమిస్తూ, తన సలహాలనుతీసుకుంటూ నిర్మలస్వభావంతో ప్రేమించే సమత, మల్లిక్ లు తనను కోరి యిక్కడ జనరల్ హాస్పిటల్ కు ట్రాన్స్ ఫర్ చేయించారు. తనకు అన్న చెల్లి లేని లోటును తీరుస్తూ స్నేహమృతంలో ప్రేమాప్యాయతలను రంగరించి తనజీవితానికి నూతనోత్సాహాన్నిస్తున్నారు. "కుంఠల" అనే బంగారుఅక్షరాలు మరొకసారి తృప్తితీరచదువుకొని, భక్తి, ప్రేమ కలసిన గౌరవంతో, అక్కవైపు చూస్తూ తృప్తిగా అంజలిసమర్పించుకొని వాచీ చూస్తూ, సునీత

"ఔమ్ అయిపోయింది అన్నా! సమతా! సాయంత్రం ప్రోగ్రామ్ మరచిపోకు, అన్నను ఏడ్పించకు, మరి వస్తాను—" అంది.

కారు స్టార్టుచేసి సవ్యకుంటూ వెళ్ళే సునీతను చూస్తూ డాక్టర్ మల్లిక్, డాక్టర్ సమత వెనుదిరిగి సవ్యతూ పలుకరించే అక్కకు ప్రేమగా సమస్సు లందించారు.

డాక్టర్ సునీత నస్తోందని గమనించిన వార్డు నర్సెస్, తోటి డాక్టర్స్ విష్ చేయసాగాడు.

సుగుణశీలసంపత్తితో, ఉదారత, సహనం చూపించే డాక్టర్ సునీత అందరికీ ప్రేమపాతృరాలయింది.

సునీత చిరునవ్వుతో ప్రతిగా విష్ చేసి నర్సు అందించిన టైతస్కోపు తీసుకొని వార్డుకు వెళ్ళి ప్రేమతో తన పేషెంట్లను పలుకరించసాగింది.

“డాక్టర్ ! డాక్టర్ ! సీరియస్ కేస్” హడావిడిగా పిలిచింది నర్స్.

“ఓ. కె.” అంటూ అనుసరించింది నర్సును సునీత. బల్లపైవున్న పేషెంట్లను చూసి షాక్ తిన్నట్లయింది. ఒక్కసారిగా ఎనిమిదిసంవత్సరాలతరువాత మొదటిసారిగా గుండె దడదడకొట్టుకుంది. స్తబ్ధంగా ఊపిరిబిగవట్టి తన బాధ్యతను స్మృతికి తెచ్చుకుంటూ అటూ ఇటూ నూక్కుంగా పరికిస్తూ అక్కడే నిలబడి తనవైపు ఆశ్చర్యంగా చూస్తున్న నర్సుతో తడబడుతూ,

“కుంతలా డిస్పెన్సరీకి ఫోనుచేసి సమత, మల్లిక్ లను వెంటనే రమ్మన్నానని చెప్పు” అని ఆజ్ఞాపించి చిరుచెమటలను జేబురుమాలుతో అద్దుకుంటూ, స్మృతిహీనమైన పేషెంట్లను పరిశీలించసాగింది. ఎంతమార్పు? ఆ ఆకర్షించే సుందరమైన ముఖమేది? మధువును గ్రుమ్మరించే ఆ అధరాలేవి? పాలి పోయి, గడ్డంపెరిగి మాసినదుస్తులతో వున్న ఈ పరిస్థితేమిటి? లక్షాధికారి! ఏమిటిలా? గబగబ పరీక్షచేసిన సునీత ఆలోచనలు ఆగిపోయాయి. అందమైన కనుబొమ్మలు విషాదంతో ముడుచుకున్నాయి. రక్తనాళాలు త్రెగిపోయాయని గమనించింది సునీత. వాంతిచేసుకున్న రఘునోటినుండి రక్తం ఇంకా కారుతూనేఉంది. మురికిగా ఉన్న షర్టును గడ్డకట్టిన నల్లటిరక్తం ఇంకా భయంకరంచేసింది. స్మృతిరావటానికి ఇంజక్షన్ చేసి

పరీక్షగాచూస్తూ నిలబడింది, గతస్మృతుల తాకిడితో బాధ పడుతూ సునీత.

ఆ ! కలువరిస్తున్నాడు ! ఉలిక్కిపడింది. “అవును ! పొర పడ్డాను శ్రీదేవీ ! పొరపడ్డాను. అనురాగం, ప్రేమ, ఆప్యాయత వీటి అర్థాలనుమాత్రమే తెలుసుకొని అనుభవాన్ని విసరి వేశాను. అవును, విసరివేశాను కుంతలా ! విసరివేశాను.”

తృప్తిపడింది సునీత. “ఏమిటిది? అక్క గుర్తుందన్న మాట! పశ్చాత్తాపమా ! అయితే ఈ జన్మలోనే శిక్షకూడ ఉంటుంది అన్న సగ్నసత్యం అర్థమయింది.” చెమర్చినకళ్ళు వస్తుకుంది సునీత.

ఆయాసంతో గిలగిలలాడుతున్నాడు రఘు, “కుంతలా! ఎక్కడున్నావు ? నీ ముగ్ధప్రేమలాలిత్యం ఎక్కడ కుంతలా, ఎక్కడ? ఏదీ ఒక్కసారి క్షమించాననవూ, ఒక్కసారి! నీవు... సునీతా ! ఎక్కడున్నావు. నీవూ క్షమించవా నన్ను ! ఆబ్బి భరించలేను.” మెలితిరిగిపోతున్న రఘుకు ఆదిరే గుండెలతో మరొక ఇంజక్షన్ చేసింది సునీత.

బిగిసివున్న గుప్పిటలోని పాలిపోతున్న ప్రేలినుండి సలిగిన కుంతల ఫోటోను సునీత చూసి నిర్విణ్ణురాలయింది. భగవాన్ ! ఏమిటి పరీక్ష ! అక్కా ! ఎంత అదృష్టవంతురాలవు ! అవును ! నీ నిర్మల మధుర ప్రేమకు తార్కాణం ! నీవు వెద జల్లే చిరుసవ్వులు అలాగే ఉంచక్కా ! నీవు అదృష్టవంతురాలవు.

తన్మయంతో కన్నీరు కారుస్తున్న సునీత నర్సురాకను గమనించి కన్నీరు తుడుచుకుంది.

“వస్తున్నారూ డాక్టర్ !” వినయంగా చెప్పింది నర్స్.

ఏమిటీ పిలువనుకుంటూ ఆశ్చర్యంగా వచ్చిన సమత, మల్లిక్ లు విచలిత అయి నిలబడిన సునీతను ముందుగా చూసి ఆశ్చర్యపోయారు. అథోవదనంతో భారంగా నైగ చేసింది సునీత. బల్లవైపు నిశితంగా చూసిన సమత, మల్లిక్ లు ఒక్కసారిగా ‘బావా!’ అంటూ చిగ్భాంతి చెందారు కంగాకుగా. పరీక్ష చేస్తున్న అన్నవైపు చూస్తూ సమత రుసరుసలాడింది.

“మనమిప్పుడు డాక్టరుగా మన బాధ్యత నెరవేర్చుకోవాలి”

గంభీరంగా, వేదనాభరితంగా అన్న మల్లిక్ మాటలకు సునీత, సమత ఒకరినొకరు పరికించుకున్నారు.

స్మృతివచ్చినా మళ్ళీ వెంటనే కోల్పోతున్నాడు రఘు. కలవరిస్తూనే ఉన్నాడు.

“సునీతా! క్షమించు. నిన్ను చిత్రసధ చేశాను. క్షమించవూ ! క్షమిస్తావు సునీ క్షమిస్తావు. అందుకే కుంఠల నిన్ను ఆశీర్వదించింది. నిన్ను ఎన్నుకొని ఈ పాపాత్ముడిని అప్పగించింది నీకు...”

ఒక్కసారిగా రక్తం కక్కుకున్నాడు రఘు. మల్లిక్ ఒక ఇంజక్షన్ చేశాడు. సమత సునీతవైపు జాలిగా చూస్తూ మధ్యమధ్య ఎర్రబడిన కనులతో రఘువైపు చూస్తూ అక్క స్మృతుల జలధిలో మునిగిపోతూ వుంది.

“అన్నా! ఎలాచేయాలి నేను చికిత్స !” భారంగా కన్నీటిని తుడుచుకుంటూ కూర్చుండిపోయింది సునీత.

విధి అనేది ఉండనీ, మానవులకతీతమైనది ఆవల అనంత వ్యాప్తిగా ఆవరించివుండనీ తెలుసుకోగలుగుతారు, బలీయమైన సంఘటనలవలన. అలాగే రఘుపరిస్థితిని గమనించిన సునీత, మల్లిక్, సమత తమలో ఆవరించిన కుంఠల స్మృతుల మధ్య విధి కర్కశత్వాన్ని, బలీయాన్ని అనుభవపూర్వకంగా తెలుసుకొని విస్తుపోతూ, తమ బాధ్యతను నెరవేర్చటానికి ఉద్యుక్తులయ్యారు.

2

“ఎవర బాబ్బయివి నీవు ?”

“నీ కెందుకు ?”

“కావాలి మరి నాకు”

“అయితే అమ్మ, నాన్న ఇద్దరూ లేరు నాకు”

“అయ్యో ! ఏం చదువుచున్నావు బాబూ?”

“ఘో ! ఇవన్నీ నీకెందుకు ? నేను చెప్పను.”

“ఏమంటున్నాడండీ ! వాడు వెధవ అయిపోయాడు.

ఏం చేసేది ? తల్లి, తండ్రి లేని బిడ్డకదా అని దగ్గరకు తీస్తే నా నెత్తిమీద కూర్చున్నాడు. భయం భక్తి, లేవు.”

తలిదండ్రులు పోయిన జయరామ్ను చేరదీసింది విశాలాక్షమ్మ. బిడ్డలులేనికారణాన, గారాబంచేసి దూరపుబంధువైనా అతిప్రేమతో చూడటంవల్ల ఇది కరుకుగల జయరామ్ పట్ల ఎదురుతిరిగింది. మాటకు మాట చెపుతూ, నిర్లక్ష్యంగా చదువు సంధ్యలయందు శ్రద్ధలేకుండా తిరిగే జయరామ్ను ఆచార్యులుగారు పలుకరించుటచూచి ఆనందించింది విశాలాక్షమ్మ. తరచుగా పొరుగువారింటికి వస్తూపోతూ ఉంటారు. ఆయన. బ్రహ్మచారి ఆధ్యాత్మికచింతన, సజ్జనత్వంతో కూడిన సంస్కారం, క్రమశిక్షణ - చక్కటి పద్ధతులతో శిష్యులను చేరదీసి శిక్షణనిచ్చి పంపిస్తూ ఉంటారు. ఏదో దివ్యానుభూతి కలుగుతుంది ఆయన ముఖం చూడగానే. మెత్తటి గంభీరస్వరంతో ఎంతటివారినైనా ఇట్టే ఆకట్టుకుంటారు. విశాలాక్షమ్మ జయరామ్ను ఆచార్యులగారికి అప్పగించి “బాబూ ! ఈ బిడ్డను మీ కప్పగిస్తున్నాను. మీ దే బాధ్యత” అని నిశ్చింతగా ఉండిపోయింది.

ప్రేమగా జయరామ్ తలనిమురుతూ చల్లనిమాటలతో ఆచార్యులుగారు వెంటతీసుకుపోయారు ఆశ్రమానికి.

*

*

*

ఆశ్రమంలో జయరామ్ పూర్వజన్మసంస్కృతా అన్నట్లు సహజ తెలివితేటలు, కరుకుదనం వేరొకరూపాన్ని దిద్దుకున్నాయి. ఏ విషయమైనా సరే అతితేలికగా గ్రహించే నేర్పు, అనసరమైన విషయాలలో అతిపట్టుదల, నిగ్రహంతో కూడిన క్రమశిక్షణ; సంఘానికి, వ్యక్తికి కావలసినంత

చక్కటి సంస్కారం, విషయం అన్నీ పట్టుబడినాయి. ఆచార్యులగారి ఆనందానికి మేరలేదు. అందరిలోనూ తనకెంతో దగ్గరకు జరిగాడు జయరామ్. తనలోని ప్రత్యేకతను అందిపుచ్చుకున్నాడా అనిపిస్తుంది. ఆ ససితనపు అల్లరంతా ఏమయినట్లు? అవును! ముందు చాలా బాధపెట్టాడు. కాని తనలో ఏముందోగాని తను కొద్దిగా కోపగిస్తేచాలు మాడలిపోయేవాడు. భగవానునిదయనలన ఇప్పటి జయరామ్ను ఒక జ్ఞానమూర్తిగానూ, ఆధ్యాత్మిక రహదారులను శోధించే సాధనామూర్తిగానూ, త్యాగనిరతుడుగానూ, క్రమశిక్షణాపరుడుగానూ తీర్చిదిద్దకలిగానుగదా యని యువకుడైన జయరామ్ను తిలకిస్తూ తృప్తిచెందారు ఆచార్యులుగారు.

3

విశాలాక్షమ్మ సలహాతోనే తగిన వధువు శారదాంబతో వివాహం జరిపించి గృహస్థాశ్రమంలో ప్రవేశపెట్టి, జయరామ్ను ఆశీర్వాదించి వెళ్ళిపోయారు సంతృప్తిగా ఆచార్యులుగారు. గుణచిత్రి, విషయసహనాలకు మారుపేరా అన్నట్లు శారదాంబ త్వరలోనే భర్త ఆశయాలను, పట్టుదలను, క్రమ

శిక్షణను అనగాహన చేసుకుంది. భర్త ననుసరించి జాగ్రత్తగా మెలిగేది. సామాన్యంగా ఆడపిల్లలు తలిదండ్రులదగ్గరే కొంత ఓర్పు, వినయం నేర్చుకుంటారు. కాని శారదాంబ పూర్వాచారపరాయణురాలగు తల్లి శీతారానమ్మచేతిలో ముగ్ధగా పెరిగింది. అయినా తన పటిష్టమైన వ్యక్తిత్వవిలువలతో, నిగ్రహంతో కూడిన క్రమశిక్షణతో శారదాంబను తనకు అనుకూలంగా త్వరలోనే మూర్ఛుకోగలిగాడు జయరామ్. శారదాంబ జయరామ్ల ప్రథమసంతానం “కుంఠల”. అందిపుచ్చుకున్న తల్లి అనయనశోష్టనం, మెరిసిపోయే జయరామ్ శరీరచ్ఛాయ, మాటకట్టుకువచ్చిందా అన్నట్టు విశాలమైన పాలభాగం, చిందులుత్రొక్కే పెద్దకళ్లు, లేత గులాబీల్లా చిన్ని పెదవులతో అందాల రాణిగా జన్మించింది కుంఠల. నొక్కునొక్కుల తుమ్మెదరెక్కల తలకట్టుచూసి జయరామ్ ‘కుంఠల’ నామకరణంచేశాడు. ఎంతో అపురూపంగా పెంచుకోసాగారు. వెంటవెంటనే మల్లిక్, సమత జన్మించారు. మల్లిక్ కంటే రెండుసంవత్సరాలు సమత చిన్నది. కాని కుంఠలకున్న పసిమిరంగు, కుంఠలముఖంలోఉన్న లేగులాబీ చిరునవ్వులచిందులు లేకపోయినా మల్లిక్, సమత కూడ ఆకర్షణీయమైన చల్లని వెన్నెలలా ఉంటారు. జయరామ్ తన జీవితానుభవాల ననుసరించ పిల్లల విషయంలో చాలా జాగ్రత్తగా మెసలసాగాడు. కొన్ని కఠిన నిబంధనలు తనచుట్టూ ఏర్పరచుకొని తన వ్యక్తిత్వానికి భంగం రాకుండా జీవించటం జయరామ్ కున్న చక్కటి సంస్కారాల్లో ఒకటి. బయటి గ్రామస్తులలో జయరామ్ పట్ల ప్రత్యేక గౌరవాభిమానాలు ఏర్పడ్డాయి. మాటయంగు గౌర

నము, మాట్లాడినది ఆచరించుట, ఆర్థిక విషయాలలో నిక్కచ్చి ముఖ్యంగా గ్రామస్థులను ఆకర్షించాయి. అది చిన్న పాలె మగుటచలన మణినలె ప్రకాశించసాగాడు జయరామ్. కావల సిన భోగాలతో జీవించుటకు సరిపడా ఉంది పితృార్హితం. అయినా నిరాడంబరత్వం, తూచితూచి మాట్లాడటం జయ రామ్ కు అలవాటు. కపటం, ద్వేషం, మంచిచెడుల విచక్షణా రహితదృష్టి, ధూమపానంచంటి దుర్వ్యసనాలు; గర్వం, దర్పం వంటి పతనకారణమైన అల్పగుణాలు మచ్చుకై నాలేని జయ రామ్ అందరిలోనూ ప్రత్యేకవ్యక్తిగా రూపొందాడంటే ఆశ్చర్యమేమీలేదు. పిల్లలయందు శ్రద్ధ, వారి ఆరోగ్యనియమాలయందు అతి పట్టుదల చూపిస్తూ వుంటాడు జయరామ్. అందరిలోనూ కుంతలకు ప్రత్యేకస్థానం. కుంతల మధురపదధ్వని, ముద్దుగొలిపే మాటలు, పెంకితనం, విశాలపాలభాగంపైపడే నొక్కులకురులు, చిలిపిదనంతోటి గంభీరతలతో పసితనంనుండే కుంతల ప్రత్యేకంగానే వెలుగొందుతోంది. పిల్లలను ఆరోగ్యంగా అతిజాగ్రత్తగా పెంచుకునే శారదాంబ జయరామ్ కు సంసారమే ప్రపంచమైపోయింది.

“అమ్మా ! అమ్మా ! అక్క...”

“ఏమిటే సమతా ! ఏమిటా మల్లిక్ ?” ఆదుర్దాగా వచ్చిన శారదాంబకు నచ్చిరానిమాటలతో మల్లిక్ అక్కను చూపిస్తూ “అమ్మా అక్కనే కొత్తారు మాత్తారు” అన్నాడు.

“ఎందుకు కొట్టారురా నా బంగారుతల్లిని ?”

“పాతం రా లేదు”

“ఏమ్మా రా లేదూ ? ఎందుకని ?” చిలిపితనం, పెంకె తనంతో నవ్వుతూ చూసే కుంతలను ప్రశ్నించింది. శారదాంబ.

“నాకు రాదు” అయిదుసంవత్సరాల బాల కుంతల మొండిగానే చెప్పింది. అక్కడే తోటలో పనిచేస్తున్న జయరామ్ తృప్తిపడ్డాడు.

“చూడండి ! ఇప్పుడే ఎంత పెంకిగా తయారయిందో !” శారదాంబ రిపోర్టు చేసింది.

“లక్ష్మీలాంటి నాతల్లిని అలా అనకు” జయరామ్ వచ్చి కుంతలను ఎత్తుకొని, “ఏమిటమ్మా పాతం రాదూ ?” బుజ్జగిస్తూ అన్నాడు.

“ఎంత చదివినా రాదు పాతం” బుంగమూతితో కోలకళ్ళను ఇంకా కోలగా త్రిప్పుతూ అన్న కుంతలను ముద్దుపెట్టుకుంటూ “అలా అంటే ఎలా అమ్మా ! చూడు; నేనిప్పుడు సంస్కృతం నేర్చుకుంటున్నాను. అదే వస్తుంది. బాగా చదివి

నీవు పెద్దఉద్యోగం చేయాలి మరి !” చిగురుటాకుల్లా ఉన్న చెక్కిళ్ళను నిమిరుతూ అన్నాడు జయరామ్.

“అయితే మీకు వస్తుంది. నాకు గాదు మరి ! నేనేం చేయను నాన్నా ?” చేతులుత్రిప్పుకుంటూ ముద్దుగా అన్న కుంతల మాటలకు సవ్యకున్నారు శారదాంబ జయరామ్లు.

“అక్కా బావూ, ఆలుకుందాం”

“నామీద అమ్మకు నాన్నకు చెప్పావుగా నేను రాను” మొండిగా తమ్ముడికేసిచూస్తూ అంది కుంతల.

“తంఠ అయితే”

‘తన్ను చూద్దాము’ అంది కుంతల.

మల్లిక్ నిజంగానే తప్పటడుగులతో కాలికున్నమట్టిని, బంగారంలా మెరిసే కుంతలపాదాలపై రాశాడు చిలిపిగా. శుచి, శుభ్రతల నందిపుచ్చుకున్న చిన్నారికుంతలకు ఎక్కడలేని కోపమూ వచ్చింది. చిన్నపుల్ల తీసుకొని తమ్ముడివెంటబడింది. మల్లిక్ పరుగిడుతున్నాడు తల్లిదగ్గరకు తప్పటడుగులతో. డెట్టింపువేగంగా కుంతల పరుగిడుతూ వెళ్ళి గోడకుకొట్టుకుంది.

‘అమ్మా !’ అంటూ బాధతో మూగ్గింది.

మల్లిక్ సమత బిత్త రపోయారు. అక్క కాస్త ఏడిస్తే చాలు తమకు దెబ్బలుతప్పనని ఆ పసిహృదయాలకు తెలుసు. భయంగా చూస్తూ నిలబడిపోయారు.

కుంతలను చూసిన శారదాంబ ఆత్రంగా తడిగుడ్డ తేచ్చి గాయాన్ని తుడవసాగింది. పసిమిరంగు పూలరేకుపై చిన్న

రంధ్రంలా కుంఠల పాలభాగంచిట్టి రక్తం స్రవించింది. జయ రామ్ చూచి, సమత మల్లిక్‌లను పిలిచి ఉరిమిచూశాడు కోపంగా. తండ్రికోపం గమనించిన సమత, మల్లిక్ గడగడలాడిపోయారు. పరిస్థితి గమనించిన కుంఠల తన చిన్నిబుర్రకు పని కల్పించింది.

“నాన్నా ! మరే, టీచరు పన్నెండుసంవత్సరాలవరకు చేసే అల్లరికి భగవంతుడు క్షమిస్తాడని చెప్పింది. మరి మీరూ క్షమించవచ్చుగా.”

ముద్దులొలికే కుంఠలమాటలూ, ఉదారత ఆ దలపతులను ముగ్ధులను చేసింది.

*

*

*

కాలం పరుగిడుతూ ఉంటుంది. కాలంతోపాటు తమకు తెలియకనే సుఖజీవులు పరుగిడతారు. కాలం ఎంత గడిచిందో కూడ తెలియదు.

శివరాత్రి ఉత్సవాలు, రంగురంగుల రంగవల్లిలు, క్రొత్త
 లక్కల సువాసనలు, పచ్చని తాటాకులపందిళ్ళు, కర్పూర
 నూనెలు, అగరవత్తుల వాసనలు, ఫలపుష్పవిభూతుల సుగం
 థాలు, పట్టుబట్టులతో, వజ్రవైఢూర్యాలతో అలంకరించుకొని
 పెండ్లికూతురయిన వార్షతిని క్రీగంటచూసే సర్వేశ్వరుడు
 దేవాలయములోనిండుగా- ఏదో దివ్యానుభూతి కలుగుతోంది.
 నిండు ముత్తయిదువులు పట్టుచీరలగరగరలతో, స్వేదబిందువు
 లతో తడిసిన కుంకుమరేఖలు పులుముకొన్న ముఖాలతో
 పశ్చిమములలో పూజాద్రవ్యములు నింపుకొని ఈశ్వరుని
 సేవించివస్తూ పోతూ దేవాలయానికి క్రొత్తఅందాలను అంది
 స్తున్నారు. శివరాత్రి ఉత్సవాలలో ఎక్కడెక్కడనుండో గాయ
 కులు వస్తూవుంటారు. హరికథలు, నాటికలు జరుగుతూ
 ఉంటాయి. దేవాలయ ట్రస్టీ సహృదయుడు, దైవచింతకలవా
 డగుటవలన ఎంతో చక్కగా జరుగుతాయి ప్రతిసంవత్సరమూ.
 ఆ రోజు ద్వారంవారి కచేరి. జయరామ్ ఎక్కువగా ఏకాంతం
 గానే గడుపుటకిష్టపడేవాడయినా తప్పనిసరిగా శివరాత్రి ఉత్స
 వాలకు హాజరయ్యేవాడు. ద్వారంవారి వాయులీను సప్తస్వ
 రాల ఆరోహణ అవరోహణలతో దేవాలయప్రాంగణాన్ని
 ఏవోలోకాలలో విహరింపజేస్తోంది. జయరామ్ తన్మయుడై
 ద్వారంవారి వైపునాన్ని శ్రద్ధగా పరిశీలిస్తున్నాడు. ప్రక్క
 వాయిద్యాల అనుకరణ ఎంతో రమ్యంగా వుంది. పదిసంవత్స
 రాల కుంతల జయరామ్దగ్గర కూర్చుని నిశ్శబ్దంగా వింటోంది.

కాని ఆమెదృష్టి అంతా రెండుచేతులతో వయ్యారంగా పట్టి వ్రేళ్ళతో నాట్యంచేయిస్తున్న వీణావాయిద్యంపై నే ఉంది.

“నాన్నా !”

జయరామ్ ప్రక్కనున్నవారు కుంతలవైపు చూసి ముగ్ధమోహన సౌందర్యానికి విస్తుపోయారు.

“నాన్నా ! ఆ వాయిదేది ఏమిటి నాన్నా ?” వీణ వైపు చూపిస్తూ కుతూహలంగా అడిగింది కుంతల.

“వీణమ్మా అది !” నలుగురయిదుగురు ఒక్కసారిగా అన్నారు.

“నాకూ కావాలి నాన్నా ! నేనూ నేర్చుకుంటాను.”

విని నవ్వుకున్నారు అందరూ. జయరామ్ పరిశీలనగా కుంతలవైపు చూశాడు. నిజమే ! చదువు ఇంకా వచ్చే అవకాశం ఎలాగూ లేదు. వీణనేర్పిస్తే బాగుంటుంది. అనుకున్న వెంటనే అమలుజరుపుట జయరామ్‌లో ఉన్న మరయొక విశేషము. వీణకొనుట, మాస్టరును నియమించుట వెంటనే పూర్తి అయినది.

కుంతల వీణముందు కూర్చుంటే వీణ అందముపులుము కున్నట్లుంటుంది కాని, వీణవలన కుంతల కేమీ సౌంపులురా లేదు. సహజసౌందర్యముతో మెరిసిపోయే కుంతల హృదయంకూడా సౌందర్యవంతమయినదే. చదువు రాసంత మాత్రాన మొద్దేమీ కాదు. అవివేకిలా ప్రవర్తించదు. పది సంవత్సరాల కుంతల పది హేను సంవత్సరాల వయసున్నదానిలా ప్రవర్తి

స్తుంది. అమ్మకు చిన్న, చిన్నపనులు చేస్తూ సహాయం చేస్తుంది. తమ్మునికి చెల్లికి తన జలతారు చిన్నారి చేతులతో తలలుదువ్వుతుంది, నీళ్ళుపోస్తుంది. తండ్రివస్తువులన్నీ తండ్రికి నచ్చిన క్రమపద్ధతిలో అమరుస్తుంది. చిన్నచిన్న మొక్కలు తేచ్చి పాతుతూవుంటుంది. పువ్వులుకోసి మాలలుకడుతూ మురిసిపోతూ ఉంటుంది. నయస్సుకుమించిన నమ్రత, ముగ్ధ త్యానికి మించిన అమాయకత్వము ప్రతిబింబించే కుంతల మోము చూడగానే జయరామ్ కు ఎంత చిరాకుకలిగినా ఇట్టే మాయమవుతుంది. శారదాంబకు, కుంతల పెరిగి పెద్దదయిన కొలదీ చిన్నచిన్న బాధ్యతలు తప్పసాగాయి. కుంతలలేనిది క్షణము నిలువలేదు; కుంతల ఎక్కడికయినా వెళ్ళి ఒకగంట ఆలస్యముచేస్తే భరించలేదు. ఇల్లంతా బోసిగా ఉన్నట్లు తోస్తుంది. చదువు మాన్పించి వీణనేర్పిస్తున్నందుకు శారదాంబకు ఒకందుకు తృప్తికలిగింది. కుంతల వీణాసాధనలో చిత్రమయిన పట్టుదల చూపిస్తోంది. శారదాంబ, జయరామ్ లకు ఆనందముతోపాటు ఆశ్చర్యం కలిగింది. హెచ్చుస్థాయిలో కుంతల కంఠస్వరము ఏవో అనుభూతులను కలిగించేలా ఉంటుంది. వీణమాప్టరు కుంతల పట్టుదలను చూసి ఎంతో మెచ్చుకున్నారు. జయరామ్ కు ఒకవిధముగా తృప్తికలిగింది.

మానవులజీవితాలు కోరికలవలయముచుట్టూ చక్రములా తిరుగుతూ ఉంటాయి. ఆ వలయక్షేమాన్ని బట్టి ఈ తిరుగుట ఆధారపడిఉంటుంది. జయరామ్ ఆదర్శభావాలు బిడ్డలను తీర్చిదిద్దుటలో మెరుగులుదిద్దుకుంటున్నాయి. కుంతల నవయస్వని అయింది. వీణాసాధనలో తృప్తికరముగా సాధనచేయకలిగింది. మల్లిక్ ఫిఫ్తు ఫారము పూర్తిచేశాడు. సమత తర్జునారము చదువుతూంది. జయరామ్ ఆదాయముకూడా పెరగసాగింది.

ఆరోజు సంధ్యాసమయము, పరిగెత్తుకుంటూపోయే జీవుల చిరుచేమటలను తన నవ్యకాంతుల వింతవింతరంగులతో ప్రకాశింపజేస్తోంది సంధ్య. అప్పుడే స్నానము ముగించిన నవయస్వని కుంతల సంధ్యారాగాలు ముఖంపై పడుతూఉండగా వీణ తీసుకొని రాగాలాపన ప్రారంభించింది. తెల్లని పావడా కుంతలసౌందర్యానికి జరీలా అందమిచ్చింది. జయరామ్ శారదాంబ, మల్లిక్, సమతలు కుంతల వీణానాదములో లీనమయ్యారు.

“జయరామ్ గారూ”

“ఎవరూ ?”

జయరామ్ లేచి గేటుదగ్గరకు వెళ్ళాడు.

“రండి రండి” సాదరంగా ఆహ్వానించారు దేవాలయ (ట్రస్టీ) శ్రీరాములుగారిని జయరామ్.

“అమ్మాయి పాట వినిపిస్తుంటే నచ్చానండి” — తన రాకను తెలియజేస్తూ అన్నాడు శ్రీరాములుగారు జయ రామ్ ను అనుసరిస్తూ.

“ఆపావే అమ్మా పాడూ”

కుంతల చూస్తూ అన్నాడు జయరామ్. వెన్నెలలు చిమ్మే కుంతల సౌందర్యం ఏదో అద్భుతశక్తి ఆకర్షించిందా అన్నట్లుగా ఉన్న కుంతలగాత్రం శ్రీరాములుగారిని మైమర పించిపట్టుచేశాయి; “నిన్ను వినా దిక్కేనరే” భక్తిరసముతో రాగభావయుక్తముగా ఆలాపిస్తోంది. అందరూ తన్మయులై వింటున్నారు.

పాట పూర్తిచేసి కుంతల చిరుచెమటలు పమిటతో అద్దుకుంటూంది; చిరుసవ్వుతో శ్రీరాములుగారు జయ రామ్ ని చూస్తూ ఆప్యాయముగా,

“ఓవు శివరాత్రిక అమ్మాయి పాటక చేరి పెట్టండి. అమ్మాయి అభివృద్ధిలోకి వస్తుంది.”

అందరూ ఆనందించారు శ్రీరాములుగారి ఉదార స్వభావము చూసి. ఇంకా ఊళ్లో విషయములు మాట్లాడి శ్రీరాములుగారు వెళ్ళిపోయారు.

“అక్క పాటక చేరిచేస్తుందా అమ్మా!”

సమత ఆశ్చర్యముగా అడిగింది. అమాయకంగా ముగ్ధగా ఉండే అక్కగుణాన్ని తూచుకుంటూ.

“అవును, మీరు చదవకొని డాక్టర్లయితే నాతల్లి గానకచేరీలు చేస్తుంది, పేరు శేషుకుంటుంది”

“అమ్మా అంతమందిలో ఎలా పాడాలమ్మా ?”

సిగ్గుపడతూ అన్న కుంతలవైపు పరీక్షగా చూసింది శారదాంబ.

“ఏమిటమ్మా సిగ్గుపడేవి ? నలుగురిలో మెప్పు పొంది నప్పుడే విద్యాప్రావీణ్యము తెలిసేది” మెరిసేకళ్ళతో కూతురు వైపు చూస్తూ అన్నాడు జయరామ్.

“అవునమ్మా, చెల్లీ, తమ్ముడూ, నేనూ, నాన్న ఉన్నా మనే అనుకో. అద్వైతపడితే నీవు చేసిన సాధనకు ఒక రూపము రాదు” తిరిగి ప్రోత్సహాన్నిస్తూ అన్నది శారదాంబ.

“నేనయితే అక్కా వెంటనే పాడేస్తాను, నీలాగా సిగ్గు పడతాననుకున్నావా ?” చెరుకుతింటూ గర్వంగా అన్న చెల్లి వైపు చూసి మౌనంగా నవ్వుకుంది కుంతల.

“నా బంగారుకుంతలకు దువ్వంతు డెక్కడున్నాడో ?” స్వగతములో అనుకుంటూ బయటకు అనేశాడు జయరామ్, కుంతల నిడుపాటి జడసౌందర్యము చూసి, కుంతల జడ వెనుకకు వేసుకుంటూ చెక్కిళ్ళు ఎర్రబడగా కళ్ళు వాల్చుకుంది.

“అమ్మా పాసం నాజడే పెద్దది అక్కజడకంటే”

బుంగమూతి పెట్టుకుని అన్న సమతను చూసి నవ్వుతూ శారదాంబ.

“ఆ చిన్నినొసలూ నువ్వు, అక్కతో నంతా”

“చూడండి నాన్నా ? అవునులే మీరూ అక్క వై పేగా” రుసరుసలాడింది సమత.

“నీవు ఎన్నెన్నాచెప్పు. నీ కోపము అక్కకు లేదు. నీ తొందర అంతకంటే లేదు. ఇంక నీ కోతిమొఖము అక్కకు అసలే లేదు” డెక్కిరిస్తూ అన్న మల్లిక్మాటలు సమత కోపాన్ని రెట్టింపుచేశాయి. ఏమరుపాటుగా వెళ్ళి మల్లిక్ ముందుకు తోసింది. కాని తప్పించుకున్నాడు బలంగా మల్లిక్.

“దీసికింత కోపమయితే ఇది డాక్టరేంచేస్తుందండీ” అన్నది శారదాంబ సమతని పరిశీలిస్తూ.

“ముంఘ వాడి చదువు పూర్తిఅననీ, తరువాత ఈ అమ్మగారు కానీ, సమత అదృష్టవంతురాలు శారదా ? మన పాలిట లక్ష్మి. అది పుట్టిన దగ్గరనుండే మనకు బాగా కలిసి వస్తోంది.”

“నా కేమీ బిరుదులవసరము లేదులే. అందమయిన అక్క మంచిది, ఆ నల్లవాడు, అల్లరివాడు, ఆ కోతి మంచి వాడు. నేనేగా చెడ్డదాన్నింకా” రుసరుసలాడే మూర్తిత్రిప్పు కుంటూ వెళ్ళిపోయింది సమత.

ధనుర్మాసం. కన్నెలవలపులు తెలిపే బంతుల ఘుమ ఘుమలు, హరిదాసుల భక్తిగీతాలు, పచ్చని గడపలప్రాంగణం లోని పిండిమగ్గుల పువ్వులజల్లులు, ధాన్యపుగారాలు నింపు కుంటూడిన్న రైతులదరహాసాలు సగ్రకాంక్షికి నిండుతనాన్ని తెస్తున్నాయి. జయరామ్ పాలెంవచ్చి చక్కటి మేడకట్టు కున్నాడు. కుంతలసౌందర్యంలా మేడతళికుకులుకుడా ఆకర్షణీయంగా ఉన్నాయి. పందిరంత పెద్దముగ్గుపెట్టి గొబ్బిమ్మలు నిండుగా అమర్చి, పసుపుకుంకుమ రేఖలు పులుముకొని, పువ్వుల ఘుమఘుమలు గుబాళించగా వమిటచేంగు నడుముకు గుచ్చి వెనుదిరిగి ముగ్గులు చూస్తూ తృప్తిగా తల్లి దగ్గరకు వచ్చింది కుంతల. అమ్మా ! ఒకసారి వాకిట్లో ముగ్గులు చూసి వెళ్ళవూ ?” అంది.

తలయెత్తిచూసిన శారదాంబ ఉషోదయకిరణాలతో పోటీపడుతున్న కూతురి సౌందర్యం చూసి ముగ్గురాలై నీ సౌందర్యం, నీ సౌమ్యగుణంకంటే అవి బాగున్నాయా అమ్మా అని స్వగతంలో అనుకొని “చూస్తూ లేమ్మా ! కాస్త ఈకూర తరుగమ్మా !” అంటూ పనిలో లీనమయింది.

“అమ్మా ఆకలవుతోంది”

“అమ్మగారు ఇప్పుడే లేచారుకాబోలు నయచేయండి”

“పాపం ! ఇప్పుడే లేచా ! నీకంటే ముందే లేచా నులే !”

“లాభ మేమిటి ? చదువుతూ నిమరపోయావుగా!”

“నీవు చూశావా అక్కా ! నీవు గొబ్బిళ్ళు చేస్తున్నప్పుడు చదువుకుంటూనే ఉన్నానుగా.”

“ఏమిటే గొడవ ! అక్కతో వంతు పెట్టుకుంటున్నావా సమతా ! అయినా సన్న నేపని ఏముంది. అక్కకి చదువు భాగ్యం లేదు. ఎలాగో దాని భవిష్యత్తు.” నిట్టూర్చిన తల్లి బాధగు గుర్తించిన కుంతల గలగలనవ్వి “ఏమిటమ్మా ! వీణ సరస్వతీదేవి కదూ. సాహిత్యసంగీతాలు చదువుకాదూ !” మెరిసేకళ్ళతో అంది కుంతల.

సమత మెల్లగా అక్కచెవిలో వూదింది.

“అక్కా, ఈరోజు భోగిబొమ్మలు దించనా అటక మీదనుండి”

“దించుదాము. నేనూ వస్తాను అయిపోయింది.”

“కాదక్కా, నేనూ పనిచేస్తాను గబగబ” అంటూ సమతకూడ పనిచేయుట ప్రారంభించింది. అక్కడే తోటలో పనిచేస్తున్న జయరామ్ సమత పనిచేయుట గ్రహించి “ఈ రోజంత ప్రశాంతంగా ఉండేమిటా అనుకున్నాను. చిన్నమ్మ పనిచేస్తోందా ?”

సవ్వతూ అన్న భర్తను గమనించి శారదాంబ,

“అలాగే ఆడపిల్లను గారాముచేయండి, పనులు బాగా నేర్చుకుంటారు” —కోపాన్ని అభినయిస్తూ అంది శారదాంబ.

సమత, కుంఠల ముసిముసిగా నవ్వుకున్నారు. అమ్మ నాన్న మాటలలోనికిదిగారని గ్రహించి, మెల్లగా బొమ్మల దగ్గరకు జారుకున్నారు.

“మన కుంఠల బంగారుతల్లి ! ఎన్ని నోములపంట శారదా మనకు”

“దాని భవిష్యత్తుకూడా సుఖంగా ఉన్న నాడు అనుకోవాలి మనం. ఆడపిల్లకు భర్త మంచివాడయితే నేగదండ్రి అవ్వచ్చు”

“నీ పిచ్చిగానీ నేనంత తెలివితక్కునవాడను గాను. మనతల్లికి దుష్కర్మం ఉండను వెతికి తీసుకువస్తాను.”

“ఇప్పుడే పెళ్ళేమిటండీ ! వీణాసాధన మూలపడుతుంది. రేపు శివరాత్రికి పోగ్రామ్ పెట్టించాలిగా. దాని అభిరుచినిబట్టి మనమూ చేస్తేమంచిది.”

కుంఠల పెళ్ళయితే అత్తగారింటికి వెళ్ళిపోతుంది. తన కన్నులు అంధకారం అయిపోతాయనే శారదాంబకు దిగులని జయరామ్ గ్రహించాడు.

“అలాగేలే ! రెండుసంవత్సరాలవరకు తొందరే ముంది. పథ్నాలుగేగా !”

సంతృప్తి నిండిన దరహాసంతో భర్తవైపు చూసింది. శారదాంబ.

బొమ్మలుతుడుస్తున్న అక్కవైపు చూస్తూ సమత,

“అక్కా నీకు ఈ సీతారాములంటే ఇష్టమూ, రాధా కృష్ణులంటే ఇష్టమూ” అంది.

“నాకు రాధాకృష్ణులే ఇష్టం. కృష్ణుడు రాధను ప్రేమించి నట్లు రాముడు సీతను ప్రేమించలేదు. వారిది రసభరితమై అమరత్వాన్ని పొందిన ప్రేమ. ఈ సీతారాములది పరిస్థితుల కనుగుణ్యంగా కట్టుబాట్లతో ఉన్న ప్రేమ.”

“అయితే, అక్కా- ఎప్పుడూ విడవకుండా ఉంటే రాధా కృష్ణులకు ఒక్కదినంకూడ పోట్లాటరాదే ?” అమాయకంగా అడిగింది సమత.

“కృష్ణుడిపై రాధ, రాధపై కృష్ణుడు ప్రేమరసాన్ని నవరంగులతో కలిపి ఒకరిపై ఒకరు బాహ్యలోకాలను, బాహ్యపరిస్థితులను మరచి వెదజల్లు కున్నారు. వారికి పోట్లాటెందుకు. వస్తుందమ్మా ! వారికి చుట్టూ ఉన్నవి సంఘటనలు పరిస్థితులు రావు! అమరుల క్రీడాభిలోకం” మెరుస్తున్న కళ్ళతో ఇంకా మెరుపులను రుద్దుకుంటూ చిరునవ్వుతో అంది కుంతల.

“ఇనన్నీ నీకెలా తెలుసక్కా”

తల ప్రక్కకుతిప్పి అక్కముఖంలో ముఖం పెట్టి కొంఠెగా అడిగింది సమత.

“ఏమో ఆయన నడుగు”

కృష్ణునివైపు చూపిస్తూ అంది కుంతల.

“సర్దిగ్గా తుడుపు దుమ్ముడంటుంది.”

“ఘో ! అయితే నీవే తుడుచుకో”

అంతలోనే రుసరుసలాడిన చెల్లిని పరీక్షిస్తూ,

“పెద్దదానివవుతున్నావు, అయినా నీకోపం తగ్గలేదు”
అంది కుంతల గంభీరంగా.

“లేకపోతే నీవే శుభ్రంగలదానివి, నేను లేనిదానినా?”
అమాయకంగా ఉన్న ఆ కళ్ళను చూసి కుంతల నవ్వుకుంది.
ఏమిటో గుసగుసలు విస్పించి వచ్చిన శారదాంబ బొమ్మలు
చూసి విస్తుపోయింది.

“నాకు చెప్పకుండానే దించారటే ! తలంటుకుంటారని
నేను పిలుస్తూఉంటే.”

“అమ్మా! నీవు ప్రనేమీ చేయనద్దు. అక్క, నేను చేసి
పెట్టుకుంటాము” అంది సమత.

“ఈ సంవత్సరము మల్లిక్ ఉన్నాడుగదమ్మా! వచ్చే
సంవత్సరము కా లేజీకి పోతాడు వాడు.”

“అయితే వాడుకూడ పెట్టుకుంటాడటే బొమ్మలు.”
విస్తుపోతూ అంది శారదాంబ.

ఒక్కసారిగా పకపకనవ్వారు అక్కాచెల్లిలు.

“ఏమిటే కబుర్లు పనివేళ” అంటూ వచ్చిన జయ
రామ్మను చూపిస్తూ శారదాంబ,

“వీళ్ళు చూడండి వంచేస్తున్నారో !” అన్నది.

“ఏంచేస్తున్నారు, బొమ్మలు తుడుస్తున్నారు” చిరు నవ్వుతో అన్నాడు జయరామ్.

“తండ్రి బిడ్డలు చేయండి చాకిరి. నేనుచేయలేనుబాబు” వినుక్కుంటూ వెళ్ళింది శారదాంబ.

“అక్కా నేను తుడువనా బొమ్మలు” మల్లిక్ కొంటె తనంతో అనుసయంగా అడిగాడు అక్కను.

“నీకో సమస్కారంబాబూ! వద్దు ఫో ఇక్కడనుండి”

“నేను పోను, తుడుస్తా! అక్కా! అక్కా! ఈబొమ్మ చూడు, గౌను ఓ ఆంగ్లో ఇండియన్ లా ఉంది కదూ. బేట్ తీసు కొని ఎక్కడికో బయలుదేరినట్లుంది. అబ్బి ఎంత బాగు న్నాయి”

“అ రేయి. నీవు ముందు పోతావా పోవా? పగలగొడ తావురా! ఫో”

ఒకదెబ్బవేసింది కుంతల. మరల కొట్టాడు మల్లిక్ కుంతలను. ఈలోపు ఒకబొమ్మ మల్లిక్ కాలుకు తగిలి పగిలి పోయింది. జయరామ్ శబ్దమువిని పుల్లతీసుకొని మల్లిక్ ను కొట్టి బోయాడు. కుంతల తండ్రిముఖంచూసి భయపడింది.

“నాన్నకు కోపంవస్తే ఇంతే” ననుకుంటూ ధైర్యంగా తండ్రిఎదుటకు వచ్చి

“నాన్నా ఆ పుల్ల ఇలాఇవ్వండి. పదమూడు రాబో తున్నాయి వీడు ఇంకా చిన్నవాడేనా కొట్టేందుకు” అడ్డు పడింది కుంతల.

ముగ్గుముగ్గుగా ఆరింవాలా అన్న కుంఠలమాటలకు శారదాంబ, జయరామ్ లిద్దరూ ఆశ్చర్యపోయారు.

నాతల్లికి వివరమువస్తోంది అనుకుంది . శారదాంబ. బంగాళుతల్లి దేనికైనా అర్హురాలే అనుకున్నాడు జయరామ్, పుల్ల అవతల గిరాబువేసి. తండ్రి ఉగ్రరూపం తెలిసిన మల్లిక్ అక్కలన శాంతించినందుకు మరొకసారి అక్కను మెచ్చుకున్నాడు.

8

జడకుచ్చలు నయ్యారంగా కడులుతూ ఉంటే మహు మల్ లంగా ముదురునీలం కుంఠల అందాన్ని కొట్టవచ్చేట్లు చేసింది. పిపాన్ తెల్లపానడా, లేత నీలంజాకెట్ కన్నార్ప కుండా చూడాలనిపించుతోంది. ముత్తయిదువులకు కుంకుమ పెడతూవుంటే అందరూ వాకిటివరకు వచ్చి సాగనంపి ఏదో వెన్నెల ప్రకాశించిపోయిందా అన్నట్లు ఇంట్లో వెలవెల బోయే తమబిడ్డలను చూసి ఉసూరుమనుకుంటున్నారు.

వచ్చిన ముత్తయిదువులకు పళ్ళు, పసుపు కుంకుమలు ఇస్తూ కళకళలాడుతూ తిరిగే కుంఠలసౌందర్యం పున్నమి

చంద్రుని సోయగంవలె పరిపూర్ణతచెందిందా అనిపించింది శారదాంబకుకూడ. ప్రాశస్త్యంవత్సరం కొత్తఅందాన్ని దిద్దుకుంటోంది నాతల్లి అని సంతృప్తినిండిన కళ్ళతో నిండుగా తనివితీరా కూతురివైపుచూస్తూ, ఎక్కడ పెరుగుతున్నాడో ఈ లక్ష్మీకొరకు, అని అల్లుడిరూపాన్ని ఎంచుకోవాలని ప్రయత్నించింది శారదాంబ.

*

*

*

శివరాత్రిఉత్సవాల సంరంభంలో భక్తులగుంపులలో, దేవాలయసభా ప్రాంగణంలో అడుగుపెట్టింది భయంభయంగా కుంతల. నల్లని జార్జిట్ పై ఎరుపు తెలుపు పూల పావడా తెల్లటి లంగా, తెల్లబొజ్జ ధరించిన కుంతల సౌందర్యం విరజిమ్ముతోంది సభంతా. జయరామ్ సభికులమధ్య తీవిగా కూర్చున్నాడు. శారదాంబదృష్టిఅంతా కుంతలమీదే ఉంది. నాతల్లికి దిష్టితగులదాకదా అని భయపడుతోంది. సమత మల్లిక్ ల గర్వం చెప్పవలవి కాదు. ప్రారంభమయింది వాటకచేరీ. ఊపిరి బిగపట్టి మరీ కొంటున్నారు ప్రేక్షకులంతా. “ఎందరో మహానుభావులు” రాగయుక్తంగా, తేనెలా సాగిపోయే కంఠంతో అమృతంకలిపినట్లున్న వీణా వాయిద్యకలయికతో అతి మనోహరంగా పాడింది కుంతల. ముగ్ధులయ్యారు అందరూ. అనుకున్న గీతాలకంటె నాలుగు ఎక్కువపాడి కుంతల అలసిపోయినా ప్రేక్షకులకు ఇంకా ఇంకా వినాలనే కోరికవలంగా ఉంది. చిరుచేమటలు ఆనరించిన అందాలభరిణి కుంతల అలసి నట్లు గమనించిన శ్రీరాములుగారు స్టేజీమీదకు వచ్చి,

కుంఠల

“అమ్మాయి ఇంత బాగాపాడి మే...
తోచి ఈ కచేరీ పెట్టించాను. భవిష్యత్తులో అమ్మ
రాణిస్తుంది. సౌందర్యానికి తగినట్లు చక్కటి క్రమశ్చ,
స్వతీకటాక్షం, లక్ష్మిదేవి దయపొందిన ఈ సౌభా,
రాలగు చిరంజీవిని ఆశీర్వాదిస్తూ ఈ కుంకుమభరిత కానుక
యిస్తున్నాను” అంటూ ముగించగానే కరతాశధ్వనులు
మ్రోగాయి. కుంఠల నిండుదశంతో సౌమ్యంగా తల్లి దగ్గరకు
వచ్చింది. అందరూ గుమిగూడి శారదాంబ అవృష్టానికి పొగడ
నారంభించారు. ఉక్కిరిబిక్కిరి అయిన శారదాంబ జయరామ్మలు
నలుగురిలోనూ మెప్పు తెచ్చిన కూతురికి దిప్తితీసి సంతృప్తిగా
నిట్టూర్చారు.

*

*

*

మానవుడి కోరికలు ఆశయాలు అన్నీ తీరకపోవచ్చు
గాని అవి ఆదర్శమైనవి అయినపుడు వాటిస్మృతులు మిగిలినా
రాణిస్తాడు మానవుడు.

కచేరీజరిగిన తరువాత అందరికీ సంగీతమందు ప్రోత్సా
హం ఎక్కువైంది. క్రొత్త క్రొత్త రాగాలతో కుంధ్యమంలో
నికినచ్చినట్లు కుంఠల సంగీతం రాణించింది. ఎన్నో సంపులు,
ఎంతో గొండుతనం, ఎంతో రాణింపు వచ్చింది సంగీతంలో.

కాని భగవానుడితత్వం తెలిసికూడ కోరికలభూమిలో
దున్నుతూనే ఉంటాడు మానవుడు.

మల్లిక్ కు అకస్మాత్తుగా పెద్దజబ్బు చేసింది. వాలెంట్
డాక్టరుకు సాధ్యంకా లేదు. బస్తీకి వెళ్ళవలసివచ్చింది. ఒకరోజు

...లు కాదు, ఆరుమాసాలపాటు మల్లిక్ పోరాడాడు. జయరామ్, శారదాంబలకు కంటి లేదు. ఎట్టిపరిస్థితిలోనూ ఆధోగ్యనిబంధనలు ఉల్లంజయరామ్కు ఈ జబ్బు అశనిషాత్మమైంది. కుంఠల వంట హాస్పిటల్కు • తీసుకువచ్చి దైన్యంగా ఉన్న అమ్మనాన్న ముఖాలు చూడలేకపోయేది. కొంటెగా అల్లరిచేస్తూ ఎప్పుడూ ఏడ్చిందే తమ్ముడి అస్తిపంజరం చూడలేక దిగ్గ్రమింగుకునేది. అమ్మ నాన్న ఇంకా పాదపడతారని కుంఠల.

“నాన్నా! మీరే ఇలాఉంటే అమ్మ ఇంకెలా ఉంటుంది. భోంచెయ్యండి నాన్నా” అంటూ ధైర్యంచెప్పి భోజనంపెట్టే కూతురిని చూసి శారదాంబ తల్లడిల్లిపోయేది.

“అమ్మా! నీ సుకుమార చేతులతో నంటచేయిస్తున్నా సమ్మా” అంటూ వెక్కి వెక్కి ఏడ్చింది.

జయరామ్ నిగ్రహించుకొని శారదాంబకు ధైర్యాన్ని చెప్పి తను తిని, శారదాంబను బలవంతాన ఎంగిలిచేయించేవాడు. ఎలాగైతేనేం, డాక్టర్లు మృత్యుముఖంనుండి బయటకు త్రోసివేశారు మల్లిక్ను. మల్లిక్ చిన్నవృద్ధయంలోని కపుడే ఉదయించింది డాక్టరు కావాలని.

నెమ్మదిగా కోలుకోసాగాడు మల్లిక్. ఇంటికి తిరిగి వచ్చారు. ఊళ్ళోనే తల్లి ఉండటంవలన శారదాంబ, శీతారావమ్మ ఆసరాగా సమతను ఇంటివద్ద ఉంచివెళ్ళింది. కాని కుంఠలపోషణ తప్పిన ఇల్లంతా దుమ్ముపట్టి బావురుమంటోంది.

నాకర్లు కుంతలమ్మగారు లేనందున మాకేమీ తోయటలేదని మొర పెట్టుకున్నాడు. కుంతల ఇల్లంతా చక్కగా తిరిగి అలంకరించింది. తండ్రితోపాటు తోటంతా తిరిగి బాగుచేసింది. లేచిగుళ్ళు కుంతల సుకుమారహస్తాలవలె పెరుగ్గ ప్రారంభించాయి. బంధువులు వచ్చి మల్లిక్ ను పలుకరించి వెళ్ళిపోయారు.

బాగా కోలుకున్నాడు మల్లిక్. పి. యు.సి.కి అప్లై చేశాడు గాని శారదాంబ అనుమతించలేదు, ఈసంవత్సరానికి నద్దని. సమత శారదాంబతల్లి శీతారావమ్మ దగ్గర ఉండి ఫోర్టుఫారం పూర్తి చేసింది. శారదాంబ వివాహానికి పూర్వమే శారదాంబ తండ్రి మరణించుటవలన జయరామ్ చూస్తూఉంటాడు. అత్త గారి వ్యవహారాలన్నీ. శారదాంబకు చెల్లి వసజ, తమ్ముడు ప్రసాద్ వున్నారు. అల్లుడు ముక్కసూతితనం, నిష్కర్ష, మంచి నడవడికి శీతారావమ్మ ఎంతో మెచ్చుకుని గౌరవిస్తుంది. వసజకు జయరామ్ సంబంధంచూసి శీతారావమ్మ అభిప్రాయానుకూలంగా వివాహంచేశాడు. కాని దురదృష్టజాతకురాలు వసజ. ఆస్తిఉందని జయరామ్ వరుడివిషయంలో పెద్దగా పట్టించుకోలేదు. అదీగాక జయరామ్ కు ఈ విషయంలో అనుభవం తక్కువ. వివాహమైన కొద్ది కాలానికి తెలిసింది, వసజ భర్త రాజారావుకు లేని నుర్వ్యసవమంటూ లేదని. శారదాంబ చెల్లికష్టాన్ని చూసి విలపించేది.

“నాఖర్మ అక్కా ! నీవు చేసేదిలేదు బావచేసిందీ లేదు” అని నిరాశదృక్కులతో నీరసంగా అక్కకు ధైర్యం చెప్పేది వసజ. ఆస్తి అంతా కొద్దిసంవత్సరాల కే హరితకమ్మ

రంచేశాడు రాజారావు. రాజారావును దారిలోకి తీసుకు
రావాలని చాలా ప్రయత్నాలుచేశాడు జయరామ్.
ప్రయోజనం శూన్యమయింది. తనచేతులతో చేసిన ఈ సంబం
ధము ఇలా తారుమార్చేసంపకు. జయరామ్ కుంతల విష
యంలో సావధానంగా ఆలోచించిచేయాలని నిశ్చయించు
కున్నాడు. బావమరిది ప్రసాద్, శీతారావమ్మకు ముద్దుబ
కొడుకు. తమశిక్షణ, మంచిఅలవాట్లు లేకుండా పెంచినబిడ్డలు
ఎలా తయారవుతారో ప్రసాద్ వలన తెలుసుకోవచ్చు.
ప్రసాద్ దుర్వ్యసనాలకు అలవాటుపడ్డాడు చెడుస్నేహాలవలన.
ఇది శీతారావమ్మకు తెలియదు. జయరామ్ గ్రహించాడు.
కాని శీతారావమ్మకు, కుంతలను కోడలుగ చేసుకోవాలనే
కోరిక ఉందని శారదాంబ గ్రహించింది. జయరామ్ కూ
తెలుసు. వనజ వివాహానికే తలబొప్పికట్టిన శారదాంబ
తమ్ముడివిషయంలో విరక్తిగా మౌనంవహించింది. ప్రసాద్
కూడ తల్లిదగ్గర తరచుగా మేనకోడలి సౌందర్యాన్ని పొగు
డుతూ ఉండేవాడు. కుంతలంటే ఎంతో ప్రేమ ప్రసాద్ కు.
తండ్రి ఇచ్చిన ఆస్తి కావలసినంత ఉంది. తనకివ్వక ఇంకెవ్వరి
కిస్తాడు బావ, అనేగర్వంకూడ ఆవరించింది ప్రసాద్ ను.

ఎంత మేనమామయినా తండ్రికమశిక్షణలో కుంతల
ప్రసాద్ తో అంత చనువుగా ఉండేదికాదు. మేనమామయందు
ఉండే భక్తి శౌరవాలు మాత్రం నిండుగా ఉన్నాయి కుంతల
హృదయంలో. ఇది అపార్థంచేసుకున్న ప్రసాద్ కుంతల తన
సొంతమని భ్రష్టుయిదుకోగలిగాడు.

ఇద్దరి మానస్సు ఒకటే అగుటచలన ప్రసాద్ విషయంలో శారదాంబ జయరామ్ లు నిర్లిప్తంగా ఉండిపోయారు. కాని లోలోపల శీతారావమ్మ కదిలిస్తుందని భయపడుతూనే ఉన్నారు. అనుకున్నంతా అయింది.

పండు వెన్నెల మధురస్వప్నాలను కలుగజేస్తోంది. మేడ మీద అందరూ పడుకొనిఉన్నారు. కుంతల కన్యవలపులలో ఊహాస్వప్నాలలో పూర్ణిమచంద్రుడిని చూస్తూ గులాబీ అధరాలపై చిరునవ్వును చిందిస్తోంది. జయరామ్ రామాయణంలోని రాముడివాత్రను అన్నికోణాలనుండి విశదీకరిస్తున్నాడు శారదాంబకు.

“శారదా ! శారదా !” పిలుపువిన్న శారదాంబ తృప్తిపడి గబగబా క్రిందికివచ్చి గేటుతీసింది. తల్లి శీతారావమ్మ—

“రా అమ్మా ! ఇప్పుడు వచ్చావేమిటమ్మా ! ఒంటరిగా ! పైకి వెడదాము వద”

అకస్మాత్తుగా అలవాటులేని సమయంలో వచ్చిన అత్తగారినిచూసి అనుమానించాడు జయరామ్. తగ్గట్టే, ముందుగానే కుంతలవిషయం కదలించింది శీతారావమ్మ.

“ఈ సంవత్సరం కుంతల వివాహం చేయరా అబ్బాయి ?”

శారదాంబగుండె దడదడలాడింది. జయరామ్ వెన్నెలలో శారదాంబను పరిశీలించిచూశాడు. కుంతలప్రక్కలో ఉన్న శారదాంబ ప్రేమవాత్సల్యాలతో భయంగా కుంతల

తలను నిమురుతోంది. జయరామ్ నిర్భయంగా చెప్పటానికి జంకాడు. అత్తగారి మనస్తత్వాన్ని అనుసరించి—

“చెయ్యాండి ! ఈ సంవత్సరం వీణసాధనకూడ వెచుక బడింది.”

“మరి ప్రసాద్ కు సంబంధాలు వస్తున్నాయి. నేను బ్రతికుండగానే ఆ మూడుముళ్ళూపడితే బాగుంటుంది” ద్వంద్వార్థంగా అంది శీతారావమ్మ.

“అలాగేకానీయండి. కాని, వసజవిషయంలో నేను చాలా బాధపడుతున్నాను. మీరే ఆలోచించండి ప్రసాద్ విషయం”— తప్పుకున్నట్లుగా అన్నాడు జయరామ్.

“ప్రసాద్ కుంతలను చేసుకుంటే నాకు ఎంతో సుఖముంటుంది”

శారదాంబ జయరామ్ లు ఒకక్షణం నొసలుచిట్టింపు బాధగా. ఇంక లాభంలేదు చెప్పివేయాలనుకున్న జయమ్,

“కుంతలకు ఒక గెజిటెడ్ ఆఫీసరును తీసుకురావాలని ఉందండి” అన్నాడు నిర్భయంగా.

తమాయించుకోలేక విస్తుపోయింది శీతారావమ్మ. అందాలభరిణి మనుమరాలు పరాయిది కాకూడదని నిర్ణయించుకున్నదగుటవలన, తన పెద్దరికాన్ని నిలబెట్టుకొనుటకు, జయరామ్ మాటలు పట్టించుకోనట్లుగా,

“అదేమిటి బాబూ ! నీవంటే నాకెంత శౌరవమో నీకే తెలుసు. సముక్కున్నాను ఆశలతో. అలాగే అంటాడు,

మీరు చిన్నవాళ్ళు. కుంఠలకు బయటమాత్రం ఆస్తిపరులు ప్రసాద్లాటివరుడు లభ్యమవుతాడని ఎక్కడుంది. మాట్లాడకండి, పెళ్ళిప్రయత్నాలు చేస్తాను” అంటూ ఇంకేమి విసవలసి వస్తుందోనని గబగబ వెళ్ళిపోయింది శీతారావమ్మ.

కుంఠల, జయరామ్, శారదాంబళ్ళోపాటు విస్తుపోయారు.

“ఏమిటండీ ! అలా ఊరుకున్నా రేమిటి ?”

“ఏంచేయను విస్పించుకోండి ?”

భర్తకోపం గమనించిన శారదాంబ లాభంలేదని మానం నహించింది.

కుంఠల అమ్మమ్మ కోరికకు నవ్వుకుంది తరువాత. ఇది జరిగేదికాదు. నాన్న, మావయ్యకు ఎప్పటికీ చేయరు. తండ్రి మీద గౌరవంతో తృప్తిగా మధురస్వప్నాలతో నిద్రాదేవి ఆలింగనంలో ఇమిడిపోయింది.

*

*

*

పైసంఘటన జరిగిన వారానికి శీతారావమ్మ ఒక ఎర్రటి సిల్కుకాగితంపొట్లం తెచ్చి చూపిస్తూ,

“శారదా ! ఇది చూడమ్మా ! పన్నెండు కాసులు పెట్టి చేయించాను. సూత్రం బాగుందా ? పప్పులు అవి చేయలేక బాధపడుతున్నాను కదా ! కాస్త సహాయం చేయగూడదటే.....” అంది.

భోజనం చేస్తున్న జయరామ్ అప్పడే పూలచెండు అమర్చుకుంటూ వచ్చిన కుంతల, భర్తకు అన్నం వడ్డిస్తున్న శారదాంబ విస్తుపోయారు. శారదాంబ నెమ్మదిగా ఆదుర్దాను అణచిపెట్టుకుంటూ,

“ఏమిటమ్మా ! ఈ సూత్రమేమిటి ? పనులేమిటి ?” అంది.

“ఏమిటే, కుంతలకే ఈ హామీమాసంగో చేసేద్దాము పెళ్ళి” అంటూ ప్రతిమలా నిలబడిన కూతురిచేతిలో ఉంచింది. బంగారు గొలుసును శీతారావమ్మ.

జయరామ్ కు ఇంతవరకూ అత్తగారిపై రానికోపం అవధులుదాటింది. కాని విచక్షణాజ్ఞానంకల జయరామ్ అత్తగారి తొందరచేసుకు జాలిచెందాడు. ఒక ఉపాయంతో చింది.

“ప్రసాద్ ను సంప్రదించారా ?”

కుంతల, శారదాంబ విస్తుపోతూ చూశారు జయరామ్ వైపు.

“వాడి నెందుకు అడగాలి ?” ఆశ్చర్యంగా అంది శీతారావమ్మ.

“లేదు. ప్రసాద్ ను సంప్రదించండి. తరువాత ఆలోచించుదాము.” నిర్ణయించినట్లుగా మాట్లాడిన అల్లుడిమాటలు సబబేననితోచిన శీతారావమ్మ,

“అలాగేలే బాబూ ! గేపు శలవలకు వస్తాడుగా ! తెలుసుకుందాము” అంది.

ఒకవిధంగా భయపడిన శీతారావమ్మకు ధైర్యం వచ్చింది.

“వెళ్ళినస్తానే శారదా! ఇక్కడే ఉంచు గొలుసు” అంటూ వెళ్ళిన తల్లివెపే చూస్తూ నిలబడినభార్యను చూసి జయరామ్ సవ్వతూ,

“అసాధ్యులే తల్లీ కూతురూ” అన్నాడు.

చివుక్కుమంది శారదాంబ హృదయం. ఆడపిల్లలకు తలదండ్రులను విమర్శించేందుకు తమకి మినహా ఎవరికీహక్కు ఉండకూడదని అనుకుంటారు. కాని శారదాంబకు కుంతల సంచప్రాణాల్లో ఒకప్రాణం. ఆ ప్రేమకారణంగా తమ్ముడి ప్రవర్తన తెలిసినదగుటవలన తన నిర్ణయం కఠినంగా అమలు పరుచుకోవాలనే నిర్ణయానికి వచ్చిసంచలన జయరామ్ హాస్యానికి సర్దుకుంది.

“ఇదంతా మీ మెతకతనంచలన కాదూ” విసుక్కుంది. భర్తమీద.

చిరునవ్వుతో శాంతంగా అన్నాడు జయరామ్.

“నీ ముఖం ! ప్రసాద్ ఇంత చిన్నవయసులో; అందులో చెడున్నే హాయిన్నవాడు పెళ్ళికి అంగీకరించడు. బాధ పడకు, ఇది జరిగేదికాదు.”

“ఏమిటో అయోమయంగా ఉంది నాకు,”— ఆవేదనతో అంటూ శారదాంబ కుంతలకొరకు చుట్టూ చూసింది. కనిపించలేదు. పైకి వెళ్ళింది. కుంతల పడుకుండింది. గ్రహించిన శారదాంబ “నీకు బాధకలిగిస్తామా అమ్మా ! మా

ప్రాణాల్నయినా ఇచ్చి నీవు సుఖపడేట్లు చేస్తాముగాని” అని అనుకుంటూ “ఎంగుకమ్మా పడుకున్నావు ? పూలు నలిగిపోతున్నాయి లే” — అంది. ఎర్రగ కందిన పాలబుగ్గలు కన్నీటి చారలతో తడిసిపోతున్నాయి. శారదాంబ హృదయం ద్రవించింది.

“లేదమ్మా లేదు. నీ కంటినిరు జారటానికి వీలులేదు, నీవేం ఖంగారుపడకు. అంతా మసమంచికే జరుగుతుంది, ఏది జరిగినా” అంటూ కూతురిని హృదయానికి హత్తుకుంది శారదాంబ.

ప్రసాద్ ఇప్పుడు పెళ్ళీమీటన్నాడనీ, అంగీకరించలేదనీ విన్న జయరామ్, శారదాంబలు కుంతలతో సహా హాయిగా నిట్టూర్చారు. ప్రసాద్ కు నిజంగానే పెళ్ళి అనేసరికి భయం వేసింది చిన్నవయసుకారణంగా. శీతారావమ్మ నీరసించి పోయింది.

ఆరోజు కూరలుతరుగుతూ అమ్మకు సహాయం చేస్తున్న కుంతల,

“మావయ్యను చూస్తే జాలివేస్తుందమ్మా”

“ఎందుకే” ఆశ్చర్యంగా అడిగింది శారదాంబ.

“అమాయకుడు, ఎలాగూ తనదానినేనని ఇప్పుడే పెళ్ళి వద్దు అనిఉంటాడు.”

సిగ్గుపడుతూ దాచుకోనివిషయాలను చెప్పే కూతురి స్వభావం శారదాంబకు తృప్తినిచ్చింది.

“నాన్నగారు సంబంధాలు చూస్తున్నారమ్మా”

“ఎవరికమ్మా” అమాయకంగా అడిగింది కుంతల.

“ఇంకెవరికే, నీకే!” మెరుస్తున్న కళ్ళతో అంది శారదాంబ.

సిగ్గుపడిన కుంతల మెరుస్తున్న చెక్కిళ్లు మరీ మెరిసినాయి.

“అమ్మా ! అమ్మా!” పరిగెత్తుకుంటూ వచ్చింది సమత.

“ఏమిటే ఆ ఖంగారు ?” — చిన్న కూతురు దురుసు తనం తెలిసిన శారదాంబ కోపంగా అడిగింది.

“ఎందుకమ్మా అంతకోపం ! నాకు పట్టవచ్చింది. ఇవిగో ప్రజెంటు !” అంటూ బుంగమూతితో సోఫా బాక్స్, పెన్ను, పుస్తకం క్రింద పెట్టింది తల్లిదగ్గర.

“నీవు చదివే చదువుకు పట్టకూడానా ?” ఆశ్చర్యంగా అడిగింది శారదాంబ.

“డిబేట్లో అమ్మా” గర్వంగా అంది అమ్మతా సమత.

“ఇంకేమిటి ! చదువులో కాదన్నమాట” పరిహాసంగా అంది శారదాంబ.

కుంతల సవ్యతూ చెల్లికోపాన్ని పోగొట్టాలనే ప్రయత్నంలో “దేనిగురించి సమతా” అంది.

“స్త్రీ విద్యగురించి అక్కా ! నేను చదువు స్త్రీకి అవసరమని వాదించాను” అక్కయినా తన గొప్పతనాన్ని గమనించినప్పుడు ఉత్సాహంతో అంది సమత.

“నేనూ విన్నానులే ! మా చిన్నమ్మ డాక్టరవుతుందని నేను చెప్పలేదూ”

వెనుకగా వచ్చి అన్న తండ్రిమాటలు విని అప్పుడే వచ్చిన అన్నవైపు గర్వంగా చూసింది సమత.

“ఏమిటి పోజులుకొడుతోంది గయ్యాలి” కొంటేగా అన్నాడు మల్లిక్.

“అరేయి ముందు ప్రజంటివ్వు నాకు” అన్నను రెట్టిస్తూ అంది సమత.

“తెస్తానుండు” అంటూ పాతటోపి ఒకటి తెచ్చి సమత తలపై పెట్టి చప్పట్లుకొట్టాడు మల్లిక్.

సమత అన్నను కొట్టబోయింది. అందరూ కడుపుబ్బ నవ్వారు.

9

కాలం పరుగిడుతూనే ఉంటుంది. కాని ఈ కాలంలోని పగడాలను, ముత్యాలను కూర్చుకునేవారికే జీవితం అర్థమవుతూఉంటుంది. కూర్చుకొనుటే తెలియని అమాయకులకు జీవితం, కాని అగమ్యంగానే గడచిపోతాయి.

మరల క్రొత్త సౌందర్యానుభూతులతో ధనుర్మాసం వచ్చింది. ఈసారి సంక్రాంతి కుంతలకు క్రొత్త వెలుగులను కొని తెచ్చింది. బంతుల పచ్చివాసనలలో, గొబ్బిళ్ళకోభలలో లేదూడల చిలిపికళ్ళల్లో, బియ్యంపడుతూ వయ్యారంగా నాట్యంచేసే హరిదాసుల్లో కుంతలకు క్రొత్త క్రొత్త అనుభూతులు రాసాగాయి. క్రొత్తకోరికల కమ్మదనం, ఊహాసౌధాల మత్తుసౌరభంలో అరుణిమదాలూచియి సొగసులుచిమ్మే కుంతల అందాలచెక్కిళ్ళు.

తీరికసమయంలో జయరామ్ ఆజ్ఞననుసరించి కుంతల రామాయణం, వేదాలనచనాలు, హిందీ, సంస్కృతం నేర్చుకుంటూఉంది. ఇల్లంతా చక్కటి ఆధునికపద్ధతులలో అలంకరించుతూ చెక్కుచెదరకుండా ఉంచుతుంది ఎప్పుడూ. ఇరుగు పొరుగువాడు తమ బిడ్డలను, కుంతలపని, కుంతలసౌమ్యాన్ని మెచ్చుకుంటూ చాటుగా మందలించుటకూడ జరుగుతుంది.

బయటకు ఏ సమయంలోనూ రాని కుంతలను ఎప్పుడయినా చూసిన ఇరుగుపొరుగు ముగ్ధులయ్యేవారు. జయరామ్ పద్ధతులను ముమ్మూర్తులా జీర్ణింపచేసుకున్న కూతురి నేర్పరితనాన్ని చూసి జయరామ్ గర్విస్తుండుకూడ అవుతూఉంటాడు. తరచుగా.

“జయరామ్ గారూ”

ఆరోజు పేపరు చదువుకుంటున్న జయరామ్ తలఎత్తి చూశాడు. రామనాథంగారు, దూరపుబంధువు.

“రండి ! రండి !” నాదరంగా ఆహ్వానించాడు జయరామ్.

“శారదా ! రామనాథంబాబాయి నచ్చారు. నీళ్లు తీసుకురా” అంటూ కేక వేసి కుశలప్రశ్నలడిగాడు జయరామ్.

“నీ ఉత్తరం అందింది. కుంతలకు ఒకసంబంధం చూశాను. కుర్రవాడు చాలా బుద్ధిమంతుడు. కాస్త నలుపు. డాక్టరు చదువుతున్నాడు” చెప్పుకుపోయాడు రామనాథం.

“కట్న మెంతలో ఉన్నదండీ”

“మీకు పిల్లవాడు నచ్చితే తరువాత మాట్లాడుకోవచ్చు”

“సరే, ఆలోచించుదాము. భోజనానికి లేవండి” అంటూ లోనికి దారితీశాడు జయరామ్.

“చూడు శారదా ! నలుపట. డాక్టరు చదువుతున్నాడట. మరి మనం అంగీకరిస్తే అమ్మాయిని చూడటానికి వస్తారట.”

“నలుపా ? మరి నచ్చకపోతే అగౌరవంకాదండీ, చూచి వెడితే !”

“ఏం? మన బంగారుతల్లిలో ఏంలాంటుందని అగౌరవం?”

శారదాంబగుండెలు మొదటిసారి ఆవేదనాభరితంగా కొట్టుకున్నాయి. కుంతలపెళ్ళి అయి అత్తగారింటికి వెడితే తనెలా జీవించాలో కళవళపడిన శారదాంబ ముఖకవళికలు గుర్తించిన జయరామ్,

“ఎంత గారాబంతో పెంచుకున్నా, ఎంత మనలను సుఖపెట్టినా, ఆడపిల్లన్న తరువాత అత్తగారింటికి వెళ్ళవలసిందే” బాధామిళితమైన మాటలతో నొక్కినొక్కి అన్న భర్తమాట

లకు శారదాంబ మరింత గాఢపడింది. నా తల్లిని కన్నందుకు నేనెంత అదృష్టవంతురాలను అనుకుంటూ,

“సరే మీయిష్టం, నాదేముంది” అంది శారదాంబ.

తారీఖు నిర్ణయించి కుంతలను చూడటానికి రమ్మన మని చెప్పి రామనాథాన్ని సాగనంపినట్టాడు జయరామ్.

“అమ్మా అక్కపెళ్ళా” సమత ఆవేదనతో అడిగింది.

చిన్న గూరేరిబాధను గమనించిన శారదాంబకు కళ్ళల్లో నీళ్ళుతిరిగాయి.

“అక్క పెళ్లిపోతే ఎలా ఉండాలి” స్వగతంలో అనుకున్న సమతకు, తోటలో ఆరుగులాబీలను త్రుంచి గుత్తిగా తీసుకొచ్చి నవ్వుతూ తనకిచ్చి ముగ్ధగా కళ్ళల్లోకి చూసే అక్కను చూసి కళ్ళల్లో నీళ్లుచిందాయి.

*

*

*

ఈ విషయం శీతారావమ్మకు తెలిసింది.

“ఏమిట శారదా ! నాకు మీ ఉద్దేశ్యాలు స్పష్టంగా చెపితే నేను ఆశలుపెట్టుకునేదాన్ని కాదుగా ?” నిష్ఠూరంగా అంది శీతారావమ్మ.

“చెల్లి విషయంలో బాధపడుతున్న మాకు ప్రసాద్ కు ఇవ్వాలని లేదమ్మా, రెండేళ్ళనుండి పి. యు.సి. లోనే ఉన్నాడు. అదీగాక ఉద్యోగస్తుడికిస్తే సుఖపడుతుంది. బంగారంలా పెంచుకున్నాము దాన్ని” నిశ్చయంగా ఉన్నదాన్నట్లు అంది శారదాంబ.

ఈవిషయం ప్రసాద్ వరకూ వెళ్ళింది. బాధపడ్డాడు. బావపద్ధతులే వేరు. అవును తను బావను అనుసరించలేక

పోయాడు, అదే కారణమయిఉంటుంది. కుంఠలను పోగొట్టుకోవలసివచ్చింది. ఈపెళ్ళి జరుగకుండాఉంటే బాగుండునని కూడ అనుకున్నాడు ప్రసాద్.

పెళ్ళివారొచ్చారు. పెళ్ళికొడుకు, అతని స్నేహితుడు మాత్రమే వచ్చారు. మామూలుగానే నిరాడంబరంగా కూర్చుంది కుంఠల. అయినా పూర్ణిమచంద్రునిలా కాంతిసారభాలతో మెరిసిపోయే కుంఠలసౌందర్యాన్ని చూసిన స్నేహితు లిద్దరూ తస్మయమయ్యారు. క్రీగంటచూసిన కుంఠల ఒక్కసారిగా వణికిపోయింది. అబ్బ ఎంతనలుపు ! నాన్న కెలా వచ్చారు ? ఊ ! ఇంక ఒక్క క్షణంకూడ నిలువలేను... చివాలునలేచి తనకు తెలియని ఆవేశంగా కుంఠల బయటకు వచ్చింది.

“అదేమిట ! ఇలా వచ్చావు ?” ఆశ్చర్యపోతూ అంది శారదాంబ.

“అమ్మా ! నీవు చూశావా ! అలా చూడు ఒక్కసారి” నిలువలేక మరొకగదిలోనికి వెళ్ళిపోయింది కుంఠల.

విస్తుపోయి శారదాంబ ఒక్కసారి పరిశీలనగా, ఆశ్చర్యపోతున్న స్నేహితులలో పెళ్ళికుమారుని గుర్తుపట్టి పరిశీలించింది. ఉలిక్కిపడింది ! ఏమిటి ? కుంఠల ఎక్కడ ! ఈ అంద వికారమెక్కడ ? వద్దనద్ద నాతల్లికి సంబంధాలు దొరకకపోవు. అయినా ముందుచూసి ఆలోచించుకొని రమ్మనవలసింది. అనవసరంగా అమాయకురాలిని బాధపెట్టవలసివచ్చింది. నాతల్లి ఎంత బాధపడుతుందో!

అప్పుడే బయటనుండి వచ్చిన జయరామ్ స్నేహితు లిద్దరూ బయటకూర్చుని మాట్లాడుకుంటూ తననుచూసి ఆపి వేయటం గమనించారు. అనుమానంగా లోపలికి వచ్చేసరికి అంతా నిశ్శబ్దంగా ఉంది. శారదాంబ పగధ్యానంగా కూర్చుంది. కుంఠల జాడలేదు. భర్తరాకను గమనించిన శారదాంబ కోపం అవధులు దాటింది.

“దానిని ఎందుకలా బాధపెట్టటం ?”

“ఏమిటి శారదా ?”

“మరీ అంత సలుపు ? అందమనేది లేకుండా ఎలా నచ్చాడండీ మీకు ? మన తల్లిదగ్గరఉంటే కాకిముక్కుకు వజ్రాల హారం తగిలించినట్లే ఉంటుంది.”

“అవును శారదా ! చూడగానే అనుకున్నాను. కాని గుణం, వ్యక్తిత్వం, సజ్జనత్వం మనిషిని రాణింపచేస్తూ, చేసుకున్న వారినికూడ సుఖపెడతాయి. ఈ గుణములున్నాయనే నేనూ ఓపికపట్టాను. కుంఠలేదీ !”

జరిగినదంతా చెప్పింది శారదాంబ. బాధపడ్డాడు జయరామ్.

“సరే అమ్మకు ఇష్టంలేనిపని చేయడమెందుకు ? ఏదో ఉపాయం ఆలోచించుతానులే” అంటూ సాలోచనగా బయటకు, వచ్చిన భర్తనుగమనించి శారదాంబ మధనపడింది, ప్రారంభంలోనే ఇలా ఎందుకు జరిగిందా అని.

*

*

*

ఆరాత్రి కుంఠలదగ్గరపడుకున్న సమత మెల్లగా అక్కను మాటలలోనికి దింపింది.

“అక్కా ! ఏమిటి, బావే సచ్చలేదా నీకు ?”

“అబ్బ ! బావనకు సమతా !”

“ఇలా అన్నిసంబంధాలకు ఏవో కారణాలు చెప్పి య్యక్క ! చక్కగా నాతోనే ఉండవచ్చు ఇక్కడ”

“నీవుంటావా ఇక్కడ ?”

“ఉండక ! నీసలె పెళ్ళిచేసుకుంటానేమిటి ? డాక్టరు చదువుతా !”

చెల్లికోరికకు ముసిముసినవ్వులు సవ్వుకుంది కుంఠల.

“అక్కా ! నీవు వెళ్ళిపోతే అమ్మకు ఎంతబాధ ! నాన్నకు ఎంతఇబ్బంది ! అమ్మచేసే ప్రతిపనిలోను వెనుకేఉండి అమ్మకు కష్టం కల్గించకుండా శ్రమపడనీయకుండా చూస్తావు. నాన్ననస్తువులు, బట్టలు అన్నీ నీచేతినుండి రావలసినదే. నాకర్లంతా పెద్దమ్మాయిగారూ అంటారేగాని, రావటంతో ఇంట్లో ఎవ్వరినీ పిలువకు. మరి నీవు వెడితే ఎలాగక్కా !”

“నీవున్నావుగా ! ఇంకా ఒకసంవత్సరం ఇక్కడే ఉంటాను నేను.”

“ఏమోనక్కా ! నీవులేని అమ్మను, ఇంటిని తలచుకుంటేనే భయమేస్తోంది.”

“అదే అలవాటయిపోతుందిలే సమతా ! బాధపడకు.”

చెల్లిని ఓదారుస్తూ అంది. ఇద్దరూ నిద్రకుపక్రమించారు.

కుంఠల అందానికి ముగ్ధులయిన స్నేహితులిద్దరూ కన్నార్పకుండా చూస్తున్నసమయంలో చివాలున తేచివెళ్ళిన

కుంఠలను గమనించి తెల్లబోయారు, పెండ్లికుమారుడు మధు గమనించాడు. “బంగారురంగుతో మిలమిలలాడుతూ ఉండే ఆమె ఎక్కడ ? నారూప మెక్కడ ? నన్ను చూసిఉంటుంది. నలుపునుచూసి భయపడిఉంటుంది. పోనీలే, ఆ అమ్మాయికిష్టం లేకుండా ఎందుకు ? అందమయిన యువకుడు నకుడుగావచ్చి ఇద్దరూ కలకాలం సుఖంగాఉంటే చాలు” అని హృదయ పూర్వకంగా దీవించుతూఉండగా జయరామ్చూచూసి మానం నహించాడు స్నేహితునితో చెప్పుతున్న మధు.

లోపలికి వెళ్ళివచ్చిన జయరామ్ను గమనించిన మధు నిర్ధారణ చేసుకున్నాడు, తను వ్రాహ్మణుడే నిజమని.

“వెళ్ళినస్తామండి ! లెటరు వ్రాస్తాము”

ఆచారపూర్వకంగా అన్న మధుమాటలకు జయరామ్ ఏమీ బాధపడలేదు. వినయం సౌమ్యం ఉట్టిపడేట్లున్న మధు వైపు ఒక పర్యాయముచూచి భగవంతుడు అందంకూడ పెడితే అల్లుడయ్యేవాడు కదా అని నిట్టూర్చాడు. గమనించే ఉంటాడు యదార్థం. లేకపోతే ఇక్కడే పెళ్ళివిషయాలు మాట్లాడిఉండే వాడు. కుంఠల మధ్యలో లేచివెళ్ళినందుకు పాపం ఎంత బాధ పడ్డాడో ! అని విచారించాడు.

“అలాగేనండి” ముక్తసరిగా అన్న జయరామ్ మాటలకు మధుమనస్సు చివుక్కుమన్నా, అంతలోనే సర్దుకొని అజ్ఞాతంగా కుంఠలక్షేమాన్ని దీవించి శలవుతీసుకొని వెళ్ళిపోయాడు స్నేహితునితో.

సమత S. S. L. C. లో కివచ్చింది. మల్లిక్ ప్రీప్రాఫ్
నల్ చదువుతున్నాడు. కాలం ముందుకు నడుచుటలేదు.
కుంతలమనస్సంతా చికాకుగా ఉంటోంది. తనెన్నో గాలి
మేడలుకట్టుకుంది. నాన్నగారిలా గుణం, తనలాగా అందము
ఉన్న వరుడుకావాలని కోరికటంచులకు నీరుపోసింది. కాని...
జరిగింది వేరొకటి !

సంపెంగవాసనలలో, మాలతీసుమాలలో, ద్రాక్షగుత్తు
లలో, మల్లెసుగంధంలో ఏవో మత్తుకలిగించే ఊహలలో, తను
ఊహాసుందరుని ప్రేమజల్లులు కన్పించేవి. కాని ఇప్పుడు భయం
భయంగా ఉంటోంది. ఎక్కడ చూసినా వికృతంగా ఉన్న
మధురూపమే కన్పిస్తోంది. భగవాన్ ! నీ కరుణాకటాక్షా
లున్నాయని విశ్వసిస్తున్నాను. నీప్రేమకు పాత్రురాలను, నీవు
నన్ను అంత దురదృష్టవంతురాలను చేయవద్దుప్రభూ! అని వేడు
కొంది మనసులో.

గులాబీతోటలో తిరుగుతూ ఆలోచిస్తున్న కుంతల
పాలుచిందే లేచిగురుటాకుల్లాంటి చేతివేళ్ళు గులాబీముళ్ళతో
పోటీపడ్డాయి. “అబ్బా” అనుకుంటూ వెనుకకు తీసుకుని
రక్తాన్ని పిండింది.

“ఊరదా ! ఊరదా !” అంటూ నచ్చిన జయరామ్
వంటరిగా తిరిగే కుంతలను చూసి,

“ఏమిటమ్మా ఒక్కదానివే ఏంచేస్తున్నావు?”

అన్నాడు.

“ఏంలేదు నాన్నా!” సిగ్గుతో తడబడింది కుంఠల.

“అమ్మ ఏదీ? ఇంట్లో ఉందా?” అని అడిగిన జయ రామ్ ‘శారదా’ అంటూ ఇంట్లోకి నడిచాడు.

“ఏమిటండీ ఆ ఖంగారు?”

“ఈవేళ ఒక శుభవార్త!”

“ఏమిటది? వెళ్ళివచ్చారా?”

“వెళ్ళాను. నాకు నచ్చిన అబ్బాయిని చూశాను.”
మెరిసేకళ్ళతో అన్నాడు జయరామ్.

“అప్పుడే చూడటంకూడ పూర్తయిందా?” విస్తు
పోతూ అంది శారదాంబ.

“ఎంతా! పదిమైళ్ళేగా. సైకిల్మీద వెళ్ళాను.
బాబాయి ఉన్నారు. అబ్బాయిపేరు రఘు. చూడముచ్చటగా
ఉన్నాడు. చక్కటి ఆకర్షణీయమైన ముఖం, పర్సనాలటీ. మన
తల్లికి తగినవరుడు.”

“అయితే చూడగానే నచ్చాడేమిటండీ మీకు”

“లేదులే! అంత తెలివితక్కువవాడిగా తీసివేయకు
మరి. మాట్లాడాను. అన్నికోణాలనుండి పరీక్షించాను. ఇలాంటి
ఉత్తముడికొరకే నేను ఎదురుచూచేది. సౌజన్యం, చక్కటి
సంస్కారం, ఇట్టే ఆకర్షించే మాటలలోని మెరుపుదనం...”

“ఇంతకీ మీకా కుంతలకండి ?” భర్తధోరణికి పరిహాసంగా నవ్వుతూ అంది శారదాంబ.

కుంతల అన్నీ విన్నది. శరీరమంతా పులకరించినట్లయింది. ఎన్నో మనస్కథునిబాణాలు తనను బంధించినట్లు అనుభూతిపొంది గబగబా మేడమీదికి పారిపోయింది. శారదాంబ జయరామ్లు చూసి నవ్వుకున్నారు.

“సరేగాని మరి కుర్రవాడి తలిదండ్రులతో మాట్లాడారా ? సాంప్రదాయం అదీ చూశారా ? అబ్బాయి ఏం చేస్తున్నాడు ?”

“అన్నిప్రశ్నలు ఒక్కసారిగా అడిగితే ఎలాగు ? ఎమ్. ఇ. పట్లో ఉత్తీర్ణుడయ్యాడు మొన్ననే. విదేశాలకు వెళ్ళాలనే ఉత్సాహముండటంనలన, దానికి సంబంధించిన టైనింగు చదవాలని అప్లయిచేశాడట. ఢిల్లీలో వస్తుందని అన్నాడు. మరి కుటుంబవివరాలు బాబాయిని అడిగి తెలుసుకున్నాను. తండ్రిస్వభావం కాస్త సంకుచితమన్నాడు. అయినా మనకు తండ్రితో సంబంధమేమిటి ? ఆస్తిపాస్తులు ఏమీ లేనట్లే! వ్యాపారంలో నష్టపోయారట. ముగ్గురు అబ్బాయిలు, ఒక ఆడపిల్లట. ఈ అబ్బాయి రెండో అబ్బాయి. పెద్దబ్బాయికింకా పెళ్ళికాలేదట. ఇద్దరికీ చూస్తున్నారట సంబంధాలు.”

అంతా విని శారదాంబ తృప్తి పడింది.

“సరే మీ ఇష్టమే నా యిష్టము” అంది శారదాంబ.

భర్త అన్నీ తెలిసినవాడైనా తన నడగండే ఏదీ చేసే అలవాటులేదని తెలుసుకున్న శారదాంబ అన్నివిషయాలు అణి

అడగనే అడిగాడు.

“ఏం చదువుకున్నారు.”

“పేరు కుంఠల.”

కావాలని తెచ్చుకున్న మొండితనంతో చెప్పి, ఒక్కసారిగా ఎవరూ లేరని గ్రహించి కళ్ళపై కెత్తి చూసింది భయంగా, ఏం సమాధానం చెప్పాలా రెండవప్రశ్న కనుకుంటూ.

ఆత్రం గా ప్రేమదృక్కులతో చూచే అతని చూపులతో ఒక్కసారిగా ఢీకొన్నాయి కుంఠల చూపులు. అంతే ! వెంటనే కళ్ళు వాల్చుకుంది. ఒకరి అందానికి ఒకరు ముగ్ధులయ్యారు. క్రిందిపెదవి నొక్కుకుంటూ తనలో కలిగే సంచలనాన్ని అణచుకొనుటకు ప్రయత్నించింది కుంఠల.

“వీణవాయిస్తారట, ఒక్కపాట...”

మృదుమధురంగా కోరిన కోరికను తిరస్కరించలేకపోయింది కుంఠల. ఆ గదిలోనే ఉన్న వీణతీసుకుని శృతులు ఒక్కసారిగా మ్రోగించి కొంటెగా తెచ్చుకున్న ధైర్యంతో రఘువైపు చూచింది. రఘు తనమయ్యడయ్యాడు.

“ఎందరో మహానుభావులు” ఆజ్ఞాపించినట్లే అన్నాడు రఘు.

చిరునవ్వులు చిందిస్తూ మనోహరగీతంలో ప్రేమరసాన్ని రంగరించి మరీ పాడింది కుంఠల. బయటఉన్న పెళ్ళి అణిధులంతా చకోరులయ్యారు. మా రఘు అదృష్టవంతుడని ముగిసిపోయారు గుత్తుఫిగా.

బయటకువచ్చిన రఘు ఏదో చెప్పబోయిన మామ గారిని, పెళ్ళిపరతులు మాట్లాడబోయిన పెద్దలను వారించి 'ఖాయం చేసుకోండి' అని ఆదేశించాడు. తనఫోటో పంపిస్తానని, అందాలుచిందే చిరునవ్వులు వెదజల్లే కుంతలఫోటో ప్రేమగా తీసుకున్నాడు. ఈ చొరవకు జయరామ్ ఆశ్చర్యంతోపాటు ఆనందించాడు.

“ఇప్పుడెలాగూ లగ్నాలు లేవుకదండీ ! నేను ఢిల్లీ వెడుతున్నాను. నీటునచ్చింది. రెండుసంవత్సరాలు పడుతుంది, పూర్తి కావటానికి. రెండు నెలలకు వస్తాను. అప్పుడు పెట్టుకుందురుగాని లగ్నాలు” అన్నాడు రఘు.

వినయంగా చెప్పిన అల్లుడిమాటలకు ఎంతో ఆనందించాడు జయరామ్.

“ఇంక వెళ్ళివస్తామండీ” అంటూ రఘు వెనుదిరిగి తెరలలోనికి చూస్తూ వెళ్ళిపోయాడు కాకు దగ్గరకు.

తృప్తిగా సాగనంపి వచ్చిన జయరామ్ “ఏమ్మా ! దువ్వంతుడు నచ్చాడా ?” నవ్వుతూ కూతురివైపు చూశాడు జయరామ్.

సిగ్గుతో తలవాల్చుకుంది కుంతల.

“అన్నీ బాగానే ఉన్నాయి కానీ...”

శారదాంబ మాటలకు తృళ్ళిపడ్డాడు జయరామ్.

“ఏమిటి కాని...?”

“మోమలేని బరువు కట్నం”

“ఓహో ఇంతేనా ! మనశల్లి సుఖానికంటే రెండోది అలోచించనవ్వ” నిశ్చయంతో అన్నాడు జయరామ్.

“అమ్మా! అమ్మా!”

ఆమర్దాగా పిలిచింది సమత.

“ఏమిటే ఆ ఖంగారు?” శారదాంబ అడిగింది.

“అన్నాయి నస్తున్నాడు. మరి కొడుకును పొగుడుకుంటారుగా నాన్న, నీవు. మార్కులు తెచ్చుకుంటున్నాడు, పేరూ తెచ్చుకుంటున్నాడు, అని. అందుకే పిలిచాను ముద్దుల కొడుకుకు దిష్టితీసుకుంటారని.”

“ఏమిటే వాగుతున్నావు” అంటూ వస్తూనే చెల్లితలపై కొట్టి గబగబ తల్లిదగ్గర కూర్చున్నాడు సంతోషంగా మల్లిక్.

“అమ్మా! అక్కపెళ్ళి భాయమైందటగా. సరేగాని అక్కలేకుండా ఎలా ఉంటావమ్మా! అక్క కనిపించనిది ఒక క్షణం ఉండలేవుగదా”

ఆశ్చర్యంగా తల్లివైపు చూస్తూ అన్న మల్లిక్, చుట్టూ కుంతల అక్కకొరకు చూశాడు. గమనించిన శారదాంబ,

“న్నానంచేస్తోందిరా అక్క! అది సుఖంగా కాపురం చేసుకుంటుంటే నాకు మాత్రం సంతోషంకాదేమిరా?” అంది.

“అరేయి అన్నా! బావ చాలా బాగుంటారురా! అక్కను ఎన్నిప్రశ్నలడగారనుకున్నా...”

గబగబ చెప్పుకుపోతున్న సమతకు అడ్డువస్తూ శారదాంబ —

“పరీక్షలు బాగా వ్రాశావా! ఆరోగ్య మెలాఉంది” అంది.

“వ్రాశానమ్మా! ఆరోగ్యం బాగానేఉంది.”

“చెప్పమ్మా! నువ్వెందుకు చెబుతావు. అన్నా! అక్క వెళ్ళిన మరునాడు మనిద్దరిని అసలు చూడదురా అమ్మ.”
రెట్టించి అడిగింది సమత తల్లిని.

న్నా సంముగించుకొని వచ్చిన అక్కనుచూసి మల్లిక్ చకితుడయ్యాడు. అక్క చాలా పెద్దయినట్లుగా ఉంది. కాస్త వొల్లుచేసింది. ఏదో చెప్పలేని కళవచ్చింది. బావ రాకముందే ఇంత అందంగా ఉంటే, వస్తే ఇంకెలా ఉంటుందో!

“ఎప్పుడొచ్చావురా! అలా చిక్కిపోయావే! అంత బాగా చదివావా?” తమ్ముడు తనవైపే చూస్తున్నందుకు సిగ్గు పడుతూ అంది.

“నీవు పెద్దదానినయ్యావనుకుంటున్నావా అక్కా! సరేగాని వీణ మూల పారేశావా?”

“దానివీణ నీ జబ్బుకోనే మూలబడిందికదరా! ఆ మాష్టరుకూడ వెళ్ళిపోయాడట ఎక్కడికో.”

“ఇంకెందుకమ్మా! ఢిల్లీ వెళ్ళి రాణీగారు అవుతుంది. వీణ ఎందుకు” అక్కవైపు చూస్తూ కొంటెగా అన్నాడు మల్లిక్.

“నీవాగుడు సరేగాని పదరా న్నానాకిలే.” గదమా యించింది తమ్ముడిని కుంతల.

*

*

*

“కుంతలా! కుంతలా!” తండ్రిపిలుపు విన్న కుంతల గబగబ వచ్చింది.

“ఓక బహుమానం నీకు.”

ఈండ్రిచేతిలో నీలంకననుచూసి గుండె దడదడలాడింది కుంతలకు. చిరుచెమటలతో పాలభాగం తడిచిపోయింది. సిగ్గుతో కుంచించుకొని లోనికి వెళ్ళబోయింది.

“రాఅమ్మా! వెడతాలే! నీకే వ్రాశాడు రఘు. నాకు ఒకటి వ్రాశాడు. ఇదిగో నీకవరు” అందించాడు జయరామ్.

దడదడలాడుతూ చెల్లి, తమ్ముడు చూడకుండా పైకి తనగదిలోనికి వెళ్ళి తలుపులుమూసి మరీ విప్పింది కవరు, అదిరే గుండెలను అదిమిపెట్టుకొని.

“నిన్ను చూసిన ప్రథమక్షణమే, నాకోసమే నీవున్నది” అనిపించింది. కాని గడసుదాననని గ్రహించాలే! మరి లెటరువ్రాస్తావా” అంటూ కొద్దిలో ముగించిన లెటరు పది సార్లన్నా చదివివుంటుంది. వింత అనురాగవల్లరిలు పొడ నూపాయి. అందమైనకన్య ప్రియుడిభావనలో సృష్టిలోని అందాన్ని అంతటినీ ప్రోగుచేసి తెచ్చుకుంటుందని తెలుస్తుంది కుంతల ప్రపుల్లనదనం చూస్తే.

“ఏమనివ్రాశారు రఘు” శారదాంబ కూతురిలోని మార్పును గమనించి అడిగింది.

“ఏమీలేదమ్మా! అనవసరంగా కవరు పాడుచేశారు. నేను గయ్యాళిలాగా కన్పించానట” సిగ్గుపడుతూ అధో ముఖంతో చిరునవ్వులొలికిస్తూ అన్న కూతురిసౌందర్యకాంతు లకు శారదాంబ పులకరించిపోయింది.

“నేనూ వ్రాయనా అమ్మా!” జంకుతో అడిగింది మెల్లగా తల్లిని కుంతల.

“వ్రాయమ్మా ! ఆయన వ్రాసినపుడు వ్రాయకపోతే బాగుండదు” కూతురి సంతోషంకంటే తనకు కావలసింది లేదని తృప్తిగా అంది శారదాంబ.

“అక్కా ! బావ లెటరువ్రాశారా” పదహారేళ్ళ మల్లిక్ అక్కను ఆశ్చర్యంగా అడిగాడు.

“పోరా నీకు చెప్పేదేమిటి ?” అన్నకు అడ్డువస్తూ అంది సమత.

“ఏమిటి ? మళ్ళీ అను” వెంటపడ్డాడు మల్లిక్.

“అమ్మా అన్న చూడు” తల్లికి రిపోర్టుచేసింది సుమత.

“అమ్మా అన్న చూడు” చెల్లిని అనుకరిస్తూ వెక్కిరించినట్లన్నాడు మల్లిక్.

“అరేయ్. మీగల్లంతు మానండి ముందు” అంటూ తమ్ముడిని చెల్లిని కొట్టబోయింది కుంతల.

నవ్వుకుంటూ తల్లివెనుకకు చేరారు సమత, మల్లిక్.

12

ఉపోదయంతో గర్వంగా, ముగ్ధలా మేలిముసుగు అనే మంచు తెరలోనుండి వయ్యారంగా వళ్ళువిరుచుకుంటూ సుగంధసౌరభాలను చిమ్ముతున్నాయి పారిజాతాలు. సుకు

మూర లావణ్యవతి నాసికలా పారిజాత తొడిమలు కొట్టవచ్చి
నట్లుగా ప్రోగుచేసి పూనుండి కన్పిస్తున్నాయి. అంతా
భరిత కుంతల ముఖారవిందంలోని మగచహాస గాతా పారి
జాతాల తెలుపుదనంలోని హాయిలావుంది.

జయరామ్ సరదాగా పారిజాతాలన్నీ ప్రోగుచేసి దండ
కడుతూడంటే, తన తెల్లని తామరతూడల్లాడడే చేతులతో
కుంతల పూలన్నీ అందిస్తోంది తండ్రికి. ఉషోగయ అద్భుత
సౌందర్యంలో కుంతల రాగరంజితమ ఖావిందము వింతగొలు
పుతూ భాసిస్తోంది. అప్పుడే చదువు దగ్గరనుండి లేచినచ్చిన
సమతకు అక్కఅందము ఏదోలో కాకి తీసుకుపోయినట్లు కన్పిం
చింది. తనఅందం తనకే ఎబ్బెట్టుగా తోచినట్లనిపించింది.
అక్కడే అక్కవైపు చూస్తూవున్న అన్నను పలుకరిస్తూ,

“అరేయి అన్నా! అక్క వెళ్ళిపోతే ఎలాగురా! రేపు
అక్క మామగారు వస్తారట మాట్లాడటానికి” దిగులుగా అన్న
చెల్లివైపు కొంటెగా చూస్తూ మల్లిక్,

“నీవిక్కడే ఉంటావా ఎప్పుడూ” అన్నాడు.

“నేనుండక ఎక్కడికిపోతాను. అందరినీ వెళ్ళగొట్టి నీవే
ఉండాలనుకుంటున్నావా? అమ్మా! అమ్మా వీడు చూడు
ఏమంటున్నాడో” రుసరుసలాడుతూ అమ్మదగ్గరకు రిపోర్టుఇస్తూ
వెళ్ళింది సమత.

“ఏమంటున్నాడే” పనిలోఉండి పరధ్యానంగా అంది
శారదాంబ.

“నన్ను అత్తగారింటికి పొమ్మంటున్నాడు” బుంగ
మూతిపెట్టింది సమత.

కుంఠల జయరామ్లు ఫక్కున నవ్వారు. శారదాంబ నవ్వును ఆప్తుకుంటూ.

“అంతగా పెద్దవాళ్ళవుతున్నారు. చిన్నతనపు అల్లరి ఇంకా పోలేదు రండి, త్వరగా పాలుతాగుదురుగాని” పనిలో లీనమయింది శారదాంబ.

“పదమ్మా! అమ్మకు కోపమొస్తే నిన్ను, నన్ను కూడ దండిస్తుంది” అంటూ జయరామ్కూడ వచ్చాడు లోనికి.

“రేపేగా, వియ్యంకుడు వచ్చేది?”

“రేపేగా తెటరులో ఉంది?”

“కోడలను చూస్తాడులే!” నవ్వుకుంది శారదాంబ.

“అమ్మా! అక్క నిజంగా వెళ్లిపోతుందా” బాధగా అడిగాడు మల్లిక్.

కుంఠలకు మొదటిసారిగా ఏదోవేదన ఉదయించింది. తను పుట్టి పెరిగిన ఈ ఇల్లు వదిలివేయాలా? అమ్మ, చెల్లి, తమ్ముడు నాన్న అందరినీ వదిలిఉండాలా?—ఎక్కడ—వారి దగ్గర...ఎప్పుడూ వారిదగ్గరే ఉంటానా...

ఆడపిల్లలకు ఇది ఒక పెద్ద సమస్య. తలిదండ్రులమీద బెంగ, భర్తబాహువుల్లో చిత్రమైన అనుభూతి, కలగా పులగమై ఏదో ఒక అనుభూతిని కలిస్తుంది.

“ఏమిటమ్మా ఆలోచిస్తున్నావు? బాధపడుతున్నావా? లేక ఢిల్లీ ఎలా ఉంటుందా అని ఆలోచిస్తున్నావా?” కూతురి లోని భావాలను వూహిస్తూ అన్నాడు జయరామ్.

“ఈరోజు తెటరు రావాలికదూ!”

“అవున్నాన్నా—” సిగ్గుపడుతూ అంది కుంఠల.

“ఉత్తరం వచ్చేనరకూ ఇంతే పరధ్యానం. ఢిల్లీలో
ఏభాష మాట్లాడుతారో, రేపు ఢిల్లీలో ఎలా ఉండాలో కలలు
గంటూఉంది” సవ్యతూ అంది శారదాంబ.

“అక్కా! ముందుముందు మాతో అసలు మాట్లాడ
తావా?” కొంటెగా అడిగాడు మల్లెక్.

“పోండి!” అంటూ లేచివెళ్లింది కుంతల.

రఘులెటర్లు కుంతలలో ఎంతో మార్పు తెస్తున్నాయి.
ఎన్నోవిషయాలతో చక్కటిభాషతో, రంగురంగుల కాగితాల
మీద మనోహరంగా వ్రాసే భర్తఉత్తరాలను లిటిజాగ్రతగా
దాచుకుంటోంది కుంతల. వెంటనేవెంటనే ముగ్ధమోహనంగా
ముద్దుముద్దుగా, ప్రేమనంతా రంగరించి విరహవేదనతో
కూడిన వాడి అయిన బాణాలను వదులుతూ తనూ వ్రాస్తోంది.
ఒక్కరోజు లెటరు ఆలస్యమయితే అక్కడ రఘు, ఇక్కడ
కుంతల పోష్టుజమానుకు ఏయాస్పిడెంటు జరిగిందోనని ఆదుర్దా
చెందుతున్నారు. కుంతలలోని మార్పులు స్పష్టంగా తెలుసు
కున్న గులాబీబాలలు ఫక్కున నవ్వాల్సి చామంతులు వెక్కి
రించాయి. మాధవీలత పులకరించి విరగబూసింది. సంపెంగలు
కొంటెతనంతో మత్తుకలిగిస్తున్నాయి. మల్లెలు పెళ్ళిబాజాలు
మ్రోగిస్తున్నాయి. కృష్ణానది నాజూకుగా నయ్యారంగా కుంత
లను వెక్కిరిస్తూ నడయాడుతోంది. ఒకచోట పెట్టవల్సిన
వస్తువు పరాగ్గా ఇంకొకచోటుకు వెళ్ళిపోతోంది.

తండ్రి “అమ్మా నా పద్దులు ఎన్నిఉన్నాయో చూడు
అన్న తండ్రిమాటకు,

“అలాగే నాన్నా” అంటూ తీవ్రంగా కవ్వస్తూ చిలిపిగా నవ్వే భర్త ఫోటోవైపు మాస్తూ కలలుగనేది, నాన్న సంగతి మరచిపోయి.

“అమ్మా కుంతలా, ఈకూర తరగమ్మా” అన్న తల్లి పిలుపువిని, పాధ్యాన్నంగా కోస్తూ వ్రేలుకోసుకునేది. చెల్లి సమతతో, ఢిల్లీ ఎలా ఉంటుందో, బావన్నే హితులతో తనలా మసలుకోవాలో కబుర్లు చెప్తుఉండేది.

తండ్రి లైబ్రరీనుండి ఎప్పుడూ రామాయణంతోసే చేతులు ఇప్పుడు కాళిదాస మేఘసందేశం, శకుంతల తీస్తున్నాయి.

తనలో మార్పునుచూసి కొంటెగా నవ్వుకుంది కుంతల. వెన్నెల ఒక్కసారి ఫక్కున నవ్వింది కుంతలతో కలసి.

రఘుతండ్రి కృష్ణయ్య వచ్చాడు. అతిథిమర్యాదలు సలక్షణంగా జరిగాయి. ఇంటిశోభ, లక్ష్మీనిలయంలో ఉన్న అలంకరణ, జయరామ్ వినయము చూసి సంతోషించవలసిన కృష్ణయ్య, ఈర్ష్యతో బాధపడ్డాడు. తనుండవలసిన మార్గమిది. తనదురాశకారణంగా ఉన్నదంతా పోగొట్టుకోవలసినదైంది.

“అమ్మా టిఫిన్ తీసుకురా”

— జయరామ్ మాటలకు కృష్ణయ్య ఆలోచనలు ఆగి పోయాయి.

కనకాంబరపు సిల్కు-జరీచీరతో, నిడుపాటిజడతో, అద్భుత సౌందర్యవతిలా వచ్చిన నవవధువు కుంతలను చూడ గానే కృష్ణయ్య హృదయం విప్పింది.

“నీ పే రేమిటమ్మా!”

“కుంతల” సమస్కరించి వినయంగా చెప్పింది కుంతల.

అలాగే తనవైపు చూస్తున్న మామగారిని చూసి సిగ్గుపడి కుంఠల అడుగులో అడుగులేస్తూ లోనికి వెళ్ళిపోయింది.

“ఏమండీ! పెద్దఅబ్బాయికి వివాహం వుందిరా, రేపు 20 వ తేదీన లగ్నపత్రం వస్తుంది.” గర్వంతో కూడినట్లున్న మాటలతో చెప్పాడు కృష్ణయ్య.

“మంచిదండీ!” రఘుకు ఇంకా నెలనరకు శలవులు లేవట! ఉత్తరం వ్రాశాడు.”

ఉలిక్కిపడ్డాడు కృష్ణయ్య. ఏమిటి? మామగారికి తెటరువ్రాశాడా, తనను సంప్రదించకుండానే? మామగారి పలలో పడిపోయాడన్నమాట! ఎంతపెంచినా చివరికి జరిగేది ఇదన్నమాట.....

వియ్యంకుడిలోని మార్పులను గమనించిన సూక్ష్మగ్రాహి జయరామ్ మాటమాడుస్తూ,

“ఎప్పుడు చేయాలని వివాహం?” అన్నాడు.

“ఇద్దరికీ ఒక్కలగ్నమే బాగుంటుంది. పై నెలాఖరులో పెట్టించానులగ్నం.” దర్పంతో కూడినట్లున్నాయి మాటలు. ముళ్ళమీదకూర్చున్నట్లు లేచాడు కృష్ణయ్య.

“ఇంక వెళ్ళివస్తానండీ”

“అలాగే, మంచిదండీ!”

సాగనంపినచ్చి బారంగా నిట్టూర్చాడు జయరామ్. అయినా రఘుహృదయం సునీతంలాంటిది. ఎవరెలాంటి వాళ్ళయితే ఏంటే అని తృప్తిపడ్డాడు జయరామ్.

సృష్టిలో ఎన్నడూ చిత్రమైనవే జరుగుతూఉంటాయి. ఎవరికివారే ఈ చిత్రాలు ఎదుటవారిలోనే చూడాలని కోరుకుంటారు. ప్రభువిన్యాసంలో ఇది అతిరహస్యమైన విశేషం. ఎక్కడో బెడ్డువిసిరి పరిహాసంగా నవ్వుతాడు సర్వాంతర్యామి. అది ఎవరికి ఎప్పుడు తెగులుతుందో ఎవరికీ తెలియదు. తెలుసుకున్న తదుపరి ఆ గడ్డచుండి రక్షించుకోవాలని ప్రయత్నించే మానవుణ్ణిచూసి పకపక నవ్వేస్తాడు ప్రభు.

“శారదా ! అమ్మా, కుంతల !”

గడపలకు లక్క పూస్తున్న కుంతల ఆ కంఠస్వరానికి విశలీతలయి ఖంగారుపడిపోతూ తండ్రికి ఎదురుగా వెళ్ళింది.

“అమ్మ ఏదమ్మా” నీరసంగా అన్న తండ్రిమాటలలో ఏదో ఉందని గ్రహించిన కుంతల నలువెల్లా వణకిపోయింది.

“ననజక్క ఎస్తే, అమ్మ ననజక్కబస్తీకి చీరలకు వెళ్ళారుగా” ధైర్యం తెచ్చుకుంటూ అంది కుంతల.

“ఇంత సంకుచితబుద్ధి ఉందని తెలిసినా అతని గుణాన్ని చూసి ఇంతవరకు తెచ్చినమ్మా పరిస్థితులు.” బాధతో కూడిన మాటలు తను పుట్టి పెరిగినతరువాత తండ్రినోటివెంట ప్రథమంగా విన్న కుంతల గిలగిలలాడి, తను ధైర్యంగాఉండకపోతే తండ్రి అసలువిషయం చెప్పరని సందేహించి,

“ఏమిటోనాన్నా? ఏంజరిగింది?” అంది ధైర్యాన్ని కూడ దీసుకుని.

“ఏం జరుగకూడదో అదే జరిగిందమ్మా! నీ సుఖం కొరకు ఏమైనా చేద్దామనుకున్నాను. కాని భగవానుడు ఇలా చేస్తాడనుకోలేదు. మొన్న కృష్ణయ్య వచ్చిసప్పుడు మనకుకూడ లగ్నస్థానిక పంపించమన్నాడట. ఎదురుచూశారట. రాకపోయే సరికి, “వాళ్ళకు గర్వముంది, అహం ఉంది, ఉన్నవాళ్ళమని. మనకు ఇలాంటి సంబంధం ఎద్దంటూ కొడుకుకు ఉత్తరగ్రవాశా డట ఈరోజే. ఏం జరుగనున్నదో ఏమూ తెలియలేదు.”

“అలా ఆయనకు చెప్పారా నాన్నా మొన్న వచ్చి సప్పుడు”

“లేదమ్మా! చెపితే నేను పంపించనూ.”

“ఏమిటి నాన్నా అయితే!” నిర్విణ్ణురాలై అంది కుంతల.

కోపాన్ని, బాధను దిగ్గ్రమింగుకుంటూ జయరామ్,

“ఏమిటమ్మా! మనమేనా తక్కువ! ఇదిగాకపోతే ఇంకొకటి. ఎందుకమ్మా! హృదయంలేనివాళ్ళతో చెలగాటం ఆడేకంటే చెడ్డపేరువస్తే వస్తుంది. ఇంకో సంబంధం చూస్తే నే మంచిది. ఇంకా ఎక్కువ ఇస్తామని సంబంధాలు వస్తున్నాయని కూడ వ్రాశాడట కొడుకుకు. ఇప్పుడే రఘు అసలుగుణం బయటపడేది. ఇలాంటి విషమపరిస్థితులలోనే సజ్జనుడి అసలు రూపం బయటపడుతుంది. మనకు ముందుగానే తెలుస్తోంది, అదృష్టవంతులం” అన్నాడు.

“నాన్నా!” భయకంపితంగా పిలచిన కూతురిముఖం పరిశీలిగా చూసిన జయరామ్ చకితుడయ్యాడు.

“మముల్మను ఇలా పెంచి పెద్దచేసి మంచిచెడు విచిత్రాజ్ఞానాన్ని ఉద్గుహలతో పోసి ఇప్పుడిలా మీరే అనటం ఏం గ్యాయం నాన్నా ! చిన్నప్పటినుంచి కనిపెంచిన తండ్రి మాట వినక, నెలనాడు పరిచయమైన మనమాటలు నమ్ముతారా ? మామగారి స్రవర్తనమీద కోపంవలన మీరలా అంటున్నారుగాని మీకు మాత్రం తెలియదా వారిహృదయం? మధ్యలో వారిని బాధపెట్టనద్దునాన్నా ! అన్నంత తేలికగా మీరు మాత్రం వేరొక సంబంధం చూడగలరా? అవును! మీ న్యక్తిత్వానికి అభాతమే తగిలింది ! అయినా ఏం చేయవలసినదీ ఆలోచించుదాం. వారితో పాటు మనమూ ఉద్రిక్తుల ముతే మనం, మన ఆదర్శాలు, మనమంచి ఎక్కడ నాన్నా?” ఉద్రేకంతో కూడిన విషాదంతో అంది కుంతల.

“కాదమ్మా! రఘు ఎలాంటివాడో ఇప్పుడు తెలుస్తుంది” భారంగా అన్నాడు జయరామ్.

“లేదు నాన్నా! నన్ను బాధ పెట్టనద్దు. ఎదురుచూచే సరికి చేయిదాటిపోతుంది.” రుద్ధకంతంతో అనలేక అన్నకూతురిని చూడగానే జయరాం హృదయం నీరయిపోయింది .

లేచెక్కిళ్ళు అదురుతూ కందిపోయి దుఃఖాన్నంతా దాచుకున్నట్లున్నాయి. క్రిందిపెదవి నొక్కి ఆపుకుంటున్న బాధతో కళ్ళువాల్చి పాదమును భూమికి వ్రాస్తూ శోకమూర్తి అయిన కుంతలను నిశిదంగా చూసిన జయరామ్ మనస్సు మార్చుకున్నాడు. నాతల్లిని కష్టపెట్టి ఏంచేస్తే మాత్రం సుఖమేంవుంది. నాతల్లి సుఖమే సుఖం! నా ఆలోచనలు, నాబాధ

అంతా నాతల్లినిచూసి అయినా మాన్చుకోవలసిందే, అనుకొని
ఆర్ద్రతతో కూడిన ప్రేమతో,

“మరి ఏంచేద్దామమ్మా!” అన్నాడు జయరామ్ ఏమీ
తోయక.

“మీరు ఢిల్లీ వెళ్ళండి నాన్నా! ఆ లెటరు మీరు వెళ్ళే
టయిమ్ కే వెడుతుంది. మీరు పరిస్థితులు విశదంగా తెలియ
చేస్తే, వారు అపార్థంచేసుకొనుటకు తావుఉండదు” నిర్భయంగా
ధైర్యంగా చెప్పిన కుంతలమాటలు యదార్థమే అనిపించాయి
జయరామ్ కు.

“ఇంతకంటే చేసేదిమాత్ర మేముంది. నీ సుఖంకంటే
కావలసినది మాత్రమేమిటి. అలాగేనమ్మా, వెళ్ళినస్తాను. అమ్మ
లేదు.....” బాధగా అన్నాడు జయరామ్.

“అమ్మ మీమాట కాడంటుందా నాన్నా! అమ్మ
రాగానే చెప్పతాను” అంటూ ప్రయాణపు టేర్పాట్లుకు
వెళ్ళింది కుంతల భారంగా అడుగులేస్తూ. ఎంత సుఖపెడదా
మని అనుకొన్నానో అంత ఎదురువచ్చిందో? భగవానుడి చిత్ర
నాటిక కాకపోతే ఏమిటది? ఆదిలోనే తల్లికి స్నేహం. ఏం జరుగ
నున్నదో అని ఆలోచనలో పడ్డాడు జయరామ్.

“ఇదిగో నాన్నా సూటుకేస్. ఇవిగో ఈ వేయి నూట్
లకు ఇచ్చిరండి నాన్నా!”

“అలాగేనమ్మా! జాగ్రత్త ఉండ, వెళ్ళినస్తాను”

భారంగా వెళ్ళే తండ్రిని చూసిన కుంతలకళ్ళల్లో నీళ్లు
తిరిగాయి.

*

*

*

నూలునుండి వచ్చిన సమతకు, పెళ్ళిబట్టలు తెచ్చిన శారదాంబ, వనజలకు వాకిట్లోనే ఏమిటో శూన్యంగా కన్పించింది. గుండె ఝల్లుమంది శారదాంబకు; ఇల్లంతా కళకళలాడుతూ తిరుగుతూ పెద్దమ్మాయిగారూ అంటూ తిరిగే నౌకర్లకు సమాధానం చెప్తుతూ అజంతాశిల్పంలా అందాలు చిమ్ముతూ తిరిగే కుంతలజాడే తెలియటంలేదు. ఎప్పుడు చూస్తూనా నాతల్లి నంటూ వచ్చిన శారదాంబకు పిచ్చెక్కినట్లే అయింది. తెచ్చినవి అక్కడే ఉంచి ఇల్లంతా గాలించింది. పైన మేడమీద తనగదిలో నిదురపోతున్న కుంతలను చూసి ఆశ్చర్యంతో పాటు ఖంగారుపడిందికూడ శారదాంబ.

ఏం జరగనున్నదో! నాన్న వెళ్ళేసరికి చేయిదాటి పోవచ్చు. నా అదృష్టమెలా ఉందో ననుకుంటూ, పుట్టినప్పటి నుండి బాధ తెలియకుండా పెరిగిన ముగ్ధబాల కుంతల సొమ్మ సిల్లి సిదురాదేవిని శరణుజొచ్చింది. తల్లి చల్లనిచేయి పాల భాగంపై పడగా మెలుకువవచ్చి ఖంగారుగా లేచి తల్లిని చూసింది.

“ఈ పడకేమిటమ్మా! జ్వరం తగిలించా? తేడే జ్వరం!” అంది గాబరాగా శారదాంబ.

ఖంగారుగా అడిగే అమ్మను బాధపెట్టటం యిష్టంలేక “ఏం లేదమ్మా! ఖంగారుపడకు ఊరికే పడుకున్నా” అంది.

“ఊరికే ఎందుకు పడుకుంటావమ్మా! తలనొప్పిగా ఉందా పనేమీ? వేయకద్దమ్మా అంటే విన్నావు, పద చీరలు చూద్దావుగాని” అంటూ శారదాంబ క్రిందికివచ్చి “వనజా!

కుంఠలకు అన్నీ చూపించు. నేను నంటచేస్తాను” అంటూ పురమాయించింది, బిడ్డకేమీ జరుగలేదుకదా అని నిశ్చింతగా.

చీరలు పరధ్యాసంగా చూస్తున్న కుంఠలను తేరిపార చూచి అడిగింది వనజ.

“ఏమిటి కుంఠలా అలా వున్నావు ?”

పిన్నినిచూసి కుంఠల నిజం చెప్పేయాలనుకొని విషయమంతా చెప్పింది. సమత పరుగున వెళ్ళి తల్లితో అన్నీ విషయాలు స్పష్టంగా చెప్పింది. శారదాంబ నీరైపోయింది. వనజ ఊరడించింది.

“నా జీవితం ఇలా ఉన్నా అక్క-కూతురై నా సుఖపడుతుందనుకున్నాను. బాధపడకక్కా ! కుంఠలకేమీ జరుగదు. అదృష్టవంతురాలు” అంటూ కన్నీరు తుడుచుకుంది వనజ.

14

సృష్టిలో మానవులందరూ ఒకటిగానే కన్పించినా వేరు వేరు దృక్పథాలతో జీవనరీతిని పొందుతూఉంటారు. ప్రసాద్ ఈవార్త వినిగానే ఎంతో సంతోషించాడు. ఇలా జరుగుతుందిని నాకు తెలుసు. బాన అంతా తనవలె ఉంటేనే మంచి అను

కుంటూ ఏదో వెతకాలని ప్రయత్నిస్తూఉంటాడు. నన్ను కాదని బయటకు వెళ్ళినందుకు, భేష్! చాలా బాగుంది. నవ్వుకుంటున్న తమ్ముడినిచూసి వనజ 'ఏమిటా నవ్వుతున్నావు?' అని అడిగింది. "పెద్ద ఆఫీసర్ కానాలట! కుంతల నాదైతే బయటలా యిస్తారో?" వ్యంగ్యంగా అన్న తమ్ముడిమాటలకు తృప్తిపడింది వనజ.

"ఏమిటా నీ ఉద్దేశ్యం?" బిత్తరపోతూ అంది వనజ.

"బాగా శాస్త్రీజరిగింది అంటున్నా"

నొక్కి నొక్కి అన్న తమ్ముడి మాటలకు ఉగ్రరూపం దాల్చింది వనజ.

"ఇదటా నీవు ఆలోచించేది? నీ ముఖానికా ఆ బంగారాన్ని చ్చేది? సిగ్గులేదూ! చదువుకోరా బుద్ధిగా అంటే ఏడాదికి నాలుగు నెలలు ఇక్కడే ఉండి గాలితిరుగుడు తిరుగుతూ చదువుతున్నానని అమ్మను మోసం చేస్తావు. రెండేళ్ళయినా పి. యు. సి. పూర్తికా లేదు? నీ బుద్ధులూ నీవు! నా జీవితం ఇలా అయిందికదా అని నీవైనా అమ్మను సుఖపెడతావను కుంటే ఇలా చేస్తూ ఆస్తిఉందని గర్వపోతుగా వ్యవహరించుచు పెద్ద చిన్న లేక అహంకారికి నీకా కుంతలనిచ్చేది? ఇంతకు పదిరెట్లన్నా బావ నీదగ్గరకు రాదు. నాతోనే ఆయన మనస్సిరిగి పోయింది. బాధగా ఆవేశంతో అన్న అక్క మాటలకు "ఓహో నీకు వివాహం చేసింది బావగారే కాబోలు! నాకు తెలియదుగా, చిన్నవాడిని." సిగరెట్టుకాలుస్తూ హేళనగా నవ్వుతూ అన్నాడు ప్రసాద్.

“నీవు అదృష్టవంతుడివైతే కుంఠలే భార్య అయ్యేది. నీకు శిని రేఖలు. ఉండబట్టే బంగారంలాంటి మేసకోడలు లక్ష్మితో సహా బయటకు వెడుతోంది. ఇప్పుడై నా బుద్ధితెచ్చు కొని ఆ సిగరెట్లు, చెడుఅలవాట్లు మాని బుద్ధిగా చదువుకో.” మందలిస్తూ విరక్తిగా లేచి వెళ్ళిపోయింది వసజ.

కొంటేగా నవ్వుకున్నాడు దుర్వ్యసనాలోలుడు ప్రసాద్. అయినా కుంఠలను తలుచుకుంటే భయంగా ఉంది ప్రసాద్ కు, ఏక్షణంలో పరాయిదవుతుందోనని. తనంటే ప్రేమగా పలుక రించే కుంఠల తనకు కాకుండా పోతుందా, పోదు. భ్రమ పడుతూ నగ్నసత్యాన్ని తన కళ్ళతో చూడలేక ఆ వ్రాహ వచ్చినప్పుడల్లా తనను మోసంచేసుకుంటూ అహంభావంతో తిరుగుతున్నాడు ప్రసాద్. కావలసినంత స్వేచ్ఛగా ఖర్చు పెడుతూ వంటరిగా తిరిగే లక్ష్మీపుత్రుడు అచంచలుడై నపుడు చెడుస్నేహాలు కొడువెందుకవుతాయి ? ఊళ్లో పనిలేక తిరిగే యువకులంతా దాదాపు ఈ స్థితిలో జలాయిగా తిరిగేవారే ఎక్కువయ్యారు ఆ పాలెంలో. అందులో లక్ష్మీపుత్రుడు ప్రసాద్ వీరిలో మెంబరయినపుడు కొడువేముంది ? చందా లకుగాని, ఊరిక్షేమంతాలూకు సంప్రదింపులకుగాని వచ్చిన పెద్దమనుష్యులను హేళనచేయటం వీరికి సరదా. పంచాయితీ ప్రెసిడెంటు భాస్కరరావు శీవిగా కూర్చుని సిగరెట్లు కాలుస్తున్న ప్రసాద్ నుచూసి గత్తుక్కుమన్నాడు. బావ ఊళ్లో అంత పేనుపోంది మంచివాడినిపించుకొని ఇతరులకు మార్గదర్శకుడుగా ఉంటే బాపమరిది ఇలా తయారయ్యాడా ? సిగరెట్లు

త్రాగేవాళ్ళు జయరామ్ ఇంటిముందు కాల్చిపారవేసి లోపలికివచ్చి మాట్లాడటం అలవాటు. చెడేవారికి ఎన్నిబుద్ధులైనా ఎలా చెవికెక్కుతాయి. అయినా కదిలించి చూద్దాము హాస్పిటలుకు ఏమైనా సహాయం చేస్తాడేమోనని పలుకరించాడు.

“ప్రసాద్ ! ఊళ్లో డాక్టరులేక అందరూ ఎన్నో ఇబ్బందులకు లోనవుతున్నారు. నీవు పూనుకుంటే నీపేరు చెప్పుకొని అందరూ సుఖంగా బ్రతుకుతారు. యువకుడవు, ఉత్సాహవంతుడివి !” పోగుడుతూ అన్నాడు తాకికుడు భాస్కరరావు.

“డాక్టరా? మందులూ? ఈ వూరికి! పంటచేలల్లో ధాన్యం కూరగాయలు, పుల్లలు బ్రతకనివ్వకుండా కొట్టుకుపోయే ఈ జనానికి డాక్టరా? సరిగా తిరగలేరని డాక్టరును తీసుకువచ్చి మందులిప్పిస్తా...!”

వ్యంగ్యంగా అన్న ప్రసాద్ మాటలకు నవ్వుతూ అన్నాడు భాస్కరరావు.

“ఎక్కువ బీదతరగతి జనం ఉండుటవలన జరుగుతోందది. అది మన జాగ్రత్తలో మనం వుండి మనంగూడ వారిని ఒక కంట కనిపెడితే వారూ మనను శౌరవంగా చూస్తారు.”

“నాకేమీ శౌరవం అవసరం లేదండీ! మీరంతా ఉన్నారూగా శౌరవనీయులు.” దుడుకుగా అన్న మాటలకు భాస్కరరావు నొచ్చుకొని, “నీవు డాక్టరుకోర్సు చదువుకూడదూ, వృద్ధిలోకి వస్తావు!” నచ్చ చెప్పేధోరణిలో అన్నాడు.

“నచ్చిసవాళ్ళందరూ చాలు. నా కవసరం లేదు.”

విసురుగా లేచిపోయిన ప్రసాద్ ప్రపర్తననుచూసి అనుభవజ్ఞుడైన భాస్కరరావు నవ్వుకున్నాడు జాలిగా.

15

వేయికళ్ళతో జయరామ్మోరకు ఎదురుచూస్తున్నాడు. కుంఠల మనస్సు మనస్సులో లేదు. అన్ని వివరాలతో భయంభయంగా రఘుకు తెలియపరుస్తూ లెటరు వ్రాసింది. శారదాంబ భగవానుడిపై భారంమోపి దిగులుపడుతూ కూర్చుంది;

“అక్కా ! నాన్న ఈరోజు వస్తారు” ఇంట్లో నిశ్శబ్దం త్రొత్తగాతోచి బాధపడుతున్న సమత అంది అక్కను మాట్లాడించాలని.

“ఎలా వస్తారమ్మా ! నాలుగురోజులేగా. రేపు వస్తారు”

“కాదు ఈరోజే” రెట్టిస్తూ అంది సమత.

“నీ కీ కష్టం ఆదిలోనే వస్తుంది అనుకోలేదమ్మా ! ఎంతో సుఖపెట్టాలని కలలుగన్నాను.” శారదాంబ కన్నీరు తుడుచుకుంది.

“ఏమయిందమ్మా ఇప్పుడు !” తల్లి బాధకు తల్లడిల్లిన కుంఠల ధైర్యంచేపుతూ అంది.

“నేను కాపురానికి వచ్చినతరువాత నాన్నమాట లోపంకానటం ఇదే తొలిసారిమ్మా ! తన పొరపాటులేకుండా వాళ్ళకాళ్ళదగ్గరకు వెళ్ళటంకూడా ఇదే తొలిసారి. ప్రాణంతో సమానంగా పెంచుకున్న నిన్ను సుఖపెట్టాలనే ఈ పనిచేసి ఉంటారు.”

“అమ్మా అన్నాయికి అన్నివిషయాలతో తెటగు వ్రాశాను” మాట మార్చాలని అంది సమత. “వాడికెందుకు వ్రాశావే! వాడు బెంగపెట్టుకుంటాడు. ఈ రోజుకు వాడి భవిష్యత్తు వాడంతట వాడే కాపాడుకుంటున్నాడు. ఇలాచేయుట తప్పనాన్నా అని చెప్పించుకోలేదు. పేరుతెచ్చుకుంటూ అందరికీ ప్రేమపాత్రుడయ్యాడు. డాక్టర్ సీటు వస్తుందోరాదో వాడికి” కొడుకును మెచ్చుకొంటూ అన్న అమ్మమాటలకు సమత అమ్మను సవ్వించాలని,

“వాడి సలా పొగిడితే నే నసలు చదువను. నేను చదువ టంలేదా? నన్ను పొగడవే?” కుంఠల, శారదాంబ ఫక్కున సవ్వి అంతలోనే ఉదాసీనులయ్యారు.

రెండురోజులు రెండుయ్యగలైనాయి కుంఠల, శారదాంబలకు. వారానికి వచ్చాడు జయరామ్. వస్తూనే నవ్వుతూ వచ్చి కుంఠలనుపిలచి రఘుయిచ్చిన కానుకలిస్తూ,

“అనుకున్నంత ఆపదలేదమ్మా! అదృష్టవంతురాలవు!”

“హమ్మయ్య” భారము, దిగులు వదలి తృప్తిగా నిట్టూర్చిన కుంతల ముఖారవిందం చూసి నవ్వుకున్నాడు సంతృప్తిగా జయగామ్ ప్రయాణబడలిక మరచి.

“ఏమయిందండీ” ఆదుర్దాగా వచ్చింది శారదాంబ.

“నీకు చెప్పను. నా తల్లికే చెప్తున్నాను.”

“అవునులే! కూతురికొరకేగా చేయరాని పనికూడ చేశారు. నా కెందుకు చెప్తున్నావులే” దూరంగా కూర్చుంది నవ్వుతూ శారదాంబ.

“మంచిదీళ్ళు కావాలా నాన్నా! ఇవి తీసుకోండి అమ్మచేసింది!” అంటూ ప్రేమతో తండ్రికి పిఫిన్ అందించింది.

“చూడు శారదా! నీవు మంచిదీళ్ళన్నా అడిగావా? అయినా కొత్తేముంది. నాతల్లి లేకపోతే నేనెప్పుడో మాడిపోయేవాడిని”

“రేపు వెళ్ళినతరువాత కూతురివెంట వెడుచుకున్నావే. విషయం చెప్పండి ముందు” ఆదుర్దాగా అంది శారదాంబ.

“ఏముంది? మన తల్లి అదృష్టవంతురాలు. నేనూ, వాళ్ళనాన్న లెటరూ ఒక్కసారే ఒకగంట అటూఇటూగా చేరాము. విషయం అర్థం చేసుకొని రిఫు పకపకసవ్వి మీ పెద్దవారికెందుకిన్ని అనుమానాలువస్తాయి? ఇంత చిన్నవిషయాని కింత ఖంగారా! నాన్న మనస్సు ఎప్పుడూ అంతే! అన్నీ తెలిసిన మీరెలా పొరపడ్డారు నావిషయంలో. ఎన్ని జన్మల

నోముఫలమో కుంఠల నాకు అర్థాంగి అగుట. ఇంత బంగారు గనిని నదలి ఎక్కడికిపోతానండీ నేను” అంటూ తన టేబుల్ పై పెట్టుకున్న కుంఠలఫోటోవైపు చూశాడు అని చెప్పతూ జయరామ్ కుంఠలవైపు చూడబోయేసరికి కుంఠల సిగ్గుతో పారిపోయింది.

“స్నేహితులంతా తననెంతో అదృష్టవంతుడని మెచ్చు కుంటున్నారట. కుంఠలను ఎప్పుడు చూస్తానా అని తహతహ లాడుతున్న నన్ను ఇలా ఎందుకు అనుమానించారండీ? నాన్న అంటే పెద్దవారుగనుక ఏవో ఉద్దేశ్యాలు పెట్టుకుంటాను. ఎక్కడో మాటలలో పొరపాటు జరిగిఉంటుంది” అంటూ ఎంతో శౌరవంగా, సౌమ్యంగా మాట్లాడుతూఉంటే నాకళ్ళు ఆనందంతో చెమర్చాయి, ప్రాణంకంటే మిన్నగా పెంచు కున్న మనతల్లికి తగినవరుడు లభ్యమయ్యాడని.”

భర్తమాటలు వింటూ తన్మయురాలైంది శారదాంబ. సమతహాదయంలో బావ ప్రత్యేకస్థానాన్ని ఆక్రమించు కున్నాడు.

*

*

*

అల్లుడి ఆదేశప్రకారం కృష్ణయ్యదగ్గరకు సంతోషంగా వెళ్ళి, ఎక్కడో పొరపాటు జరిగివుంటుందని వినయంగా తెలియచెప్పి వియ్యంకుడికి సంతృప్తి కలిగించాడు జయరామ్. కొందరువ్యక్తులు తమకంటే ఇతరులు ప్రత్యేకంగా పేరుప్రతిష్ఠలు తెచ్చుకున్నప్పుడు తమకు తెలియకుండానే ఈర్ష్యపడు

తుంటారు. వారు తమదగ్గరకు వచ్చి మాట్లాడి క్షమార్పణ కోరుకోవాలని తహతహలాడతారు. అలాగే కృష్ణయ్య తన ఆధిక్యతను నిరూపించుకున్నాడు.

16

జయరామ్మేడ విద్యుద్దీపాలతో కళకళలాడుతోంది. పచ్చితాటాకువాసనలు పెద్దలకు ఏవో మధురభావాలను తలపుకు తెస్తున్నాయి. పిల్లలు కేరింతలుకొడుతూ ఆడుతున్నారు.

సవవధువు కుంఠల పెండ్లి కుమార్తెగా మెరిసిపోతూ చూపరులకు మిరిమిట్లుగొలుపుతోంది. ఆడబడుచు. అత్తగార్ల హాస్యధోరణికి, స్నేహితుల ఛలోత్తులకు, కుంఠలకు ఊపిరి నలుపుటలేదు.

వివాహవేదికకు సిండుగా అతిలోకసౌందర్య మూర్తుల్లా ఉన్న సవదంపతులను హృదయపూర్వకంగా దీవించి అక్షంతలు నల్లారు పెద్దలు. ఫ్రెండ్స్ శుభాకాంక్షల్లో, కొంటెచూపులతో కుంఠలను మైమమగ్నంగాచూసే రఘుహృదయం పులకరించిపోయింది. మల్లెలవాసనలు మత్తుకల్గిస్తుంటే పట్టుచీరల మెత్త

దనంలో, యువదంపతుల సోయగాలను చూస్తున్న అతిథులు, ముత్తయిమవులు మురిసిపోయారు.

ముద్దులొలికిస్తూ, ముగ్ధగా జలతారుముంజేతులతో ప్రేమరసాన్నంతానింపి మల్లెదండనిండుగా భర్తకువేసి తన్నయత్వంతో కల్లుమూసుకుంది ఒకక్షణం కుంఠల.

కన్యాదానంచేసి అప్పగించులపెట్టే భారతీయ ఆడపిల్ల తలిదండ్రులు పడేబాధకు వేయిరెట్లు బాధననుభవించారు శారదాంబ, జయరామ్లు. అందరూ ఆ సమయం కన్నీటితో కుంఠలకు వీడ్కోలిచ్చారు అతిప్రేమతో.

ఇల్లంతా శూన్యంగా తోచింది. ఎక్కడివక్కడే ఉంచి శూన్యంలోనికి చూస్తున్న కూతురిని, అల్లుడినిచూసి శీతారావమ్మ హృదయం ద్రవించింది. తన బాధనుకూడా చెప్పకుంది ఆవేదనతో,

“శారదా ! ప్రసాదేమిచేశాడో చూశావా ! పోనీలే ముత్యంలా పెంచుకున్న బిడ్డని మీకివ్వలేనిదే ఎందుకులే నేనడుగుటని కుదుటపరచుకున్నాను” దుఃఖంతో పూడుకు పోయిసవి మాటలు శీతారావమ్మకు.

“ప్రసాద్ ఏం చేశాడమ్మా ?” నిర్లిప్తంగా అంది శారదాంబ.

లక్ష్మీదేవతలా సవనధువు నిండుగా మానవ్యను పిలచుటకు సచ్చిందిగా రాత్రి కుంఠల. కుంఠలను చూడగానే కన్నీళ్ళు వారుస్తూ,

“వెళ్లు ! ఆఫీసరు కావాలన్నావుగా, పోనీలే నీవు సుఖంగా ఉండు” అంటూ దానిని కసిరికొట్టాడు. అది బిత్తర పోయి నావైపు చూసింది.

“అది ప్రేమతో చెప్పటానికివస్తే ఎందుకురా అలా కసురుకుంటావని” అన్నాను కోప్పడుతూ.

“నీకేం తెలుసమ్మా ! నాబాధ. కుంతల నాదే సనుకున్నాను. ఇంతవరకు వస్తుందని నేను వూహించలేదు. పోనీలే అది సుఖపడితే చాలు” అంటూ వెక్కి వెక్కి ఏడ్వసాగాడు. నాకూ, కుంతలకుకూడా కన్నీళ్లుకారాయి. నాతల్లి ఒక్క మాటకూడా మాట్లాడలేదు.

“పెళ్ళికి రా ! మామయ్యా అంతామరచిపో” అంటూ వెనుదిరిగింది. వీడిమనస్సులో ఈ భావం ఇంతగా ఉందని అనుకోలేదే నేను” అంటూ కన్నీరు తుడుచుకుంది శీతారావమ్మ.

జయరామ్ శారదాంబలు స్తబ్ధులయ్యారు.

“వాడి ప్రవర్తన సరిగాలేదమ్మా. వాడిని కాస్త కనిపెట్టుకొని ఉండు. పిచ్చివాడవుతున్నాడు”. శారదాంబ తమ్ముడిపట్ల జాలితో కన్నీరుకార్చింది.

“నాతల్లికి శుభమా అని పెళ్ళిజరిగితే ఈ కన్నీళ్ళేమిటి ?” విసుక్కున్నాడు జయరామ్.

*

*

*

మెరిసేకంతంలో నల్ల పూసలు నిగనిగలాడుతూ ఉంటే, పెళ్ళికూతురి సిగ్గునొంతంలు ఇతరతలు మాసిపోకముందే తిరిగి

వచ్చిన అల్లుడిని కూతురిని నిండుగా ఆహ్వానించారు శారదాంబ జయరామ్ సంతోషంగా. సమత బావను ప్రతి విషయంలోనూ ఎగతాళిచేస్తూ తన చురుసుతనాన్ని స్పష్టీకరించుతోంది.

“బావా ! బావా !”

“ఏమిటమ్మా ?” ప్రేమ వాత్సల్యంనిండిన బావమాటలు సమతకెంతో హాయినిస్తాయి.

“స్నానం చేయాలి”

“ఏమిటి విశేషం ? పసుపుముద్దలు పెట్టావా ?”

“లేదు బావా ! చక్కటి కాశ్మీర్ సిల్కుచీర పెట్టాను. త్వరగా స్నానంచేసి కట్టుకోవాలి”

“అయితే నా సూట్ నీవేసుకుంటే తప్పక నేను చీర కట్టుకుంటా”

“ఈ పెంకిదానికి మీరే చెప్పాలి సమాధానం !”

“నేను వెళ్ళివస్తాను బావా, పరీక్షలు దగ్గరలో ఉన్నాయి”

“బాగా చదవు మరి ! మీ నాన్నగార్ని నిన్ను డాక్టరు చేయాలని ఉంది” బావమరిదితో సవ్యతూ అన్నాడు రఘు.

“మీకు లేదా బావా ?” కొంటెగా అడిగింది సమత. రఘు నెలనెలబోయాడు. మల్లిక్ సమతవైపు ఉరిమి చూశాడు.

“బావతో చెప్పావా ? పది టైమ్ అయిపోయింది” తిండిపిలుపు పని మల్లిక్ వెళ్ళిపోయాడు.

“కోపమొచ్చిందా నానా? కోపం పోయేందుకు ఏం చేయాలి ? ఆ ! తెలిసిందిలే, అక్కను తీసుకొస్తానుండండి” అంటూ పరిగెత్తిన కొంటెమరదల్ని చూసి రఘు హాయిగా నవ్వుకున్నాడు.

అక్కను తీసుకొస్తానుండండి

17

“శారదా !”

పరధ్యానంగా ఉన్న శారద తృళిపడింది.

“ఎందుకంత ఖంగారు ? అమ్మ ఇప్పుడే వెళ్ళదులే. తీసుకువెళ్ళే నూచనలు లేనిప్పుడు. బెంగపడకు.”

“ఎందుకండీ బెంగ. దానికాపురం అది ఇంకెంత బాగా చేసుకుంటుందో చూడాలని ఉబలాటంగా ఉందండీ ! కాక పోతే అది వెడితే ఇంటికళ ఏమవుతుందోనని తప్ప...”

“ఇప్పుడు నాకొక ఆలోచనతోచింది. నీ ఉద్దేశ్య మేమిటి ?”

భర్త ఏదో విషయాన్ని మంచా చెడా అని తర్కించు కుంటున్నారనీ, అందుకే ఇలా అడగబోతున్నారని గ్రహించిన శారదాంబ,

“ఏమిటో చెప్పండి ! నేనూ సంతోషిస్తాను.”

“నీవు సంతోషించవు”

“మీకు సంతోషాన్నిచ్చేది నాకు కాదా ?”

“కుంతలా రఘులను హనీమూన్ కు కాశ్మీరు పంపి చాలని ఉంది.”

“అదేమిటండీ ! నిండుగా సందడిగా ఉన్న నాలుగు రోజులూ కళ్ళముందుండక కాశ్మీరమా ? అంత దూరమెందు కండీ ?”

నేను ముందే చెప్పానుగా ! నీకు సంతోషం కల్గించ దని. చూడు శారదా ! నాకెన్నో కోరికలుండేవి. కాని నా జీవనపథం మరొకత్రోవకు నడిచింది. కోరిననరుడు లభ్యమైన మనతల్లి, గుణవంతుడయిన అల్లుడి సంతోషంకంటే మనకు కావలసిందేమిటి ? హాయిగా సరదాగా తిరిగివస్తారు. ముందు ముందు పిల్లలుకలిగితే వెళ్ళగలరా ? ఈ కోరికకు అభ్యంతరం చెప్పకు శారదా !” — పండువెన్నెల వెదజల్లే చంద్రికా కాంతుడిని చూస్తూ అన్నాడు జయరామ్.

“మీ కోరిక నేను కాదంటానా ! సుఖము మరచి బిడ్డలకొరకు, వారి ఆనందంకొరకు ప్రతినిమిషం మీరు పడే వేదన తెలిసి నేనెలా కాదంటానండీ ?” ప్రేమగా అంది శారదాంబ.

మేడమీదనుండి దిగివచ్చిన కుంతల ముందుగా తండ్రి కెదురుగా వచ్చినందుకు సిగ్గుపడుతూ తప్పుకొనుటకు ప్రయత్నించింది.

జయరామ్ గ్రహించి పరిశీలనగా చూసి,

“ఎందుకమ్మా సిగ్గుపడతావు. శారదా ! చూడు వెన్న ముద్దలా పెంచుకున్న తల్లిముఖం, ఎలా కందిపోయిందో !” చిరు కోపంతో అన్నాడు జయరామ్.

“అది అసలే సిగ్గుపడుతూఉంటే మీరు మగీను.” భర్తను మందలించింది శారదాంబ.

“అమ్మా ! కుంతలా ! నీకొక శుభవార్త. మిమ్ములను హానీమూన్ కాశ్మీరు పంపించాలని ఉంది.” మెరిసే కళ్ళతో అన్నాడు జయరామ్.

వేయిమల్లెలు ఒక్కసారిగా తనమీద గ్రుమ్మరిల్లినట్లు వికసించింది కుంతల ముఖం. పరుగున వారింది భర్త చేరువలో.

మత్తులోనే ఉండి రఘు చాపినచేతులలో వాలి,

“మీకొక శుభవార్త” అంది కుంతల.

“నాకంతా శుభమే ! వేరే వార్త ఏమిటి ?

“మనం కాశ్మీరు ప్రయాణం !”

“ఆ ! కాశ్మీరా ? నాకు శలవు ఎక్కువలేదు మరి!”— ఉత్సాహంపోయి దిగులుగా అన్నాడు రఘు.

“త్వరగా తిరిగివచ్చేద్దాము. హాయిగా కాశ్మీరులో తిరుగుతుంటే...”

తన్మయంతో అన్న కుంతలపై ముద్దులవర్షం కురిపించి, “ఇంతకంటే హాయిగా ఉంటుందా లిల్లీ !” అన్నాడు రఘు.

“నా కేమిటో ఇద్దరం కలిసి ఎక్కడెక్కడకో తిరగాల” ఉందండి.”

“అదిగో అండి గిండి అన్నానంటే ఊగుకునేది లేదు. పేగు పెట్టి పిలువవలసిందే.”

కుంతల సిగ్గుపడుతూ చేతిలో తన అమృత అధరాలను ఉంచి “రఘుజీ” అంటే కొంటెగా.

“ఉత్తరాలలో ‘రఘుజీ’లతో నింపి పంపేదానవి, ఇలా సిగ్గుపడతావెందుకు?”

తన బలమైనచేతులతో నాజ్మాకైస కుంతలనగుమును బంధించాడు రఘు తస్కయత్వంతో.

*

*

*

శ్రీనగర్ చేరిన నవదంపతులకు ఉత్సాహం సుమధుర ప్రఫుల్లకాంతులతో కేరింతలు కొడుతోంది. శంకరాచార్య, హరిపర్బాత్ మహాన్నత హిమాలయ శిఖరాలమధ్య శ్రీనగర్ పార్శ్వమున ఉన్న జీలంనది సవజ్యోత్స్న కాంతులతో మణిమయంగా భాసిస్తోంది. చీనార్ చెట్లమధ్యగా శ్రీనగర్ రోడ్డుమీద ప్రయాణంచేస్తుంటే రఘు, కుంతల స్వర్గలోకంలో విహరిస్తున్నామా అన్న అనుభూతికి లోనయ్యారు. డాల్ సరస్సు, మొగల్ గార్డెన్సు, బోటు షికార్లులో మైమరచిపోయారు. దంపతులు హవతీపూర్లోని బుద్ధుని శిల్పాలు, మార్తాండశిథిలాలు, అమరనాథ్ గుహ సవిస్తరంగా తెలియచెప్పతూ కుంతలకు చూపించాడు రఘు. రెడ్ స్టార్స్, బుల్ బుల్ పిట్టల మధురధ్వని, కుంతలను గిలిగింతలు పెట్టాయి. గాయల్ స్పింగ్ అనే గార్డెనునుండి డాల్ సరస్సు, సీసేహాత్ కెను మనోహరంగా జగత్తును మైమరపిస్తున్నాయి. ప్రకృత

మత్తుకలిగించే ప్రియుడి ఆలింగనలో పరవశమై మత్తుతో ఊగిసలాడే కుంతలవలె లిల్లీ, రోజా, డాఫోడిల్స్లు అల్లలాడు తున్నాయి మధుననమైన మొగల్ గార్డెన్స్లో.

సుమధుర ప్రశాంత ప్రకృతి సౌందర్యశోభలలో దోగాడి అలసి సొమ్మసిలి, ఇంటిదారిపట్టిన రఘు, కుంతలను చూచే ప్రయాణీకులు మరొకసారి చూస్తే బాగుంటుందనే తీపి భావాన్ని కన్పరిచారు.

కాశ్మీర్ కుంకుమపువ్వును చెక్కిళ్ళకు పులుముకొచ్చి నట్లున్న కుంతల రోజా మెదుపులు మరొకసారి రఘును మైమర పించాయి. ఏదో స్వర్గంలో అనుభవించి తిరిగివస్తున్నామా అన్న దిగులు ఆవరించింది కుంతల హృదయాన్ని.

తిరిగివచ్చి అలసిసాలసిన గారాబుపట్టిని కన్నులారా చూసి మురిసిపోయారు శారదాంబ జయరామ్.

“అక్కా నాకేం తెచ్చావు ?”

“ఎంబ్రాయిడరీలో కాశ్మీర్ నే చెప్పకోవాలి సమతా ! ఇదిగో ఈచీర చూడు. ఇదే నీకు తెచ్చింది.” ప్రేమతో ఇచ్చింది చెల్లికి.

“అబ్బ ఎంత బాగుంది” మురిసిపోయింది సమత.

“ఎందుకమ్మా అనన్నీ ! మిమ్మలను వాడుకోమని ఇస్తే ఇలా ఖర్చుచేశారా ?” — తెచ్చినకానుకలు అమ్మకు, నాన్నకు కూడా ప్రేమసిండిస కనులతో ఇస్తున్న కూతుర్నివ్వేపు వాత్సల్యంతో చూస్తూ అన్నాడు జయరామ్.

కొడుకు కాళ్ళీరు వెళ్ళినట్లు తెలుసుకున్న కృష్ణయ్య హృదయం మరొక్కసారి భగ్గునమండింది. నాకే కదా డబ్బు ఉందని అహంకాశపోతే ఏమిటిది ? నాతో పనిలేదా ఈ మామా అల్లుళ్ళకు ! హుంకరించాడు కృష్ణయ్య. సౌందర్య రాశి కోడలు తన కన్నబిడ్డను దూరం చేస్తుందేమోనని బాధ పడింది రఘుతల్లి కమలమ్మ.

వెంటనే కాళ్ళీరునుండి రాగానే మా అబ్బాయిని పంపించండి అంటూ లెటరు వ్రాసి మనిషినిచ్చి పంపాడు కృష్ణయ్య. కాని జయరామ్ యువజంటను విడదీయలేక తిరిగివచ్చిన అల్లుడితో ఎలాచెప్పాలా అని బాధపడుతున్నాడు. ఆరోజు కుంతల సంపెంగలు, గులాబీలతో దండగ్రుచ్చి నిండుగా అమర్చుకొని సంపెంగరంగుచీరె ధరించి, మెడలో ముత్యాలదండ పురివిప్పినట్లు మెరుస్తూ ఉంటే భర్తకు అవసరమైనవి సద్దుతూ కళకళలాడే సౌందర్యంతో ఇల్లంతా తిరుగుతూ, తను కాళ్ళీరులో చూసినవింతలు విశేషాలు చెపుతూ ఉంది. మాటలు విన్నించి ఒక్కసారి తృప్తిపడింది' తండ్రి, భర్త సంభాషించుకుంటున్నారు.

“ఎల్లుండి వెళ్ళిపోవాలండి” జయరామ్ కు చెప్పక తప్పలేదు.

“నాన్న గారు లెటరు వ్రాసి పంపారు మిమ్ములను ముందుగానే గమనించమని,” చెప్పలేక చెప్పాడు జయరామ్.

కలతచెందినట్లు రఘును గుర్తించాడు జయరామ్.
మాట మాగ్చాలని,

“తిరిగి మరల ఎప్పుడు ?”

“ఈసారి శలవలు త్వరగాలేవండి ! నాలుగు నెలలు పడుతుంది” — దిగులుగా అన్నాడు రఘు.

కుంతలహృదయం బాధతో కంపించింది. నాలుగు నెలలా ! ఉహు ! నేనుండలేను. వానిని వదలి నేనెలా ఉండగలను — ఆవేదన కుంతలను వశపరచుకుంది. మేడమీదకు వెళుక్కుంటూనచ్చిన రఘు కుంతల ఏడుస్తున్నట్లు గమనించి ఖంగారుపడ్డాడు.

“ఏమిటి లిల్లీ ! ఏం జరిగింది ?” ఆచుర్దాగా అడిగాడు కుంతలను దగ్గరకు తీసుకుంటూ.

“నేనూ వస్తాను” నిశ్చయంగా నిబ్బరంగా అంది ఏమీ తెలియనట్లు పారిపోతున్న కృష్ణకేసి చూస్తూ.

మాటలన్నీ విన్నదని గ్రహించాడు రఘు. “నాకు మాత్రం ఒంటరిగా వెళ్లాలనిఉందా లిల్లీ ! ఇప్పుడు నాకిచ్చే ట్రైయిఫండ్ నీకు తెలియనిది కాదు మన సంసారం ఎలా గడుస్తుంది. ఇంకో సంవత్సరం ఓపికపడితే పెద్దఉద్యోగం వస్తుంది. లేదా మన అదృష్టముంటే విదేశాలకు పోవచ్చు, ఇలా పేచీ పెడితే ఎలా చెప్పు !” మృదువుగా కుంతల చిరుగెడ్డము స్పృశించి తనవైపుకు త్రిప్పుకున్నాడు రఘు.

“ఎలా ఎదిలి ఉండాలి?” దుఃఖాన్ని దిగ్గ్రుంగుకుంటూ అంది కుంతల.

“తప్పు, ఇలా ఏడుస్తారా ఎక్కడై నా !”

“ఏమీ నా కేమిటో భయంగా ఉంటోంది, మీరు లేని నా ఒంటరితనం తలుచుకుంటే” — కుంతల భర్త గుండెల్లో తలదాచుకుంటూ అంది.

“అలాగే ఉంటుంది, తరువాత అలవాటవుతుంది. సరే ఇది విన్నావా ? నాన్నగారు వెంటనే రమ్మని వ్రాశారట. వెళ్ళకపోతే నిన్నే అంటారు — కోడలు, కొడుకును దూరం చేసిందని. నీ అందం, నీ సౌజన్యం అపార్థాలకు దారితీస్తుంది లిల్లీ ! మరి నన్ను పంపించవూ !”

యదార్థంగానే తోచాయి భర్తమాటలు. సంతోష విచారాలతో సాగసంపింది కుంతల భర్తను.

“ఏమిటమ్మా ! మమ్మలను మరచిపోయావా ?” వసజ సవ్యతూనే అడిగింది అక్కకూతురిని.

కుంతల నిజంగానే తను అందరినీ మరచినట్లు తెలుసు కుంది. అమ్మ ఏం చేస్తుందో ! తను ప్రతినిమిషమూ తన దగ్గర లేకపోతే బాధపడే అమ్మ, ఇప్పటికి ఇరవై రోజులయింది అమ్మతో ప్రశాంతంగా మాట్లాడి, చెల్లి, నాన్న తననుచూసి ఎంత సవ్యకుంటున్నారో ! సిగ్గుతో కుంచించుకుపోయి తన వై పే చూస్తున్న అమ్మ, నాన్నలవైపు జాలిగా చూసింది కుంతల.

“ఎందుకమ్మా సిగ్గుపడటం ! నీవు అదృష్టవంతురాలవు గనుకే ఈ తలిదండ్రులకు పుట్టావు. అలాంటి భర్త లభ్యమయ్యాడు.” — వసజ మెరిసేకళ్ళతో అంది.

“మల్లిక్ కు డాక్టర్ సీటు వచ్చిందమ్మా ! సమత
పి. యి. సి. కి వెడుతోంది” — సంతోషంతో చెప్పాడు జయ
రామ్ కుంఠలుకు.

19

ఆచారంగా కోడలిని తీసుకువెళ్ళారు రఘు తలి
దండ్రులు. పంపలేక పంపారు శారదాంబ, జయరామ్.

రఘు అదృష్టవంతుడని మురిసిపోయారు ఇరుగుపొరుగు
కమలమ్మ కోడలిని చూసి. కృష్ణయ్య, కమలమ్మ, ఆడపడుచు
అందరూ విస్తుపోయారు. అహం, గర్వం, డాబుసరులతో కొడు
కును వలలోవేసుకొని అతి నిర్లక్ష్యంగా ఉంటుందనుకున్న
సౌందర్యరాశి కోడలు అందుకు వ్యతిరేకంగా కనిపించి ముగ్ధు
లను గావించింది. వినయం, సౌజన్యం, గంభీరతతో కూడిన
ఉదారత, శుచిశుభ్రతలతో లక్ష్మీప్రసన్నమైన కోడలను చూసి
ఆనందపరవశు లయ్యారు.

“నదినా ! నదినా ! నీవు బాగా పాడతావట ! ఒక్క
పాట పాడవూ ! మా సునీత చిన్నప్పుడు పాడేది” — అంటూ

పరధ్యాన్నంలో ముగిసిపోయిన ఆడపడుచు మంజరిని నిశితంగా చూసింది కుంతల.

“ఏమిటమ్మా ఆ పరధ్యానం ? సునీత ఎవరు ?”

“మేనత్తగారి అమ్మాయి వదినా. నా చిన్నతనంలో చూశాను. అప్పుడే ఎంతో స్నేహశీలిగా ఆప్యాయంగా ఉండేది. చాలా బాగా పాడేది. బొమ్మలాటలు ఆడుకుంటూ మైమరచిపోయేవాళ్ళం. కాని నాన్న, అత్తయ్య, ఏదో అత్తయ్య కివ్వవలసిన డబ్బుతాలూకు ఘర్షణపడ్డారు. ఆరోజు నా కింకా బాగా గుర్తుంది. అత్తయ్య ఆత్మాభిమానం గలది. నాన్న దూషణ పలుకులు విన్న వెంటనే, నాతో ఆడుకుంటున్న సునీతను తీసుకొని మానయ్యతో కన్నీరు కారుస్తూ వెళ్ళి పోయింది. అంతే. అప్పటినుండి మాకు, అత్తయ్యగారికి రాక పోకలు ఆగిపోయాయి. తరువాత మానయ్య పోయినట్లు తెలిసింది. అయినా నాన్న కఠినహృదయం ద్రవించలేదు. అత్తయ్య అదృష్టమో, సునీత అదృష్టమో కాని ఇన్సూరుచేసిన మానయ్యకు లక్షరూపాయలు వచ్చాయట. ఇప్పుడు ఆ లక్షతో అత్తయ్య తన తెలివితేటలతో దాదాపు మూడు లక్షల ఆస్తి పెంచిందట. సునీత ఎక్కడో కాన్వెంటులో చదువుతోందట.

గతస్కృతులు లీలగా కన్పిస్తూవుంటే మంజరి వదినతో సునీతను తలచుకొని చెప్పింది బాధగా. కుంతలకు సునీతపై జాలికలిగింది తండ్రీలేని అనాథ అయినందుకు.

“సరే వదినా ! మరి ఒక పాట పాడవూ”— తెప్పరిల్లి వదినను బ్రతివలాడింది మంజరి.

“ఎక్కువసేపు బ్రతిమాలించుకొనక త్వరగా పాడమ్మా”
మృదువుగా అత్తగారు ఆజ్ఞాపించింది.

కుంఠల చిరునవ్వుతో,

“సామజనరగమనా” హిందోళరాగంలో తన శ్రావ్య
కంఠంతో రమ్యంగా పాడింది కుంఠల.

మరీ మరీ అడుగుతూ మరి రెండుకృతులు పాడించాను
కుంఠలతో అత్తగారు. మామగారు, గాం, మరీ అందగూ
ఏకమై.

*

*

*

బట్టలుతికే వదిననుచూసి మంజరి ఆశ్చర్యంగా,

“వదినా ! చాకలిలేదూ ! నీకెందుకు శ్రమ ? అయినా
కలవారి ఆడబడుచు ఎందుకమ్మా అంతకష్టం?”

“అదేమిటమ్మా ! మనసని మనం చేసుకొనుటలో
తృప్తి, లాభము, శుచి, శుభ్రత అన్నీ వస్తాయి. అలావాట
యితే కష్టమేమీ ఉండదమ్మా !”

సోమ్యంగా ఆడబడుచుకు నచ్చచెప్పింది కుంఠల.

“అన్నాయికి వ్రాస్తానుండు. వదిన అల్లరిదవ్వుతోందని” —
కిలకిలనవ్వింది మంజరి.

కుంఠల అత్తగారింటిని అవగాహన చేసుకుంది. ఇంటి
దగ్గర ఉన్నట్టు ఇక్కడ ఆహారనియమాలు, కట్టుబాట్లు, క్రమ
శిక్షణ, సంస్కారంలాంటి మాటలకు అర్థంకూడ కనిపించుట
లేదు. అక్కడవలె నన్నగారు ప్రతి చిన్నవిషయం హృదయ
పూర్వకంగా తమముందు ఉంచి తమ సలహాలను తీసుకుంటూ

తమ వ్యక్తిత్వాలను పెంచే విధాన మేమీ ఇక్కడ గోచరించుటలేదు. ఎవరిష్టము వారిది కాదు. మగవాడు అనే అహంకన్పిస్తోంది మామగారిలో. తన ఆజ్ఞమీనుటకు ఎవరికీ హక్కులేదన్నట్లు సంకుచిత్యం కన్పిస్తోంది. ఎంతతేడా? నాన్న ఆజ్ఞాపిస్తారు. కాని అందులో మంచి చెడు విచక్షణ, మానవత్వవికాసం, వ్యక్తిత్వం అన్నీ ఇమిడిఉంటాయి. త్యాగముతోనే పుట్టారా అనిపిస్తుంది నాన్న. మంచిదుస్తులు వేసుకొని టిప్ టాప్ గా ఉండుట తనేనాడూ చూసి ఎరుగదు. అతి నిరాడంబరంగా ఉంటూ ప్రతినిముషం బిడ్డల ఔన్నత్యం, బిడ్డల సంతోషము, బిడ్డల వ్యక్తిత్వాన్ని పెంచుట— ఇవే ఆలోచనలు. ఏం చేస్తున్నారో! అమ్మ ఎంత అదృష్టవంతురాలు, నాన్నను భర్తగా పొందినందుకు! వ్రేలుపెట్టి చూపించుకొనుటకు అవకాశములేకుండా అతిజాగ్రత్తగా సడిపించుకొచ్చే భర్తను పొందినదానికంటే స్త్రీకి ఇంకేమి కావాలి!— నిట్టూర్చింది సంతృప్తిగా కుంఠల.

అత్తగారింట్లో అందరికీ కనులపండువగా కళకళలాడుతూ కాళ్ళీరలిల్లీలా సౌందర్యాలను వెదజల్లి, జీవితంలో మరువలేని అనుభూతులను వారికి వదలి పుట్టినింటికి బయలుదేరినచ్చింది కుంఠల. అక్కనుచూసి పొంగిపోయిన సమత,

“అక్కా! అక్కా! మీరు కాళ్ళీరులో దిగిన ఫోటోలన్నీ వచ్చాయి. నాన్న నీవు వచ్చేవరకు కట్ట ఊడతీయనీయలేదు. ఇవిగో” అంటూ కట్టతెచ్చింది గబగబ.

“అదేమిటి సమతా ! నాతల్లని ఇంట్లోకి రాకుండానే!”
శారదాంబ తృప్తితీరా గృహిణిలా నిండుగా ఉన్న కూతురిని
చూస్తూ అంది.

కట్టడోడదీసిన సమత, చూస్తున్న అందరూ దిగ్భ్రాంతి
చెందారు.

మంచుతో కప్పబడిన హిమాలయాలప్రాంగణంలో
పువ్వులతో అమర్చినబాటలో అందాలుచిందిస్తూ అతిమనో
హరంగా ఉన్న కుంతలను రఘు తీసిన ఫోటో అది. నాలుగు
వ్రక్కలయిఉంది.

ముల్లులా గుచ్చుకున్నాయి ఆ గాజముక్కలు జయ
రామ్, శారదాంబ హృదయాలలో.

“మరల కట్టించవచ్చు లే ! దానిగురించి బాధెందుకూ”
అతితేలికగా నివ్వెరసోయిన వారిని చూస్తూ అంది కుంతల.

*

*

*

కాలం పరుగుపుచ్చుకొన్నట్లువుతుంది కొంతమందికి.
కాని కొందరికి స్వల్పకాలం యుగాలుగా సడుస్తుంది. కుంతల
రఘు విరహంలో అతిబాధగా గడిపింది కాలాన్ని.

ఆ రోజు సూర్యకిరణాలు ఇసుక రేణువులను వింతవింత
రంగులతో సింపి తన ప్రతిభకు విర్రవీగుతున్నాడు. కృష్ణ సుతా
రింగా నిర్మలంగా పయనిస్తోంది. జయరామ్ మేడ ముందు
భాగంపై విరగపూచిన మాలతీలత ఎగిరెగిరి కోస్తున్న కుంతల

సౌందర్యాన్ని చూస్తూ విరగబడి నవ్వుతోంది. పొట్టి పువ్వుల
లంగా, పొంగులూరే యావ్వనాన్ని దాచలేక అసహాయతను
చాటు చాలీచాలని పావడా, బిగుతుగావున్న పొట్టిజ్జాజు,
సాక్షాత్తు పల్లెటూరిపిల్లలా ఉన్న కుంతల సహజ సౌందర్యం
అకస్మాత్తుగా వచ్చిన రఘును లోనికిరానివ్వలేదు. అలాగే
నిశ్శబ్దంగా చూస్తూ నిలబడిపోయిన రఘును, కోసినపూలను
పమిటలో వేసుకుంటూ చూసిన కుంతల ఒక్కసారిగా సంభ్ర
మాశ్చర్యాలలో మునిగిపోయింది. ఒక్కక్షణ తన మెరిసే
విశాల నేత్రాలతో తనివితీరా భర్త సౌందర్యాన్ని చూసి
మరులుగొలిపే పులకరింతలతో పరుగెత్తింది లోనికి.

ఈ పర్యాయం, రఘు మరింత దగ్గరయ్యాడు అందరికీ.
ఇంట్లో ఒక న్యక్తిగా కలసిపోయాడు. రఘు సహజ శుచి
శుభ్రతలు, క్రమశిక్షణగల ప్రవర్తన, అధునాతనభావాలు
జయరామ్మను మరీ ఆకర్షించాయి. కుంతల ఆనందడోలికల్లో
నాలుగురోజులు మైమరపించి శలవులు ఎక్కువలేవని వెళ్లి
పోయాడు రఘు.

సమత కా లేజీకి వెళ్ళుటవలన రఘుకు ఏమీ తోయ
లేదు. సందడి లేదు. కుంతలకు భర్త రాక పోక ఈ పర్యాయం
కలలాగా తోచింది.

“అమ్మా ! అన్నీ సర్దాలి. ఈ పర్యాయం తీసుకు వెడతారట.”

“అలాగేలే అమ్మా !” అంది. కాని నీరసం ఆవహించింది శారదాంబకు.

కుంతల గ్రహించి నవ్వుతూ,

“నీవుకూడ వచ్చేయమ్మా !”

“నాన్న నేంచేస్తావు మరి” నవ్వుతూ అంది శారదాంబ.

“కుంతలా ! కుంతలా !

కుంతల తృళిపడింది తండ్రిపిలుపులో ఖంగారువిని. గుండెలు అరచేతిలో పెట్టుకుంటూ వచ్చింది.

“నీకు నిన్న లెబరువచ్చిందా కుంతలా”

“వచ్చింది నాన్నా !”

“కట్నంగురించేమైనా వ్రాశాడా రఘు.”

జ్ఞప్తికి వచ్చింది తన పొరపాటు. కాని, కావాలనే చేసింది, నాన్న బాధపడతారని. డబ్బు, పొలము చదివించి నందువలన డబ్బు పెళ్ళినాడే తీసుకువెళ్ళి, పొలముక్రింద ఇప్పుడు వెంటనే డబ్బు పంపించవలసిందిగా రఘు తండ్రి ఆజ్ఞాపించాడు. నాన్నకు చెప్పంటూ వ్రాశాడు రఘు. ఇంటి పరిస్థితి అంతా తెలిసిన తను తండ్రికి చెప్పలేకపోయింది.

“వ్రాశారు నాన్నా !” కాలివేళ్ళు భూమికివ్రాస్తూ తలవంచుకొని అంది కుంతల.

“మరి ఎందుకు చెప్పలేదమ్మా ! నాకు తెలుసు, బాధ పడతానని చెప్పిఉండవు. నాకేం బాధమ్మా ! డబ్బులేమీమాట నిజమే. ఉన్నదంతా ఖర్చయింది. అయినా వాళ్లు కావాలన్నప్పుడు తప్పతుందా, ఇచ్చి వేద్దాము. కాని రఘు ఇలా వ్రాసుకుండా ఉంటే నాకు సంతోషం కలిగేది” అంటూ బాధగా రఘు వ్రాసిన లెటరు కుంతలకియ్యబోతూ మరల కుంతల బాధ పడుతుందని వెనుకకు తీసుకున్నాడు జయరామ్.

తండ్రిబాధను గమనించిన కుంతలకు రఘుపై చిరు కోపమొచ్చింది. అలాగే కోపంతో లెటరువ్రాసింది.

తండ్రి ఆజ్ఞ వలన ఘాటుగా మామగారికి వ్రాసిన తరువాత పశ్చాత్తాపం చెందాడు రఘు. గోరుచుట్టుపై రోకటి పోటులా కుంతల కళ్ళేర్రచేసి వ్రాసిన లెటరు ఇంకా బాధను కల్గించింది. చిరాకుచెందిన రఘు కొద్దిరోజులలోనే శలవుపెట్టి కుంతలదగ్గర వ్రాలాడు. సమయానికి దీపావళికూడా ఆహ్వానించింది రఘును. మరడలు, బావమరదుల హాస్యాలతో తన బాధను మరచి మామూలుగానే తిరుగగలిగినా మామగారిని వెనుకటిలా పలుకరించలేకపోయాడు. జయరామ్ అల్లుడిపట్ల జాలిచెందాడు. హృదయపూర్వకంగా ప్రేమార్ద్రతలతో పలుకరించి వేదాంతచర్చలు, రాజకీయాలు, ఇతరవిషయాలు గంటలతరబడి మాట్లాడేవాడు జయరామ్ అల్లునితో. దీపాల వెలుగులోనూ, ముత్యాలు, చిచ్చుబుట్ల ముత్యాల విద్యుల్లతలో కుంతల సౌందర్యదీపికలు కలియగా ఆనందంగా వెళ్ళిపోయింది దీపావళి.

కుంఠల ఈ సర్వాయం గాగా పట్టుబట్టుటచలన రఘు అంగీకరించాడు కుంఠలను ధిస్తీ తీసుకు వెళ్ళుటకు. కుంఠల ఆనందానికి మేర లేదు. లోలోపల ఇక్కడనుండి దూరం వెళ్ళి అందరికీ దూరమై, ఎలాఉండాలో అన్న దిగులున్నా, హాయిగా స్వేచ్ఛగా తను భర్త సాన్నిధ్యంలో మైమరచిపోవచ్చు అన్న భావనతో కుంఠల నేత్రాలు మెరిసిపోతున్నాయి మరింతగా.

భర్తకు టిఫిన్ తీసుకు వెడుతున్న కుంఠల తండ్రిపిలుపుకు అనుమానించింది మరల ఏదోఉందని. అనుమానం నిజమే అయింది.

“ఈ ఉత్తరం రఘుకు ఇవ్వమ్మా” — తండ్రి జెల్లబోయిన ముఖం కుంఠలను ఖంగారుపరిచింది.

“మీ మామగారు అత్తగారు వ్రాశారు. వాళ్ళబాబ్బయి చదువు పాడయిపోతోందట. మీ అమ్మాయిని సంపిస్తారని తెలిసింది. ఏమైనా సరే సంపించుటకు వీలులేదు. ట్రైనింగ్ పూర్తికావలసిందే నంటూ వ్రాశారు. ఉత్తరం చదువుకో నీప్రకూడ. ఏమిటోనమ్మా! మొదటినుండి మనమెంత దగ్గరగా ఉందామన్నా వాళ్ళు దూరదూరంగా జరుగుతున్నారు. ఎంత ఓర్పుపట్టినా మితంలేకుండా ఉంది. నిన్ను ఎంత సుఖ పెట్టాలనుకున్నా ఈ సంఘటనలు నీ సుఖమార హృదయాన్ని బాధించటం తప్పటలేదమ్మా! అయినా ఈసారి నేను వినదలచుకోలేదు. బాధపడకమ్మా! వెడుదువుగాని. సర్దుకో అన్నీ చక్కగా” అంటూ ధైర్యం చెప్పాడు వెలవెలబోయే పద్మం లాంటి కూతురి ముఖంచూస్తూ జయరామ్.

భర్త ఏమంటారోనని ఆలోచించుకుంటూ వెళ్ళి లెట రందించింది. రఘు ఆతృతగా చనువుకుంటూ భర్తముఖాన్ని పరిశీలిస్తూ దడదడలాడే గుండెలతో కూర్చుంది కుంతల. పూర్తి చేసిన రఘు పకపక నవ్వేశాడు అతితేలికగా. జెల్లబోయింది కుంతల.

“చూశావూ మరి ! నీ ప్రభావం ఎలాపడిందో అమ్మ నాన్నల మీద. నీవు నా దగ్గరుంటే నేను ఈ లోకంలో ఉండ నని...మరీ నీకింత పేరువస్తే నేను ఏమైపోవాలోయ్ !” కుంత లను హృదయానికి హత్తుకుంటూ అన్నాడు రఘు.

“రఘూజీ ! నన్ను బాధపెట్టవద్దని ప్రార్థిస్తున్నాను. నాకేమిటో భయంభయంగా ఉంటోంది. నన్ను విడచి వెళ్ళ వద్దు. నేనూ వస్తాను ఢిల్లీ” — వెక్కి-వెక్కి ఏడ్చింది కుంతల.

“పిచ్చిపిల్ల ! ఎందుకుభయం ?”

“కాదు రఘూజీ ! మన దాంపత్యం, మనసుఖం అందరికీ కన్నుగుట్టుతోంది. మనం కృష్ణబడ్డకు పికారుకు వెడుతూ ఉంటే ఎలా చూస్తున్నారో జనం, మీరు చూడటంలా ! ఇక్కడ ఈ ప్రజలలో నేనుండలేను రఘూజీ ! నన్ను హింసించవద్దు.”

“అంత మాటలనకు కుంతలా ! నేను తీసుకువెళతానని చెప్పానుగా, బాధపడకు. ఏదీ నవ్వు ! ఒక్కసారి ! నవ్వాలి మరి” — కుంతలను ప్రేమగా హృదయానికి హత్తుకున్నాడు రఘు.

ఆరోజు మాలతీలత విరగబూచింది. గులాబీలు వయ్యారంగా కుంతల పెంపకంలో ఉయ్యాలలూగుతున్నాయి, సంపెం

గలు మత్తులు కల్గిస్తున్నాయి. మబ్బునుబ్బుగా వాతావరణం ఎంతో హాయినికల్గించుతోంది.

శారదాంబ చెప్పినవార్త జయరామ్ కు మధురవీణా నాదంవలె మైమరపించింది. నాతల్లి లాంటిదే పుట్టాలి. నాతల్లి పెంచుకోలేదు. ఇక్కడ మాకు మాత్రం ఎవరున్నారు దగ్గర. మేమే పెంచుతాము. భర్తకు చెప్పిందో లేదో, నేనే చెప్తాను ఈ వార్త. సంతోషంలో చిన్నపిల్లవాడిలా అయిన భర్తను చూచిన శారదాంబకు కళ్ళు చెమర్చాయి, ఆనందంతో. క్రిందికివచ్చిన అల్లుడికి మితాయి అందించాడు జయరామ్. రఘు తెల్లబోయాడు.

“తండ్రివి కాబోతున్నావు రఘూ !” ప్రేమాతిశయం ముప్పిరిగొనగా తడబడేమాటలతో అన్నాడు జయరామ్.

సిగ్గుపడి పైకివెళ్ళి కుంతలకొరకు ఎదురుచూస్తూ కూర్చున్నాడు వేయికళ్ళతో. నిండుగా అలంకరించుకు వచ్చింది అజంతా సౌందర్యకాంతులు వెదజల్లుతూ కుంతల. షిషాన్ ఆకుపచ్చచీర, అదేకలరు జ్ఞాజు, నిండుభూషణాలతో ఏ దేవత వచ్చిందా అన్నట్లు దిగ్భాంతిచెందాడు రఘు.

“అమ్మదొంగా ! ఎంత గయ్యాళివయ్యావు నీవు !” — ఒక్కసారిగా కుంతలను బాహువులతో బంధించి ప్రేమగా అన్నాడు రఘు.

గ్రహించిన కుంతల సిగ్గుదొంతరుల ముసుగులతో దోబూచులాడింది.

“ఇకమీదట అమ్మాయిగారు ఆరోగ్యనియమాలు జాగ్రత్తగా చూచుకోవాలి.”

“ఇప్పటివరకు అనారోగ్యం ఎరుగనున్నామి! ఇకమీదట కూడ అలాంటికొరిక నాకు వద్దు” పెంకిగా సమాధానమిచ్చింది కుంఠల.

“మరి ప్రయాణానికి అన్నీ సర్దుతున్నావా?”

“కొన్ని సర్దిఉంచాను. రేపు వెళ్ళి లేడిడాక్టరుకు చూపించినస్తానంటోంది అమ్మ” సిగ్గుతో తలవంచుకుని అంది కుంఠల.

“నేనూ వస్తాను. నిన్ను వదలి ఇక్కడ నేనెందుకు?” —
మృదుమధువువలె ఉన్న కుంఠల చెక్కిళ్ళను నిమురుతో
అన్నాడు రఘు.

“మీరెందుకు?” అంటూ పకపక నవ్వింది కుంఠల.

“కుంఠలా యిలా రామ్మా!”

తల్లిపిలుపు విన్న కుంఠల,

“అమ్మ పిలుస్తోంది, శలవా మరి” అని భర్త చేతుల్లో నుండి విడిపించుకుంటూ బయటకువచ్చే కుంఠలను వెక్కిరిస్తూ

“అమ్మ పిలుస్తోంది” అన్న రఘుమాటలకు సవ్యతూ మెట్లుదిగుతున్న కుంఠలకాళ్ళు మెలికలు తిరిగి పోయాయి. బలంతో నిగ్రహించుకొనుటపలన నాలుగు మెట్లమీద మాత్రం జారిపడిపోయి గట్టిగా గోడపట్టుకొని నిలబడింది.

ఆయాసంతో వచ్చిన కూతురినిచూసి “అలా గంతులు వేయకమ్మా! ఇప్పుడు వేయకూడదలా” అని హెచ్చరించింది.

ముసిముసినవ్వులతో అంటున్న తల్లివైపు అమాయకంగా చూసి, కుంతల

“కాదమ్మా! మెట్లమీద కాళ్ళేమిటో మెలికలు తిరిగాయి” అంది.

“ఎంనువలసమ్మా! కళ్ళు తిరిగాయా” — ఖంగారు పడుతూ అంది శారదాంబ.

“లేదమ్మా కళ్ళు తిరగలేదు.”

కూతురివైపు నిశితంగా చూచింది శారదాంబ. నెల తప్పిందన్నమాటేగాని రెండు నెలలు నిండవస్తున్నా ఎక్కడా ఏ సూచనా లేదు. అయినా రేపు డాక్టరు దగ్గరకు వెడుతున్నాముగా అని తేలికపడింది శారదాంబ హృదయం.

ఆరాత్రి అర్ధరాత్రి ఫెళఫెళ శబ్దముతో నిదురలో జోగాడుతున్న మానవులను భూమాత కదలించివేసింది. దాదాపు పదినిముషాలు ఉరుములవలె భీకరశబ్దము, భయంకర అరుపులతో నిండిపోయింది ఆ సమయం. భర్త బాహువుల్లో పరనశ్చమై నిదురించే కుంతల, రఘుతో సహా క్రిందికి దొర్లి పెద్దకేక పెట్టింది. నిదురించే శారదాంబ జయరామ్లు క్రిందికి దొర్లి వింతగా అరిచారు. ఎవరికివారే తెలియకుండానే కేకలువేసిన ఆ పదినిముషాలు ప్రళయదేవత వికటాట్టహాసంతాండనంచేసింది.

అందిరూ ప్రోగయ్యారు నసుమతి శాంతించిన తరువాత. అందిరూ మేము చూడలేదంటే మేము చూడలేదనుకుంటుంటే సణుకుతెగ్గని తడబడేమాటలు గలగల వినిపిస్తున్నాయి. జయరామ్, రఘు తమ ఈ అనుభవాన్ని గురించి ముచ్చటించు

కున్నారు. కుంతల తల్లిని కాగలించుకొని అదిరిన గుండెలను అదుపులోనికి తెచ్చుకుంది. వింతగా తెల్లవారింది. నూర్య భగవానుడు తన వేడికిరణాలను వెదజల్లుతున్నాడు. కుంతలను తీసుకొని జయరామ్, శారదాంబ, రఘు బస్తీకి వెళ్ళారు డాక్టరు పరీక్షకై.

విధి ఎవరికి ఏవిధంగా ఎదురవుతుందో తెలియదు. మానవుల జీవితాలు విధిచేతిలోని ఆటబొమ్మలు. ఈ శరీరము, ఈ సంఘటనలు, ఈ బాహ్యం ఆలోచిస్తే అన్నీ క్షణభంగురాలే! కాని ప్రతి చిన్న సంఘటనలోను, ప్రతి అడుగు అంతిమక్షణం వరకు జాగ్రత్తగానే వేస్తూవుంటాము. ఇదే అసలు తెలియని రహస్యం. ఈ రహస్యం తెలిసిన మనిషి, మనీషి అవుతున్నాడు. నాలుగుక్షణాల జీవితకాలమనే కళకు విశిష్టమైన ప్రత్యేక రంగులు వేసి నలుగురిని ఆనందింపజేసి తను ఆనందిస్తున్నాడు. పోయినతరువాతకూడ అతనికుంచె మరొకరు తీసుకునేట్లుగా స్థిరస్థాయి అవుతున్నాడు.

లేడిడాక్టరు కుంతలను పరీక్షించి బాధగా నొసలు చిట్టించింది. పర్యవసానం గర్భిణీకాదు. “ఇది అనుమానాస్పదమైనదిగా ఉంది. ఎక్కడికైనా తీసుకువెళ్ళవలసివస్తుంది. తీసుకు వెడితే మంచిది.” అంటూ మెల్లగా బాధపడుతూ చెప్పింది జయరామ్ రఘులకు.

ఇది విన్న జయరామ్ కలతచెందాడు. రఘుకు అంతా చీకటిగా తోచింది. నవ్వుతూ కబుర్లు చెప్పుకుంటున్న శారదాంబ, కుంతలనైపు చూసిన రఘు, జయరామ్ చెప్పలేక చెప్పాడు విషయాన్ని.

కుంఠల లేవెన్నెల కురిసినట్లు పకపక నవ్వి,

“ఊకన్నీ అనుమానాలే ! ఆరోగ్యంగా ఉన్న నాకు ఏమిటో జబ్బట ! ఎక్కడికై నా తీసుకు వెళ్ళాలట ! మరి ఎక్కడికి తీసుకు వెళ్లాలో అడగ లేకపోయారూ !” పరిహాసంగా అంది కుంఠల.

“నిజమే, బాధపడుతూ ఆ విషయమే అడగలేదు డాక్టరును” అనుకుంటూ జయరామ్ డాక్టరును ప్రశ్నించాడు తిరిగి.

“మద్రాసు జనరల్ హాస్పిటల్ సివిల్ సర్జన్ డాక్టరు ఫిలిప్ గారికి నేను తెటకు వ్రాస్తాను. తీసుకు వెడితే మంచిది.”

“అలాగే వ్రాసి ఇవ్వండి. అయినా ఏమిటండీ అనుమానం !” వ్యాకులపడుతూ అడిగాడు జయరామ్.

“మరేం ఖంగారు చెందవలసినది లేదు. తీసుకు వెడితే మంచిదని చెపుతున్నా సంతే !”

తడబడుతూ తెటరు తీసుకువచ్చాడు జయరామ్. అందరిలోనూ నిశ్శబ్దత ఆవరించింది. కుంఠల ఈ గొడవతో తన ఢిల్లీ ప్రయాణం వాయిగా పడదుకదా అనుకుంటూ బాధ పడింది.

జయరామ్ ఆలస్యంచేయలేదు. ఎప్పుడూ అహర్నిశలూ ఆరోగ్యవిషయంలో అతి పదిలంగా చూచుకుంటూ పెంచుకున్న బిడ్డలకు ఇంతసరికు ఏ అనారోగ్యమూ ఎరుగడు, ఒక్క మల్లిక్ కు మినహా. శారదాంబకూడ తొందర చేయుటవలన

వెంటనే మద్రాసు ప్రయాణమయ్యారు అందరూ బెదురు తున్న గుండెలతో.

జయరామ్ స్నేహితుని కుమారుడు శ్రీధర్ మద్రాసులో ఉద్యోగరీత్యా ఉన్నాడు. వీరు వెళ్ళేసమయానికి భార్య లేసందున ఇల్లంతా విశాలంగా ఉంది. రఘు పర్వసల్ గా ఫిలిప్ కు చూపిస్తాననుటపలన జయరామ్ ఆగిపోయాడు.

హాలులోనికివచ్చిన డాక్టర్ ఫిలిప్ అలాగే దిగ్భ్రమ చెందాడు. తేతగులాబీ జరీపువ్వులచీర, ఎరుపురంగు జార్జిట్ బ్లాజు ధరించి అందాలతారలా, అజంతాశిల్పంలా ఉన్న కుంతలను, అందుకు తగినట్లుగా ఆకర్షణీయంగాఉన్న రఘును చూసి సర్దుకొని,

“ఏమిటండీ ఇలా వచ్చారు” అని రఘును ఇంగ్లీషులో అడిగాడు.

తెటరెచ్చి విషయం చెప్పాడు రఘు. తెటరు చదువుకొని సకపకసవ్వాడు డాక్టర్ ఫిలిప్.

“అమ్మాయి అంత ఆరోగ్యంగా ఉంటే మీకెందుకొచ్చిందండీ అనుమానం ! మరేం ఖంగారులేదు. రామ్మా ! ఇలా రా !” అంటూ పిలచి కుంతలను పరీక్షచేసి సంతృప్తిగా నిట్టూర్చారు డాక్టర్ ఫిలిప్.

రఘు సిగ్గుచెందాడు. కుంతల వెక్కిరించింది. శారదాంబ, జయరామ్ విని సంతృప్తిచెందారు. శ్రీధర్ ప్రేమాప్యాయాలతో కొపలసిని అసనగాలన్నీ చూస్తున్నాడు శ్రద్ధగా, తండ్రి స్నేహితుడు జయరామ్ పట్ల ఉన్న భక్తిగౌరవాలపలన. కుంతలను చూసి అచ్చెరువుచెందాడు. జయరామ్ శ్రీధర్ కు

కృతజ్ఞత చెప్పి ప్రయాణానికి సిద్ధంచేశాడు. రఘు ఇటునుండి ఢిల్లీ వెళ్ళిపోతానంటే కుంతల గొడవచేసి భర్తను అపింది. సామానులన్నీ సద్దుతున్నారు. కుంతల ప్రత్యేకంగా షాపింగ్ కు వెళ్ళి ఎన్నో కొట్లు తిరిగి తనకు కాపురానికి కావలసినవన్నీ ఖరీదుచేసి తెచ్చుకుంది. శారదాంబ మురిసిపోయింది.

మీరందరూ వెళ్ళగానే శ్రీధర్ నాకేమీ తోయదంటే అంటూ స్నేహితుడయిన రఘుతో కబుర్లు చెప్తున్నాడు. శారదాంబ, కుంతల వెచ్చినవన్నీ జాగ్రత్తగా సద్దుతూ ఉంది. కుంతల భర్తకు, తండ్రికి, శ్రీధర్ కు ప్రేమో ఫలహారము, టీ ఉంచి తీసుకువస్తోంది. ఒక్కసారిగా ఆకాశం దద్దరిల్లినట్లయింది. కుంతల ఒక్క గాపుకేకపెట్టింది. అతి జాగ్రత్తగా చేతులలో ప్రే అలాగే ఉంచి కూర్చుండిపోయింది నిస్సత్తునగా. శారదాంబకు కుడికన్ను అదిరింది. అందరూ ఖంగారుపడుతూ ఒక్కసారిగావచ్చి కుంతల చేతిలోని ప్రే అందుకొని,

“ఏమిటమ్మా ! ఏమయింది ? అంత కేకవేశావేమిటి?” అంటూ చుట్టుమూగారు.

కుంతలకు ఏమయిందో తెలియలేదు. తనకు తెలియకుండానే కేకవేసింది. ఇప్పుడు సిగ్గునిపించి గబగబ లేవాలని ప్రయత్నించింది. కాళ్ళు వ్రేలాడబడిపోతున్నాయి. ఎంత స్వాధీనంలోనికి తెచ్చుకోవాలన్నా తెచ్చుకోలేకపోయింది. మొదటిసారిగా తన ఆరోగ్యాన్ని గురించి భయపడింది.

“లే అమ్మా ! ఏమిటి, ఏంబాధ కల్గింది !” అంటూ శారదాంబ కుంతలను లేపాలని ప్రయత్నించింది. శారదాంబ

స్వాధీనం కాలేదు. గాబరాపడి శారదాంబను ప్రక్కకువెళ్ళమని రఘు ప్రయత్నించాడు. లేవలేక జాలిగా చూస్తూ “నాకేమిటా కాళ్ళు లేవనే అన్నిస్తోంది” అంది కుంఠల.

“అలా అనకమ్మా ! లే ప్రయత్నించు. ఎందువలన ఇమ్మెర్లుగా ఉన్నాయో ?”

జయరామ్ తెల్లటి అరటిదూటలా మెరుస్తున్న కుంఠల పాదాలను వత్తిచూశాడు. చల్లబడిపోతున్నాయి. జయరామ్ గుండెలు దడదడలాడాయి.

ఏమిటో అంతా అయోమయంగా ఉంది. లేపండి పడుకోబెడదామంటూ ప్రక్కమీదికి చేర్చారు, లేడిలా గంతులువేసే కుంఠలను.

హాస్పిటల్ కు తీసుకువెళ్ళే ప్రయత్నంలో టాక్సీకొరకు జయరామ్ వెళ్లాడు. రఘు భయంకరమైన కారుచీకటిలో కుంఠలను చూస్తూ నిలబడిపోయాడు.

“అయ్యో భగవానుడా ! ఏమిటిది ? ఏ అఘాయిత్యమూ జరుగనీయకు స్వామీ ! మేము ఏ పాపమూ చేసి ఉండలే దింతవరకు. మాకు ఏకప్తమూ కల్గించకు తండ్రీ” అంటూ వెక్కి వెక్కివేడుస్తున్న తల్లిని చూసి కుంఠల హృదయం తరుక్కుపోయింది.

“ఏమిటమ్మా ! నాకేమిటి ? బాగానే ఉందమ్మా ! నాకేం బాధలేదు. ఖంగారుపడవద్దు మీరనవసరంగా” అంటూ భర్తవైపు, శ్రీధర్ వైపు చూసింది.

జయరామ్ వణుకుతున్న కాళ్ళుచేతులను అదుపు లోనికి తెచ్చుకుంటూ అందరిసాయంతో కుంఠలను తీసుకొని

టాక్సీలో పరుండబెట్టి జనరల్ హాస్పిటల్ కు తీసుకువెళ్ళి డాక్టర్ ఫిలిప్ వార్డులో జాయిన్ చేశారు. డాక్టర్ ఫిలిప్ అత్యంతాశ్చర్య కరంగా కుంఠలను పరీక్ష చేసి విధికర్మశాస్త్రానికి పళ్ళు పటపట లాడించి దిగులుగా తనగదిలో కూర్చున్నాడు.

“ఇంత సౌందర్యబాలకు ఇదా ? ఏమిటి ప్రభూ నీ పరి హాసం ?—” అనుకుంటూ ఎక్స్ రేతీయటం పూర్తిచేశాడు. ఎన్నడూ హాస్పిటల్ లో ఉండి ఎరుగని కుంఠల, వాసనకు భరించలేక వాంతిచేసుకుంటోంది. నడుముదగ్గరనుండి స్పర్శజ్ఞాసము పూర్తిగాపోయింది కుంఠలకు. శారదాంబ తల్లడిల్లిపోతోంది. రఘు, జయరామ్ కాలుగాలిసపిల్లుల్లా తిరుగుతున్నారు అటూ ఇటూ.

కుంఠల అందరినీ నిశితంగా పరీక్ష చేసి ఖంగానుపడు తున్నారని గ్రహించి,

“ఏమిటమ్మా నాకేం కాలేదు, నాకు హాయిగాఉంది.” తను ధైర్యం చెప్పుకుంటూ అందరికీ ధైర్యం చెపుతోంది.

డాక్టర్ పిలుపువిన్న జయరామ్, రఘు అదిరే గుండెలను అదుపులోనికి తెచ్చుకోవాలని వృధాప్రయత్నంచేస్తూ వెళ్ళారు.

ఆ దంపతులను చూడగానే “నన్ను నేను మోసంచేసుకొని విధినే ఓడించాలని ప్రయత్నించాను. కాని విధి బలీయమైనదని మరొకసారి గ్రహించవలసి వచ్చింది.” ఏసుక్రీస్తు వైపు చూస్తూ బాధగా అన్నారు డాక్టర్ ఫిలిప్.

“ఏమిటండీ! ఏమిజబ్బు !” దడదడలాడు గుండెతో అడిగాడు జయరామ్.

“మీకు ఆ అమ్మాయికి తండ్రికదూ ! మీకు చాలా కఠినమైనమాట చెప్పవలసినస్తోంది. అయినా తప్పదు. అమ్మాయి నాలుగురోజులుకంటే ఎక్కువ జీవించదు.”

ఆకాశమంతా విరిగి జయరామ్మీద పడినట్లయింది. గిలగిలా కొట్టుకుంది హృదయం. దుఃఖపూరితమైన మాట లతో,

“లేదండీ ! అంతమాట అనవద్దు. బంగారాన్ని అప్పు గూపంగా పెంచుకున్నాము. ఇక్కడ కాకపోతే విదేశాల కై నా తీసుకు వెళ్ళగలను. ఏవిధంగానైనా సరే అమ్మాయిని బ్రతికించండి.” జీవితంలో కన్నీరుకార్చని జయరామ్ జలజల కన్నీరు కారుతూఉంటే డాక్టర్ చేతులను పట్టుకొని బ్రతి మాలుతూ అన్నాడు.

ఈ మాయాబంధనాలు ఒక్కసారిగా డాక్టర్ ఫిలిప్ కు వింతగా గోచరించాయి.

“లేదండీ ! విదేశాలలో ఎక్కడా ఇంతవరకు కనిపెట్ట లేదు. ఇది కాన్సర్.”

తృల్చిపడ్డాడు రఘు, జయరామ్ము. చంటిపిల్లవాడిలా జయరామ్ ఏడ్వసాగాడు. వారిద్దరినీ ఎలా ఓదార్చాలో తెలియని డాక్టరు ఫిలిప్ బాధగా నుదుటినితాకుతూ ఆలోచించ సాగాడు.

“చూడండి ! ఒక్క చిన్న ఆశాకిరణం ! ఎక్కురే ట్రీట్ మెంటు పనిచేయవచ్చు. ప్రారంభిస్తాను. మీరే అలా అయితే ఇంక తతిమ్మావా రెలా అయిపోతారు. ధైర్యంగా ఉండాలి మరి.”

అలా ఎంతకాలం విధిని దూషిస్తూ ఏడ్చారో తెలియదు, సర్దుపచ్చి ఓదా రేచేవరకు.

శారదాంబకు, కుంఠల సవ్యతూ కబుర్లు చెబుతోంది తల్లికి ధైర్యంచెప్పాలని. ఆ దృశ్యంచూచిన జయరామ్ హృదయం ముక్కలయింది.

శారదాంబ భర్త ముఖంలోని విషాదనీడలను గుర్తించింది. కాని అడిగినందువలన ఏ వార్త వినవలసివస్తుందోననే భయంతో తలవంచుకుని కుంఠలను కంటికిరెప్పలా కాపాడుతోంది. జయరామ్ సందేహించాడు, శారదాంబకు సత్యం చెప్పటానికి. శారద బ్రతికేదిలేదు. నేను పిల్లలు అడవిపాలయిపోవాలి. నాతల్లి విన్నా పదిరోజులు జీవించేది రెండురోజులు జీవించదు—లోలోన కుమిలిపోవటానికే నిశ్చయించుకున్నాడు జయరామ్.

రఘు నిశ్చలంగా కుంఠలనుచూస్తూ కూర్చుండిపోతున్నాడు. జయరామ్ అల్లుడినిచూస్తూ నీరయిపోతున్నాడు. ఇలాంటి గుణవంతుడు ఇంక అల్లుడిగా లభ్యమవుతాడా అనుకుంటూ.

ఎక్స్‌రే ట్రీట్‌మెంటుతో స్పర్శవచ్చినా బాధ ఎక్కువయిపోయింది కుంఠలకు. కాళ్లు కదలించలేకపోతోంది. ఆయాసం, నీరసం ఆవహించాయి. కాని భర్త సాన్నిధ్యంలో బాధను మరచి ప్రేమతో అందించే మంచాలు, ఆహారం వేచిపెట్టకుండా తినిగొలుగుతోంది.

“ఇంకొక్క-మొక్క- తినాలి మరి”— బ్రతిమాలుతూ యూపిల్ పెడుతున్నాడు రఘు.

“ఎన్నాళ్ళకు తగ్గుతుంది రఘూజీ ! ఎప్పుడు మనం ఢిల్లీ వెళ్ళేది ? నా ప్రక్క హిందీప్రాంతంవారే ఉంది. హిందీ నేర్చుకోవటానులే బాగా. అక్కడ ఇబ్బందిఉండదు.” ఆయా సంతోనే అంటున్న కుంతలమాటలు రఘుగుండెల్లో గుచ్చుకున్నాయి.

“ఎలా ఉందమ్మా ?”

తృల్లిపడ్డాడు రఘు. మేనత్త, ప్రక్కన నవయాత్రాని సుకుమారవతిలా ఉన్న సునీత.

తెల్లబోయిన మేనల్లుడితో,

“ఇక్కడే ఉంటున్నాను బాబూ ! సునీత కాన్వెంటులో చదువుతోంది” అంది మేనత్త.

ఎంత పెద్దదయింది సునీత ! చిన్నప్పటిలాగే పీలగా చిన్న జడతో ఉండేది. మేనత్తకూతురినీ, మేనత్తను చూడగానే రఘు ముఖం వికసించింది.

“ఏంబావా ! మరిచిపోయావా ! మంజరి ఎలా ఉంది?”

చలాకీగా బావను ప్రేమతో పలుకరించింది సునీత.

కుంతలకు జ్ఞప్తివచ్చింది ఆ సునీత ఈమె.

“బాబూ ! అందమైనభార్య, చాలినంత కట్నం తెచ్చుకున్నావని, చూడలేకపోయినా సంతోషించాను. ఈ జబ్బేమిటి బాబూ ! బంగారపు బొమ్మలా ఉంది.” అంటూ బాధపడింది.

“ఇంకెవరూ లేరూ ! అత్తగారు మామగారు ఉన్నారట వరీ ! శ్రీధర్ బాగా తెలుసు, నిన్న ఏదో మాటలమీద నీ వివరాలు చెప్పాడు.”

“కూర్చోండి ! అమ్మా సునీతా!” కుంతల ప్రేమగా పలుకరించింది.

“భోజనంచేయటానికి ఇంటికి వెళ్లారు అత్తగారు, మామగారు. సునీతా ! బాగా పెద్దదానివయ్యావు.”

సునీత సిగ్గుపడింది.

“నువ్వు అడుగమ్మా ! ఇంత పొడుగైపోయారే అని” సునీతను సమర్థించింది కుంతల.

*

*

*

కాలం ఉధృతంగా పారే సెలయేకులా పరుగిడుతుంది. కొండలు, పచ్చికబయళ్లు, మిట్టలు, ఆ వాగులక్రింద మునిగి పోయినట్లు ఈ కాలప్రవాహంలో సుఖమూ, బాధలూ, నిట్టూర్పులు అన్నీ కొట్టుకుపోతూ ఉంటాయి.

మద్రాసువచ్చి నెల గడచిపోయింది. కుంతలలో ఏ మార్పులేదు. కాని పాలిపోయి నీరసించిపోయింది. డాక్టర్ ఫిలిప్ శాయశక్తులా కుంతల లేచి తిరుగుటకు ప్రయత్నిస్తున్నాడని శారదాంబ జయరామ్ సంతోషించారు. సమత, మల్లిక్ ఆదుర్దాగా ఉత్తరాలువ్రాస్తూనే ఉన్నారు. సునీత ప్రతినిత్యం వస్తూ కుంతలదగ్గర కూర్చుని వెడుతూఉంటోంది. రఘు, కుంతలకు అతిసన్నిహితమే అయింది సునీత. రోజురోజుకూ రఘులో మార్పువస్తోంది. అమ్మత రాసుక్రీడలతో స్వర్గలోకమును మైమరపించే జీవితం నాలుగురోజులు మురిపించి పూయమయింది. విరహవేదనతో తపించిపోతూ దక్కుతోయని చూపు

లతో కుంతలను మరింతగా బాధించుట ప్రారంభించాడు. ఎక్కువగా ఏకాంతాన్నే కోరుకుంటూ తన భవిష్యత్ జీవితం గురించి ఆలోచనలు ప్రారంభించాడు. చిరాగ్గా ఉంటున్న భర్తను గమనిస్తూ కుంతల ఎవరూ చూడకుండా కన్నీరు తుడుచుకుంటోంది, పాలిపోయిన చేతులతో. జీవించానీ, త్వరగా ఆరోగ్యం రావాలనీ ఉన్న శక్తినంతా కూడదీసుకొని డాక్టర్ కే ఆశ్చర్యంగాలిపేట్టు వాడుకోసాగింది.

ఆరోజు జయరామ్ హాస్పిటల్ నుండి పచ్చేసరికి రఘు ఉత్తరం గబగబ మడచి జేబులో పెట్టుకొనుట గమనించాడు. అల్లుడిలో మార్పును సూక్ష్మంగానే పరికిస్తున్నా జయరామ్ కుంతల ఆరోగ్యాన్ని గురించి పడేబాధలో పట్టించుకొనుట లేదు. ఒక్క సారిగా జయరామ్ కు కడుపులో దేవిసట్లయింది. నాతల్లి జీవితం ఇంతవరకు వచ్చిందా అనుకుంటూ గిలగిల కొట్టుకున్నాడు. అనుకున్నంతా అయింది.

“రేపు ఉదయం వెడుతున్నానండీ ఫిల్లీ !”

“ఆ !” తృల్లిసడ్డాడు జయరామ్.

“నీవుంటేనే కుంతల కాస్త తింటోంది. వెడితే ఏమీ తినదేమో !”

“మీరు భయపెట్టి ప్రయత్నించండి !” రఘు నిర్మోహ మాటంగా జవాబిచ్చాడు.

జయరామ్ కు దుఃఖంతో పాలు కోవలకూడా అసదులు నాటాయి.

“ఏమిటి మీ ప్రసరం! బిడ్డకు జబ్బుపచ్చి బాధపడతూ ఉంటే అమ్మ, నాన్న ఎచ్చారా ? చూశారా ! పైగా నీవు

కూడ వెళ్ళిపోతానంటావు. జీవించదని తెలిసిన తరువాతకూడ కట్నం తాలూకు డబ్బు పంపించమని వ్రాస్తాడు మీనాన్న. తల్లికి తెలిస్తే బాధపడుతుందని నాలో నేను కుళ్ళిపోతున్నాను. నాతల్లి బ్రతికి నిన్ను బంధించదులే. జీవించినన్నా శృయినా ఉండి ఆమెకు నునశ్శాంతి కల్గించు” ఈఖంతో పెల్లుబికిన మాటలు తీక్షణంగానే వచ్చాయి.

కాని రఘులో ఏమారూపలేదు. పైగా,

“నా భవిష్యత్తు నేను చూచుకొనుట తప్ప” అని ప్రశ్నించాడు తన తెలివితేటలను తనే మెచ్చుకుంటూ.

“మర్నాడు!” రెచ్చిపోయాడు జయరామ్. “జీవించినన్నాళ్ళు, నీకు సుఖాన్నిచ్చినన్నాళ్ళు నీదన్నమాట. ఇప్పుడు వదలి నీ భవిష్యత్తు చూసుకుంటావన్నమాట. చూడు రఘు! నీవు మానవులలో అగ్రగణ్యుడవు అనుకున్నా! నీలో అత్యంత ప్రేమ, త్యాగము, శీలము, సంస్కారము ఉన్నాయని అనుకున్నా. అందుకే మీనాన్నదగ్గర నావ్యక్తిత్వాన్నంతా చంపుకొని నిన్ను నాతల్లికి అప్పగించాను గర్వంతో. నాతల్లికి నీయందు ఇవేభావాలున్నాయి. ఆ భావాలు చెదరగొట్టకు. అవి అలాగే ఉంచు. నీవు భవిష్యత్తులో ఏం చేసుకున్నా నాకు బాధలేదు. ఈ కోరిక ఒక్కటి తీర్చు. నా తల్లిహృదయంలో భర్త ఇలాంటివాడనే బాధను ప్రవేశపెట్టకు. నీయందున్న భావాలన్నీ మసిఅయిపోయినాయి. నీ రంగులన్నీ అవగాహన చేసుకున్నా. నీలో నీ ఆత్మలో చూడు ఎక్కడైనా త్యాగము, నిష్కలృపత్వం ఉన్న వేమో, నాతల్లికొరకు కాస్త పంచిపెట్టు.”

ఆవేశంతో, రోషంతో దూషిస్తూ బ్రతిమాలుతూ గుండెద్రవించేట్లు అన్న మామగారి మాటలు విన్న రఘు చలించాడు. నిజమే. కుంఠల జీవించినన్నాళ్ళయినా నేను సరిగా చూడకపోతే నా భవిష్యత్తుకెనా ప్రమాదమే. ఆలోచించుకున్న రఘు కన్నీటితో ఆవేశంతో పట్టినశ్రమతో అతి విషాదమూర్తిలా ఉన్న మామగారివైపు చూసి వేదన నడిస్తూ,

“క్షమించండి. నాన్నగారి లెటరువలన అలా వెళ్ళి నలసినస్తోంది. మరల త్వరలో వచ్చేస్తాను. అక్కడకు వెళ్ళి వారికి కన్పించి వచ్చేస్తాను” అన్నాడు.

జయరామ్ శాంతించాడు. కాని కుంఠల ఏమంటుందో నని భయంమాత్రం పోలేదు.

ఇదంతా విన్న శారదాంబ “కొండనుత్రవ్వి ఎలుకను పట్టుకున్నాము మనము. మనతల్లి జీవించిఉన్నా ఈ దుర్మార్గుడితో సుఖపడేదికాదు” రఘును నిందిస్తూ అంది

ఉషోదయ కిరణాలు కుంఠలఉన్న ‘ఎ’క్లాసు పాలరాయిని మరీ మరిపింపచేస్తున్నాయి. టాయిలెట్ అయివచ్చిన భర్తను చూస్తూ అప్పటివరకు పడిన బాధనంతా మరచిపోయింది కుంఠల.

మార్ఫియా ఎక్కువ మోతాదుకూడ కుంఠలకు బాధను నివారించుటలేదు. శరీరమంతా శిలతో కొట్టినట్లు గిల గిలకొట్టుకుంటూ ఉంది. డాక్టర్ ఫిలిప్ బాధగా నిట్టూరుస్తూ మత్తు ఇవ్వడంకంటే ఇంకేమీ చేయలేక అశక్తుడయ్యాడు. అయినా భర్తకొరకు తను ఎంత కష్టాన్నయినా సంతోషంతో

దిగ్మింగాలనే ప్రయత్నిస్తోంది. వారు నాచెంత కూర్చుంటే చాలు నాకింకేమి కావాలి. నాకు త్వరగా తగ్గిపోతుంది. ఇద్దరమూ ఢిల్లీ వెళ్ళిపోతాము. కష్టమూ రాకుండా ఉంటుందా? మల్లిక్ కు రాలేదూ! వారెంత బాధపడుతున్నారు. అక్కడ చదువు పాడుబుపోతోంది. మామగారు వెళ్ళి చదువుకోమని తెటరు వ్రాసినట్లు చెప్పారు. అయినా వెళ్ళను, నాకు తెలుసు. తన క్రియమైన లిల్లీని వదలివెళ్ళలేదు. నాకూ కొద్దిసేపు కనిపించకపోతేనే ప్రాణం పోయేట్లుంటుంది. నేనెలా వదలి ఉండగలను! భగవాన్! దూరంచేయకు తండ్రీ! మా సంతోషాన్నంతా తీసుకున్నావు కనీసం నా కళ్ళముందుంచు తండ్రీ! నా ప్రിയతముడను.

కళ్ళవెంట ప్రథమంగా నీరుకార్చిన కుంఠలను చూస్తూనే తెల్లబోయాడు రఘు. “ఏమిటి లిల్లీ! ఏంపని?”

“ఏంలేదు రఘూజీ! మిమ్ములను సుఖపెట్టలేకపోయినా ఈ స్వార్థపరురాలు మీరు ఎదురుగా ఉంటేచాలని ప్రార్థించుకుంటోంది.”

“అలా ఏడవకు లిల్లీ! త్వరగా తగ్గిపోతుంది.”

వెడుతున్నానని చెప్పలేకపోయాడు భార్యముఖాన్ని పరిశీలించిన రఘు. తననే ప్రాణాన్నంతా కళ్ళల్లో పెట్టుకొని చూస్తూ తెల్లగా పాలిపోయి శల్యావస్థలోనున్న భార్యను చూచేసరికి రఘు ఒక్కసారి మరల దిగులుతో కృంగిపోయాడు. కాని వెళ్ళిపోవాలి..... విధి పరిహసించినట్లు ఆడ కూడమ నేను. నేను తిరిగి నిలబడాలి. నాన్నగారు వ్రాసినట్లు, చనిపోవుటకు సిద్ధంగా ఉన్న ఈమెదగ్గర నేను పొందేదేమిటి?

శూన్యమినహా ఇక్కడ ఏమీలేదు. క్యూరంగా మారిపోయింది రఘు హృదయం. కుంఠల కళ్ళుమూసుకొని బలహీనమైన చేతులను భర్త మెడచుట్టూ వేసి నిశ్చింతగా ఉంది.

నెమ్మదిగా చేతులు తప్పించాడు. కుంఠల లేచలేదు. అడుగులో అడుగు లేసుకుంటూ వెళ్ళిపోయాడు రఘు. జయరామ్, శారదాంబ భయపడుతూ కుంఠలదగ్గర కూర్చున్నారు.

కళ్ళు తెరుస్తూనే రఘుకొరకు చూచింది కుంఠల. తన వైపే ఆచూకాగా చూస్తున్న తల్లి, తండ్రి మినహా రఘు జాడ లేనా.

“ఎక్కడికి వెళ్ళారు నాన్నా, డాక్టరు దగ్గరకా”

తప్పలేదు జయరామ్కు. ఆవేశాన్ని అణచిపెట్టుకుంటూ,

“ఫిల్మ్ వెళ్ళాడమ్మా!”

“ఆ!” — వేయిపిడుగులు పడినట్లయింది కుంఠలకు. ఇంక తను జీవించదు. వారుండుటవలన తన కింతవరకు శక్తి ఉంది... భారంగా కళ్ళుమూసుకుంది కుంఠల.

తల్లడిల్లిపోయారు జయరామ్, శారదాంబ.

“నా తల్లికి ఎంత కష్టము వచ్చిందండీ! ఇల్లంతా కళకళలాడుతూ తిరిగే నాతల్లి, అమ్మా అమ్మా అంటూ ఒక్కపనీ చేయనిచ్చేదికాదు. ఎన్ని జన్మలకైనా ఇలాంటిబిడ్డ నాకింక దొరుకుతుందా? భగవాన్! బిడ్డను రక్షించు తండ్రి!” వెక్కి వెక్కి ఏడ్వసాగింది శారదాంబ.

జయరామ్కళ్ళు చెమర్చాయి. రఘుమీద మొదటి సారిగా కోపంవచ్చింది. తనులేకపోతే మందుతీసుకోదని తెలిసి

కూడ పాపాణంనలె నేలకురాచి వెల్లి పోయాడు. కోపంతో ముఖం కందిపోయింది. అయినా తమాయించుకున్నాడు.

కుంఠల మరల కన్ను తెరవలేదు. గాబరాగా జయ రామ్ డాక్టరును పిలచి జరిగిన విషయం చెప్పి ఆమర్దించాడు. డాక్టర్ ఫిలిప్ ముక్కుమీద వ్రేలేసుకున్నాడు రఘుచేసిన పనికి.

కుంఠల పిచ్చిమాటలు మాట్లాడుట ప్రారంభించింది. స్పృతి పూర్తిగా కోల్పోయింది. డాక్టర్ ఫిలిప్ వారంరోజు లుంచి చేయని ప్రయత్నంలేదు. ఆఖరిసారి ఆశాకిరణంగా జయరామ్తో,

“అది మైండ్ కు వచ్చిందండి ! అదృష్టంవలన ఇప్పటి వరకు జీవించిఉంది. అయినా ఆ మెభర్తకు టెలిగ్రాం ఇవ్వండి. ఫలితముండవచ్చు. నేనే యిస్తానులండి” కన్నీరుమున్నీరుగా కార్చే జయరామ్ నుచూసి జాలిచెందిన డాక్టర్ అన్నాడు.

శారదాంబ కేమీ తెలియకపోయినా, కాళ్ళు కదలించలేక పోయినా ఎన్నో కబుర్లు ఓపికున్నప్పుడు చెపుతూ తనకు ధైర్యం చెపుతూఉండే బిడ్డ స్పృతిలేనిస్థితిలో మాట్లాడుతూఉంటే వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తూ సేవచేస్తూఉంది. నిద్రాహారాలు లేవు. ఆకలి, నిద్ర కుంఠల మంచమెక్కిననాడే పోయాను జయ రామ్ కు, శారదాంబకు. ఒకరికొకరు ధైర్యంచెప్పుకుంటూ ఒకోపర్యాయం ఇద్దరూ ధైర్యం కోల్పోయి వాపోతున్నారు.

టెలిగ్రాం అందుకున్నాడు రఘు. నిర్లిప్తంగా కుంఠల దగ్గరకు సచ్చాడు. భర్తస్వర్గ, డీప్ ఎక్సు ర్ కిరణాల మహత్యం కుంఠలను చురు ఈకోకంకోకాకి తెచ్చాయి. వేయి కులాబీలు

వికసించినట్లు భర్తవైపు చూసింది కుంతల. కాని ఊపిరి సలుపుటలేదు. ఆక్సిజన్ సహాయంగా పెట్టారు. రోజురోజుకూ మార్పువస్తోంది. డాక్టర్ ఫిలిప్ నిరాశచేంది భగవానుని ఒకసారి తిట్టుకున్నాడు కసిగా.

ఆ రోజు సునీత, కుంతల మాట్లాడేసరికి ఎంతో సంతోషించింది. కుంతలతో స్నేహం, సునీతకు ఎంతో మధురంగా పండువెన్నెలలా హృదయంలో ఆవరించింది. సునీతను చూస్తుంటే కుంతలకు సమతను చూసినట్లుంటోంది. ఇద్దరిమధ్యా స్నేహానికి మించిన బంధాలు ఏర్పడ్డాయి. కుంతలదగ్గరే ఎక్కువ గడుపుతోంది సునీత. బావ వెళ్లినందుకు 'సునీత ఎంతగానో బాధపడింది. ఒక్కమాటన్నా అక్కతో చెప్పాలని ఎదురుచూసింది. కాని స్మృతిలేని కుంతలస్థితి తారుమారగుట సునీతను ఆందోళన పరిచింది. బావ తిరిగివచ్చుట, కుంతల కళ్ళు తెరుచుట ఈరోజు పండుగగా ఉంది సునీతకు.

“చూడమ్మా ! సునీత ఈ వారంనుండి ఇక్కడే ఉంది. వెళ్ళమ్మా అంటే వెళ్ళలేదు.”

తల్లిమాటలకు కుంతలకు సునీతమీద మరింత వాత్సల్యం పెరిగింది.

“అక్కా ఈ గులాబీలు నీకొరకు తెచ్చాను” అంటూ గులాబీలు అందించింది సునీత ప్రేమగా.

రఘు సునీతను వాత్సల్యంతో చూశాడు. యశావ్వసం ఒక్కసారిగా ఉరుకుతుంది విచక్షణాజ్ఞానం లేకుండా. సునీతంలా పాలమీగడలాంటి వన్నెలతో యశావ్వసం పొంగే సునీత రఘు హృదయంలో క్రొత్తకోరిక కల్పించింది. పులకరించింది రఘు

హృదయంలో, నవనసంతం చిగురించినట్లనిపించింది. కాని భర్తను గమనించే స్థితిలో కుంతలలేదు. ఊపిరిపీల్చుటకు బాధ పడుతోంది. ఈ బాహ్యలోకాలకు ఆవలగా చోటుచేసు కుంటోంది. భర్త ఉనికి మినహా కుంతలకేమీ కన్పించుటలేదు. తల్లి పిలచినా సమాధానంలేదు. తండ్రి ప్రేమతో పిలచే “అమ్మా!” అనే పిలుపు విన్నట్లు సూచనేలేదు. భర్త చేతిలో చేతినిమాత్రం తీయుటలేదు. సునీత అందించిన గులాబీలు తీసు కుంటూ కృతజ్ఞతగా చివరిసారిగా చూసి అవి భర్తచేతిలో ఉంచి ఎన్నడూ చూడని చూపు చూసింది. రఘు హృదయం గ్రహించింది. తల్లడిల్లిపోయింది. “లిల్లీ, లిల్లీ” అంటూ పిలువ సాగాడు.

ఎంత పిలచినా కొద్దిగా కళ్లుతెరచి చూచుట మినహా ఇంకేమీలేదు. శారదాంబ, జయరామ్ బాహ్యన్నీ మరచి బిగ్గరగా ఏడ్చుట ప్రారంభించిరి. రఘు డాక్టరును తీసుకు వచ్చాడు.

“ఇంక ఇంటికి తీసుకు వెళ్ళుట మంచిది” తలనంచుకొని విషాదంగా వెళ్ళిపోయాడు డాక్టరు.

అందరూ ఓదారుస్తూ కారు మాట్లాడి ప్రయాణం చేయించాను. రఘు మేచత్త ఎంతో సహాయం చేసింది శారదాంబకు. సునీతను తీసుకొని శారదాంబకు తోడుగా తనూ బయలుదేరింది కారులో పాలెము.

దారిపొడుగునా ఎంత బాధపడాలో అంత బాధపడింది కుంతల అపస్మారకంలో. తరచుగా చేతులుమాత్రం ఎదిరి

కొరకొ వెతుకుతూ ఉన్నాయి. ఆ వెతికే చేతులు రోదించే తల్లికో, కఠినహృదయుడై కాలంకొరకు పరుగులెత్తే భర్త కొరకొ ఆ భగవానునికే తెలియాలి.

ఇంటికి వచ్చింది కుంతల.

వీణానాదంతో మధురధ్వనులు నింపుతూ, అపర సరస్వతీదేవిలా సౌందర్యదీపికలు వెదజల్లి అందరి నేత్రాలకూ వెలుగులునింపిన ఇల్లు, కళకళలాడుతూ కుంతల లావణ్య చేతులతో సేన చేయించుకొని మురిసిన ఇల్లు ఈరోజు కుంతలను చూసి బావురుమన్నది. ఇల్లు, పాలెము గ్రుడ్డివారు, పసిపిల్లలు మినహా తతిమ్మా ప్రజలంతా కుంతలనుచూస్తూ గిలగిలలాడి పోయారు.

ముందుగానే లెటర్ వ్రాసినందువలన సమత, మల్లిక్ అక్కకొరకు ఎదురుచూస్తూ ఉన్నారు. అక్కను ఈ స్థితిలో చూడగానే బావురుమన్నారు.

“అక్కా ఒక్కసారి మాట్లాడవూ ! అక్కా ! నన్ను ఒక్కసారై నా కోరికపించని అక్కవు నీవు ! ఎందుకక్కా అంత కోరిక ! నేనెంత విసిగించినా నవ్వుతూ జాలిగా చూసే నీకు ఎందుకక్కా అంతకోరిక నామీద. సమత నక్కా ! చెల్లిని ! ఒక్కసారి మాట్లాడక్కా” అంటూ అక్కమీద తలపెట్టుకొని గిలగిలకొట్టుకొంటూ ఏడుస్తున్న సమతను బలవంతంగా అక్కకు దూరంచేశారు ఎవరో కఠిన హృదయులు.

“అమ్మా ! మాసయ్యను చేసుకోకపోయినా నీవు సుఖముగా ఉంటే చాలనుకున్నాను. ఒక్కసారన్నా నీ కాపురం

నీవు చేసుకొనుట చూడలేకపోయాయమ్మా ఈ పాపిష్టికళ్ళు”
శీతారావమ్మ విలపించిపోతోంది.

“అమ్మా ! ఇంటికి వచ్చాము చూడు. ఇల్లు ఇల్లు
అంటూ తపించావుకదమ్మా ! చూడమ్మా ఒక్కసారి ! నీకు
తగ్గిపోయిందమ్మా ! లేతల్లీ ! త్వరగా లేస్తానమ్మా, ఢిల్లీ వెళ్ళి
పోతానమ్మా అంటూ ఎన్ని పర్యాయాలు చెప్పావు తల్లీ ! లే
తగ్గిపోయింది. కుంతలా లేచి తిరుగమ్మా ! ఆతోట చూడు.
ఎలా ఎండిపోయిందో. నీవు చూస్తే ఊరుకోవుతల్లీ ! తప్పక
లేస్తావు. ఒక్కసారి చూడమ్మా ! ఇవిగోసమ్మా నీ సామాను.
నీవు ప్రేమగా కొన్న సామాను. ఢిల్లీ వెడుతువుగాని లేతల్లీ !
ఒక్కసారి చూడమ్మా నా కడుపుకోతని,”— శారదాంబ
గుండె పగిలిపోయేట్లు ఏడుస్తోంది. శక్తిసంతా కోల్పోయిన
శారదాంబకూడ నీరసంగా పాలిపోయినందువలన స్వహ
లేకుండా కుంతలను కౌగలించుకొని పడిపోయింది. బంధువులు
విడతీయుటకు ప్రయత్నించినా సాధ్యంకాలేదు.

సునీత, సునీతతల్లి అందరినీ ఒదార్చసాగారు ఏడుస్తూ.
కుంతల ఒకచేతిని తల్లిపైకి కదలించింది. రెండవచేతిని
రఘు తీసుకొన్నాడు. నెమ్మదిగా భారంగా శ్వాస ఆడుతోంది.
ఇంకా కొద్దినిముషాలే నాతల్లి జీవితం అనుకుంటూ కన్నీరు
కలిపిన తులసిరసం తీసుకొని ఎన్ని జన్మలలోనైనా ఈ మానవ
జన్మ ఎత్తకు తల్లీ ! నీ ఓర్పు, నీ సహనం చూసినా భగవా
నుడు కరుణించలేదు. అమ్మ, నాన్న ఎక్కడ బాధపడతాఱో
ననుకొని బాధనంతా దిగ్మింగి నవ్వుతూ పలుకరించేదానివి.
నీలో ఏ శక్తి ఉందమ్మా ! ఆధ్యాత్మిక వేత్తలయి ఎన్నో సాధ

సలుచేసినవారై నా మృత్యువుకు భయపడి తను బాధపడుతూ
 ఇతరులను బాధపెట్టి ఏడ్చించుతారు. తల్లీ ! నీవు స్మృతిగో
 ఉన్నవన్నట్లు ఎవరూ కంటతడిపెట్టకుండా చేశావు ! నీ మంద
 హాసాన్ని తుడిచివేసుకోలేదు. డాక్టర్లే ఆశ్చర్యపోయేట్లు
 నీగాధను సహించావు. తల్లీ ! ఇప్పుడు చెపుతున్నానమ్మా !
 ఈ తండ్రి ముందే జేలునుకున్నాడమ్మా, బంగారుగనివి దక్క
 వని. నాగో నేనే కృత్తిపోతున్నానమ్మా ! దక్కించుకొనుటకే
 మాప్రాణాలను బలిఇవ్వాలనుకున్నా ఇవ్వలేకపోయామమ్మా !
 శిథిలాలుగా మమ్ములను విడిచివెళ్ళిపోతున్నావా తల్లీ ! నాన్నా,
 ఇవిగో అమ్మచేసిందంటూ ప్రతిదీ పెడుతూ నన్ను మురిపించే
 దెవగమ్మా ! ఈ తండ్రిని తుమించమ్మా ! నీలోని బాధను,
 నీమృత్యువును తప్పించలేకపోయానమ్మా ! కనీసం నీవు
 కోరిన భర్తనుకూడ నీకు ఇవ్వలేకపోయానమ్మా !"—
 అనుకుంటూ కుమిలికుమిలి ఏడుస్తూ తులసిరసం ఇచ్చే
 తండ్రి పితృ ప్రేమామృతాన్ని రెండుగుటకలు వేసింది కుంఠల.

“అక్కా ! నేను డాక్టరుని అక్కా ! నన్ను చూసి
 ఎంతో మురిసిపోతావనుకున్నాను. ఒక్కసారి చూడక్కా ! నీ
 కాళ్ళీరుఫాటో పగిలినప్పుడే భయంకర మబ్బులేవో ఉన్నా
 యనుకున్నామక్కా ! నీవే తేలికగా త్రోసివేశావక్కా !
 ఇప్పుడుకూడ ఈ మృత్యువును త్రోసిరా అక్కా ! ఒక్కసారి
 పలుకరించక్కా ! ఒక్కసారి” మల్లిక్ తల బద్దలుకొట్టుకుంటు
 ఏడుస్తున్నాడు.

“కుంఠలా ! నా ఏడుపేకొట్టిందా ! నీవు సుఖంగాఉంటే
 చూడలేకపోయాను. కుంఠలా, తెలిసి నీకు ఏ పాపం చేయ

లేదు. నీమీద ప్రేమవలన అలా తిట్టాను. కాని అప్పటినుండి పశ్చాత్తాపంతో మ్రగ్గిపోతున్నాను. కుంతలా మావయ్యను, ఒక్కసారి మాట్లాడవూ!" ప్రసాద్ భయంకరంగా ఆవేదనతో విలపిస్తున్నాడు.

నెమ్మదిగా ప్రయాణిస్తున్నాను. మీరంతా బాధపడవద్దు. నాకే, నేను బాగానే ఉన్నాను, అంటూ అగణిమక్షణం పరకు కావాలని తెచ్చుకున్న చిరునవ్వులు పాలిపోయినా, అందాలను నిరజిమ్ముతూన్న పాలరాయి మృదుత్వంలా ఉన్న కుంతల ముఖంలో ఛాయగా కన్పిస్తున్నాయి.

కృష్ణయ్య, కమలమ్మ, మంజరి అందరూ నచ్చారు. వినయవతి, సౌజన్యవతి కోడలయినందుకు సంతోషం కొంత కాలమైనా ఉంచకుండా పోతున్నావా అమ్మా - అంటూ కమలమ్మ కోడలిని నిమిరుతూ ఏడుస్తోంది.

ఇలాంటిదే జరుగుతుందనే నేను వద్దన్నాను ఈ పెళ్ళి- అని తలపోసే ముఖంతో ఒకమూలగా కూర్చుని కొడుకును చూసి బాధపడుతున్నాడు కృష్ణయ్య.

"వదినా! ఒక్కసారి పలుకరించవూ! ఈ వదినలాంటి బంగారపువదిన నాకింకెక్కడుంటుంది" అంటూ వదినదగ్గర కూర్చుని ఏడుస్తోంది మంజరి.

రఘు కుంతల ముఖాన్ని పరిశీలిస్తూ కూర్చుండి పోయాడు. "రఘూజీ! నేనూ ఢిల్లీ వస్తాను. మీ పాదాలు నలిగిపోతాయి స్లిప్పర్లు వేసుకోండి, మీరు అలా ఆలోచిస్తూ వుంటే నాకు భయం వేస్తుంది రఘూజీ! ఏదీ నవ్వండి" అంటూ తన దగ్గర అల్లరి చేస్తున్న కుంతలే కన్పిస్తోంది.

కాశ్మీరులో ఆ హిమాలయాల చల్లదనంలో యశావ్వ
నపు వెచ్చదనంలో పులకరించిన ఆ దృశ్యాలన్నీ గుర్తుకువస్తు
న్నాయి. స్కీటింగ్ చేసే మంచుముద్దలలో తనవడిలో పడు
కొని,

“రఘూజీ ! ఈ ప్రపంచంలో లేని అమరప్రేమ కావాలి
మనది. ఈ జన్మలో మనమిద్దరమూ ఎప్పుడూ ఏ సందర్భాన
విడివడకూడదు” అన్నమాటలు తలపుకువచ్చాయి తనలోకి.

“ఊహలు తను నిర్మించుకున్న భవిష్యత్తు, తన క్వార
మనస్సు తెలిస్తే కుంఠల ఇన్ని రోజులు జీవించేదికాదు. కుంఠలా
నేనిప్పుడు నీతోనే నస్తాను కుంఠలా! నన్ను ఒంటరిచేస్తున్నావు,
నాకేమిటో భయంగాఉంది.” ఒక్కసారిగా బావురుమన్నాడు.
కుంఠల సంతృప్తిపడినట్లుగా భర్తచేతిలో చేతిని చినరిసారిగా
కదిలించి సంతోషంతో వెళ్ళిపోయింది అమరుల లోకానికి.

ప్రశాంత ప్రకృతీరమణిలా అలంకరించుకొని, ముస్తా
బయి, నవ్వులజడిలో చిరునవ్వులుచిందిస్తూ పయనమయి
వెళ్ళింది మందగమనంతో కృష్ణానదీ తీరానికి కుంఠల.

కుంఠలను పంపించిన ఇల్లంతా బావురుమంది ఒక్క
సారిగా. అల్పహృదయం నిండుహృదయంముందే విస్పష్టంగా
గోచరిస్తుంది. రఘు కుంఠలను పోగొట్టుకున్న వెంటనే తెలి
సింది లీలగా తన అల్పహృదయంలోని కోరిక.

మొదటిసారిగా మృత్యుఛాయలు చూసిన సునీతకు
ఏమీ తోయటలేదు. శూన్యంగా కృష్ణానదివైపు చూస్తూ
అక్కఛాయలేమైనా కనిస్తాయేమోనని చూస్తోంది. సమత,
సునీత ఒకరినొకరు పలుకరించుకొనుటకుకూడ ధైర్యం చాలుట
లేదు.

సునీత భారంగా చూస్తున్నదల్లా ఉలిక్కిపడింది. బావ డైరీ చూడకూడదనుకుంటూనే ఒక పేజీ తీసింది. అది చివరి పేజీ డైరీలో. ఒక్కసారిగా తృప్తిపడి అంతా అయోమయంగా తోచి పదివర్షాయాలు చదువుకుంది. ఒక్కసారిగా “అక్కా” అంటూ బావురుమంది. దగ్గరేఉన్న సనుత గబగబ చేతిలోని డైరీతీసి చదివి నిర్విణ్ణురాలయింది.

“సునీతను వివాహం చేసుకోమని నా లిల్లీ సందేశ మిస్తూ గులాబీల సందించింది.”

చదివింది బిగ్గరగా.

21

కృష్ణయ్య కోడలికారణంగా చెల్లిని పలుకరించి కొడుకుతో పాటు తీసుకువెళ్ళాడు. రఘు ఏకాంతంలోనికి సునీత ఒక్కతే రాగలిగింది. సునీత హృదయంలో సౌందర్యనంతు డైస బావస్వర్గతో, అతి నిష్కల్మష ప్రేమమూర్తి అక్కసందేశంతో బాన్దపై అనురాగం ఉదయించింది.

కాలం మనుష్యులను మారుస్తుందనేది కాక రఘు కాలాన్నే మార్చుటలో కృతార్థుడయ్యాడు.

కృష్ణయ్య చెల్లి సంపాదించిన మూడులక్షలు ఆధారంగా సునీతను కోడలుగా చేసుకోవాలనుకున్నాడు. ఫలితం రఘుహృదయంలో క్రొత్తవసంతం చిమ్మినట్లయింది. పరిస్థితుల ప్రాబల్యంతో సునీత బావహృదయంలో తలదాచుకొని అమరలోకాల్లో విహరించసాగింది. తన అపూర్వసంభాషణలతో, మృదుమధుర చిరులాస్యాలతో ఏ పురుషుడు కన్యను వశం చేసుకోలేడు !

వీడ లేక తల్లితో చేరింది మద్రాసు సునీత. తిరిగి మరల పాతజీవితమైనా క్రొత్తభావాలు. క్రొత్తపరిమళాలు చిమ్ముతూ పరధ్యానంలో మైమరస్తూ చదువుయందు శ్రద్ధ చూపక బావఉత్తరాలను చదువుటలో ఈలోకాన్నే మరచిపోయేది సునీత. మూడు నెలలు మూడురోజులుగా గడచిపోయినాయి.

ఆరోజు కాన్వెంటునుండి హుషారుగా వచ్చిన సునీతకు మాకోకొట్టినట్లయింది. తల్లి ఏడుస్తూ ఉంది.

“ఏమిటమ్మా !” — భయంగా దిగులుగా అడిగింది.

“ఏముందమ్మా ! ఇందుకే నాకు ముందునుంచి అన్నయ్యంటే ఇష్టముండేది కాదు. నేను అనుమానించినట్లే చేశాడు. నాపేర ఉన్న ఆస్తిసంతా నీపేర వ్రాసివేయాలట. వ్రాసినతరువాతే లగ్నాలు పెట్టుకుంటారట !”

సునీత హృదయం ఒక్కసారిగా అసహ్యంతో నిండిపోయింది. “ఇదంతా నూమయ్య చేస్తున్న పని. బావ మంచివాడే. ఎప్పటికీ అలా చేయడు.”

“ఎందుకమ్మా ! ఇలాంటివారితో నీ బంగారంలాంటి జీవితాన్ని నాశనం చేయదలుచుకోలేదు.”

“అమ్మా ! ఏమిటి నీవన్నేది ?” బాధగా తల్లిముఖం లోకి చూస్తూ అంది సునీత.

“అవును, మరచిపో అమ్మా ! అన్నయ్యలో మార్పు రాకుండా పోతుందా అని ఇన్ని సంవత్సరాలూ కూడదనే అవి వేకంతోమీ యిద్దరినీ వదలివేయుట జరిగింది. ఇప్పుడు మించి పోయిందిలేదు. నాతల్లి శారదాంబ ఇందుకే అంత బాధపడేది. నీకు తెలియదమ్మా ! కడుపుచించుకుంటే కాళ్ళమీదపడుతుందని దిగ్గ్రమింగాను మేనల్లుడు, అన్నచేసిన పనులకు. ఇలాంటివారే గరుక కుంతల జీవించదని తెలిసిన తరువాతకూడ ఆ బిడ్డకొరకు కానీ ఖర్చుచేయకపోగా ఇన్వలసిన కట్నమడిగారట. రఘుకు మాత్రం ఇంగితజ్ఞానం ఉండవద్దూ ? బిడ్డని అలా నదలి వెళ్ళి పోతానని కూర్చున్నాడట. జయరామ్ కన్నబిడ్డ కన్నీళ్లు చూడ లేక అల్లుడిని బ్రతిమలాడుకున్నాడట. ఏదమ్మా, ఇతనిలో మాత్రం మెక్కడుంది మనమనుకునే మంచి ? రేపు మనలనైనా ఇలా చేసేవారేగా !”

ఆవేశంతో అంటున్న తల్లివైపు నొసలుచిట్టించి సీత తంగా చూసింది. అవును, తను మాత్రం బాప వెళ్ళిసందుకు బాధపడలా ! తన ఉద్యోగం కొరకు వెళ్ళవలసివచ్చి వెళ్ళి ఉంటారు. బావను నిందించుటలో అర్థంలేదు. అంతా మామయ్యదే తప్పు. తల్లితో ఏకీభవించలేక, తనను అర్పించుకున్న బావను హృదయంలో పదిలంగా గాచుకుంటూ,

“అమ్మా ! బావనే నేను వివాహం చేసుకునేది. నా జీవితం పుష్పింపచేసింది బావ. నన్ను అర్పణచేసింది అక్క. ఈ అనుబంధాలనుండి నేనెలా దూరమవనమ్మా ! బావ మంచివారమ్మా !”

దుఃఖాన్ని ఆపుకోలేక తల్లివడిలో తలదాచుకొని వెక్కిరి వెక్కిరి ఏడ్వసాగింది.

“ఏమోనమ్మా ! కంటికి రెప్పవలె చూచుకున్నాను. భగవానుడు ఏంచేయ దలచుకున్నాడో” — బిడ్డతల నిమిరుతూ భారంగా నిట్టూర్చింది జయమ్మ.

కన్యహృదయం సుకుమార సుమం వంటిది. అర్పించిన హృదయాన్ని వెనుకకుతీసుకొనుట కన్యజీవితంలో ప్రళయమే అవుతుంది. అందువలననే స్థిరం చేసుకున్న నిర్ణయంతో సునీతకు రోజులు సంతోషంగానే గడచిపోతున్నాయి. కాని వెనుకటిలా బానలెటర్సులో ముద్దువునుచిలకరించే నవ్వులపువ్వులు లేవు. గంభీరంగా క్లుప్తంగా సాగిపోతున్నాయి. తన లేతహృదయంలో దోబూచులాడే చిన్నారి చిలిపిభావాలకు సమాధానమేలేదు. అయినా లక్ష్యపెట్టలేదు, యశావ్వన పసిడిజల్లులలో.

తలవని తలంపుగా తన కన్నులకు పండుగచేస్తూ అకస్మాత్తుగా వచ్చాడు బావ. సునీత పులకరించిపోయింది మత్తుగా.

సునీత బావహృదయంలో ఏకాంతంగా తలదాచుకొని తల్లి ఆవేదసంతా విప్పిచెప్పింది ముద్దుముద్దుగా. మానవుల విచిత్రమైన భావపరంపరలు ఆ ముగ్ధ కేమిలెలుసు. వీరిద్దరినీ చూసిన చంద్రుడు విషాదంగా మబ్బులచాటుకు వెళ్ళాడు.

తనలోని నిగూఢరహస్యాలు, మాన్వలు, గాంభీర్యం ఆ ముగ్ధకు గోచరించలేదని రఘు సంతృప్తిపడి, ఒక్కసారి తన హృదయాన్ని పదిలపరచుకొని,

“చూడు సునీతా ! నీవు ఒకవేళ నన్ను పొందలేక పోయావనుకో, ఏం చేస్తావు ?” అని ప్రశ్నించాడు.

అమాయకంగా సవ్యతూ బావను తన మృదువైన చేతులతో స్పృశిస్తూ,

“ఏ ! నాకేమిటి ? హాయిగా అక్కతోపాటు వెళ్ళిపోతాను” అంది సునీత.

తృల్చిపడ్డాడు రఘు. తిరిగి తనలోని ఈ విశిష్టప్రతిభకు తనలో తానే మురిసిపోతున్నాడు. అవును, తనంటే ఎవరికీ ప్రేమలేదు ? తన నీడపడితే చాలు, దాసులై పోయేవారు ఆడ పిల్లలు కాలేజీలో. కుంఠల తననెలా ప్రేమించింది. సునీతా ఇంతే. తనలో ఇంత ఆకర్షణఉంది, ఇలాంటి గొప్పధనాన్ని ఈ గర్వపోతు కెందుకివ్వాలి ? వ్రాయరట ఆస్తి. అతిగర్వంగా మాట్లాడిందిట అత్తయ్య. సర్దుకొని సునీత అధికాలను తడుముతూ ముఖం ప్రక్కకు తిప్పుకొని,

“సునీతా ! నేనొకటి అడుగుతాను ఇస్తావా !” అన్నాడు.

రఘు మాటల్లో ఉద్వేగాన్ని గ్రహించి సునీత భయకంపితమయింది.

“ఏమిటి బావా ! నీవు కావాలంటే ఇవ్వనిదేముంది ?”

“అయితే నేను వ్రాసిన ఉత్తరాలన్నీ నాకిప్పుడు తీసుకువచ్చి ఇవ్వు”

“అదేమిటి బావా ! ఉత్తరాలెందుకు ?” అమాయకంగా అడిగింది సునీత. క్రూరంగా ముఖం త్రిప్పుకున్న రఘును చూడలేదు సునీత.

“నామీద నిజంగా నీకు ప్రేమఉందా ?”

“అదేమిటి బావా ! ఈ పిచ్చిమాటలు !” బావ హృదయంలో తలదాచుకొని అంది సునీత.

“ప్రేమకు నిదగ్ధసంగా ఈ పనిచేస్తేనే నాకు నునశ్శాంతి.”

“ఓస్, దీనికి అర్థరాత్రి ఎందుకు బావా ! రేపిస్తానులే!”

“కాదు సునీతా ! మెల్లగా తీసుకువచ్చి నాకిచ్చివేయి. చూడు, నిజంగా నీకు ప్రేమఉంది నామీద” అంటూ కృత్రిమ ముద్దులు కురిపించాడు.

మైమరచిన సునీత బావెందుకడుగుతున్నారో ననుకుంటూ ప్రేమ, శౌరవాలతో పదిలంగా దాచుకున్న బావ లెటర్స్‌న్నీ శెచ్చియిచ్చింది.

ఉషోదయంలోని ఎర్రదనాన్ని పంచుకొని తన ఇనుప నాడాలున్న బూట్లతో మృదువైన కన్నెగులాబీని సలిపివేసి పకపక నవ్వుకుంటూ తనవిజయాన్ని పొగుడుకుంటూ వెళ్ళిపోయాడు రఘు. త్వరలోనే వివాహముహూర్తం తెలియజేస్తానని సునీతతో చెప్పాడు.

ఎదురుచూస్తోంది సునీత. అప్పుడప్పుడు మానయ్య డబ్బుప్రలోభం భయపెట్టినా బావమంచితనంలో నమ్మకమున్న సునీత ధైర్యంగానే ఉంటోంది. తల్లి అధైర్యంగా, అన్నను

వారి వంశాన్ని తిట్టుకుంటూవుంటే సునీత బావను పొగుడు
కుంటూ తల్లిని గేలిచేసేది.

కుసుమలతలు తమ సుకుమారత్వాన్ని తెలుసుకున్న
ప్పటికీ, కోపగించినపుడల్లా విదిలించికొట్టే చిరుగాలులతో
నేరింతలుకొడుతాయి అమాయకంగా.

ఆరోజు సునీత ఊగిసలాడిపోయింది, ఆ తుఫానులాటి
వార్తవిని. కన్నీరుమున్నీరుగా విలపించింది. తిట్టుకుంది కాసేపు,
ఛీ ! ఇలాంటి నీచుడుగనుకనే బంగారంలాంటి త్యాగమయి
అక్కను వెంటనే మరచి, ప్రేమలోపడ్డాడు. ఇలాంటి నుర్కార్డు
డని తెలిసిఉంటే ఈ రెండుచేతులతో నొక్కి హత్యచేసే
దాన్ని...కాదు కాదు. అక్క అంతగా ప్రేమించిన బావ...
ఆ త్యాగమయి, ఆ నిర్మలమూర్తి, ఆ ప్రేమమయి సొత్తయి
నందుకు బ్రతికిపోయాడు. నీచుడు... అబ్బ ! ఎంత రంపపు
కోతపెట్టాడు. ఈ శరీరాన్ని ఏం చెయ్యాలి ? ఆ నీచుడి
స్పర్శతో పంకిలమయిపోయింది. ఈ శరీరంతో జీవించలేను—
నిశ్చయించుకున్న సునీత ఆత్మహత్యకు పాల్పడబోయింది, రఘు
రెండులక్షలకట్నంతో దొంగచాటుగా వివాహం చేసుకున్నట్లు
తెలిసిన అమాయకురాలు సునీత. తల్లి కనిపెట్టిచూస్తూ కృత్రి
మోతున్నందువలన తల్లికంటబడింది. తల్లిడిల్లిపోయిన తల్లి
వడిలో చంటిపిల్లలా ఏడ్చింది సునీత.

నెమ్మదిగా కోలుకుంది. కుంతలపై ప్రేమ ఇంకా వృద్ధి
అయింది. కలలో కుంతల కన్పించి నీవు బాగా చదువుకొని
డాక్టరవుతల్లీ ! అప్పుడే నీకు శాంతి లభిస్తుంది— చేసిన దీవెన
అందుకుంది. సునీత పునీతురాలయి, తల్లి పాదాలకు నమస్క-

రించి గడచినజీవితాన్ని మరచుటకు ప్రయత్నించింది. కృత
కృత్యురాలై మల్లిక్, సమత చదివే కాలేజీలోనే డాక్టర్
చదివి పూర్తి చేసింది.

*

*

*

శారదాంబ, జయరామ్ ప్రతినిముషం కుంఠలను
గుర్తుకు తెచ్చి పుండునురేపే ఆ మేడలో ఉండలేకపోయారు.
మల్లిక్, సమత మెషిన్ చదువుతూంటే, హిమాలయాలకు
వెళ్ళి ఆ గాయాన్ని మాన్సుకొనుటకు ప్రయత్నించారు. మాన
వుడు బహుశ ఈ ఆధ్యాత్మికచింతన లేకపోతే పిచ్చివాడై
ప్రసంచానికి నిప్పుపెట్టి తనూ కాలిపోయి ఉండేవాడు. సహజ
ఆధ్యాత్మికసాధనాపరుడు జయరామ్ శారదాంబను మిగతా
బిడ్డలకొరకు బ్రతికించాలని, హిమాలయాలలో భక్తిపారవశ్య
మైన అనుభూతులు నిండిన హృదయాలలో, వెలుగుతో
నిండిన చిరునవ్వుల దొంతర కుంఠలను అపురూపంగా హృద
యంలో దాచుకొని తేరుకోవాలని ప్రయత్నించాడు.

ఎనిమిది సంవత్సరాలు తనకు ఏమీ తెలియదన్నట్లు కాలం గడచిపోయింది. విశాఖపట్నంలో సమత, మల్లిక్ డాక్టరుపట్టా తీసుకొని హైదరాబాద్ లో కుంతలా డిస్పెన్సరీ ప్రారంభించేసి తలిదండ్రులను తీసుకువచ్చి వారిని ఆనందింప చేయాలని ప్రయత్నిస్తున్నారు. సునీత తరువాత పట్టాతీసుకొని ప్రభుత్వోద్యోగంలో చేరింది. మల్లిక్, సమత కావాలని హైదరాబాద్ బదిలీ చేయించుకున్నారు.

రఘు ఇంకా కలవరిస్తూనే ఉన్నాడు. అందరూ అక్క ఎదురుగావచ్చి నిలబడిందా అన్నట్లు అనుభూతిచెందారు, అక్కను కలవరిస్తున్న బావను చూసి. మధ్యమధ్య సునీతను కలువరిస్తూ ఉన్నప్పడల్లా, సమత, మల్లిక్ లు జాలిగొలిపే చూపులతో సునీతను ఓదారుస్తున్నారు.

తుఫానులావచ్చి ఒక యువతి అధునాతన యువతిలాగా ఉంది. ఫారిన్ పద్ధతిలో అమర్చుకుంది జుట్టును. లిప్స్టిక్ వేసుకొని ముఖమంతా రంగులతో నింపుకొని మేకప్ చేసుకొంది. విల్లువై స చీరధరించి అతినాజూకుగా అవయవాలన్నీ కన్పించేట్లుగా పమిట జారవిడిచింది. వెంట మరో పురుషుడు విలాసంగా సవ్యతూ కబుర్లు చెపుతున్నాడు రఘువైపు చూపిస్తూ. ఆ యువతి రఘువైపు చూస్తూ కసిగా నవ్వుతోంది.

సమత, సునీత, మల్లిక్ ఆశ్చర్యంగా చూస్తున్నారు, రఘుకు ఈమె ఏమవుతుందా అని.

“డాక్టర్ ! ఎలాఉంది ?”

తెలుసుకోవాలనే ఆదుర్దా ఉన్నా డాక్టర్ గా హుందా తనంతోనే అన్నాడు మల్లిక్ ఆ యువతి ఎబ్బెట్టు వేషాలకు అసహ్యించుకొని,

“ప్రమాదంగా ఉంది”

“ఓ ! అయితే ఇక్కడ ఈ కంపులో ఉండాలా ! నేనుండ లేను డియర్ !” అంటూ నాటక ఫస్ట్ లో ప్రక్కనున్న యువకుడిని క్రీగంటమాస్తూ డాక్టర్ ను ఉన్నారని సంకోచించ కుండా గారాముగా అంది.

“సంఘంకారకై నా తప్పదుగా డార్లింగ్ చూడు, వాడి చేతిలో ఏదో ఉంది !”

చొరవగా రఘు చెంతకునచ్చి జేబులన్నీ వెతికి చేతిలో ఉన్న కుంతల ఫోటోను తీసుకుంది.

“ఇంత అందమయిన అమ్మాయి ఏడిని ఎలా లవ్ చేసిందో డియర్ !”

“ఆరోజుల్లో అంటూఉండేవాడు, నీలాగా అందమైనది కుంతలని” — తన అందం అపూర్వమయినదన్నట్లుగా విరగ బడుతూ అంది.

ముదుగారిపోయి మోటుగా మేకప్ చేసుకున్న మొద్దు చెక్కిళ్ళు, ఎన్ని విలువైన భూషణాలు తగిలించినా అతివికృతంగా ఉన్న ఆ యువతిని పరిశీలనగా చూసి అక్కతో పోల్చి సందుకు రఘును మనసులోనే తిట్టుకున్నారు సమతా, మల్లిక్. సునీత కళ్ళప్పగించి చూస్తోంది. మల్లిక్ సలహాతో తన బాధ్యతను గుర్తించి సర్దును ఆజ్ఞాపించింది, వార్డులో జాయిన్ చేయమని.

“మాకు ఏ డిస్టర్బెన్సు లేకుండా చూడండి డాక్టర్ !
నేనుండలేను క్లీన్ గా లేకపోతే. ఎవరో అనుకుంటున్నారా ?
నామెడలో నూత్రంకట్టి, నాకు అమ్మకానికి వచ్చిన నా భర్త
గారే ! మూడులక్షలు విలువ.”

తన తెలివికి తనే వికృతంగా సవ్యి వెంటవున్న యువ
కుడివైపు గర్వంగా చూసింది.

ఒక్కసారిగా సునీత హృదయం కటకటపడింది ఆవే
శంతో. దుర్మార్గుడికి తగిన శిక్షపడిందన్నమాట. భగవంతుడు
లేదూ శిక్షించటానికి ! అనుకుంది.

ఈ అమ్మాయీ అక్కస్థానంలో ఉంది? అబ్బ ! అక్క
ఎక్కడ ? కసితీరా ఏడ్చిందన్నమాట ! అందుకే ఏదో ఆవే
శంతో, మనోవేదనతో కృల్చిపోతున్నాడు గనుకనే ఈ జబ్బు
వచ్చింది.

సమత, మల్లిక్ కసిగా రఘువైపు ఒకక్షణం చూసి
తరువాత జాలించెందారు.

రఘును వార్డులో జాయిన్ చేసి సునీతకు శాధ్యతను
గుర్తుచేసి ధైర్యం చెప్పి, వయ్యారంగా విలాసంగా వెంటనున్న
యువకుడితో కబుర్లుచెపుతూ భర్తవైపు కన్నెత్తిచూడని ఆ
విలాసయువతిని చూస్తూ, అమ్మ, నాన్నలకు చెప్పాలనుకుంటూ
వచ్చివేశారు త్వరగా.

ఇదివిన్న జయరామ్ భగవానుని చిత్రమైన నాటికకు
విస్తూపోయాడు ఒక్కసారి.

శారదాంబ నిర్లిప్తంగా,

“నాతల్లిని, బంగారంలాంటి సునీతను పెట్టినబాధలు ఎక్కడికిపోతాయి. ఈజన్మలోనే శిక్ష విధించాడు భగవానుడు” నవ్వులొలికిస్తూ ఇంకా తనదగ్గర తిరుగుతున్నట్లుండే కుంఠలను తలచుకొని కన్నీరు తుడుచుకొంది శారదాంబ.

రఘు ఆ అపస్మారకంలో ఎన్నో కలవరించాడు. సునీత, సమత, మల్లిక్ అజ్ఞాతంగా వారి దాంపత్యాన్ని పోల్చుకోగలిగారు.

ఢిల్లీరమ్మంటే రాసని మొండికేసినట్లు, మనకింత ఆస్తి ఉంటే నీకు ఉద్యోగ మెందుకని భర్తను ఉద్యోగం మాన్పించినట్లు రఘు కలవరింతలవలన తెలుసుకున్నారు. ఆ యువతి పేరు శ్రీదేవి అని గ్రహించారు. ఈ నాలుగురోజులూ నౌకరుతో చేయించుతూ ఊహలోకాల్లో ఆ యువకుడితో విహరించుతూ కాలం గడిపిన శ్రీదేవిని చూసి ప్రపంచాలో ఇలాంటి స్త్రీలున్నారా? అని ఆశ్చర్యపోయారు డాక్టర్ సమత, సునీత, మల్లిక్.

ఒకరోజు రఘు కళ్ళు తెరిచాడు. సునీతను గుర్తు పట్టాడు. “సునీతా!” అంటూ బాపురుమన్నాడు. మరల స్మృతి తప్పిపోయింది. సునీత ఎన్నో ప్రయత్నాలు చేసింది. కళ్ళు చెమర్చాయి.

సమాప్తం :-
వేమన గంధాలయం,
తెలపూలు :: కృష్ణా జిల్లా.

మనసు ఫౌండేషన్ పుస్తకాల పరిశీలనావర్తిక

పుస్తకం పంఖ్య	TPLA131B180
పుస్తకం పేరు	కుంతల
తారీఖు	30/10/24
ముందు అడ్డు	No
వెనుక అడ్డు	No
మొత్తం పేజీలు	143
నిర్దేశిత పేజీలు	NO
ఖాళీ పేజీలు	NO
లేని పేజీలు	55-58
తయారు చేసినది	Rehanna
పేజీలు విడదీసినది	RUPESHA
స్కాన్ చేసినది	HAASEEMA
పరీక్ష చేసినది	HAASEEMA
పేజీలు పరిశీలించినది	
ప్రయోగం చేసినది	
ప్రయోగం చేసినది	
పరిశీలన	Good